

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Kateřina Jandová

Evropská komise, její význam a funkce

Diplomová práce

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Evropská komise, její význam a funkce vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 28. 6. 2010

.....

Kateřina Jandová

Já, níže podepsaná Kateřina Jandová, autorka diplomové práce na téma „Evropská komise, její význam a funkce“, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, dávám tímto svůj souhlas podle § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, správci, kterým je:

Univerzita Palackého v Olomouci
Křížkovského 8, Olomouc, 771 47, Česká republika

ke zpracování údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech Univerzity Palackého, a to včetně neadresovaného zpřístupnění pomocí metody dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněné uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizaci zpřístupnění zajišťuje vnitřní složka Univerzity Palackého.

Souhlas se poskytuje na dobu trvání ochrany autorského díla podle zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském.

V Olomouci dne 28. 6. 2010

.....
Kateřina Jandová

Poděkování

Děkuji doc. JUDr. Naděždě Šiškové, Ph.D. za všestrannou pomoc, poskytnuté konzultace, rady a připomínky, kterými mi byla nápomocna při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Seznam zkratk	7
1. Úvod	8
2. Historie	11
2.1. Mezníky v dějinách evropské integrace od 50. let 20. století	11
2.2. Vývoj Komise a její předchůdci	14
2.2.1. Vysoký úřad ESUO	14
2.2.2. Komise EURATOM	16
2.2.3. Komise EHS	17
2.2.4. Hallsteinova Komise	18
2.2.5. Sloučení Komise	19
2.2.6. Postavení Komise v období od konce 60. let do poloviny 80. let 20. století- čelní představitelé	19
2.2.7. Delorsova Komise	21
2.2.8. Komise po založení EU	22
3. Charakteristika a konstrukce komise	24
3.1. Základní charakteristika Komise	24
3.2. Složení a vnitřní struktura Komise	26
3.2.1. Procedura jmenování a ztráta mandátu	28
3.2.2. Předseda	30
3.2.3. Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku	30
3.2.4. Komisaři	32
3.2.5. Kabinety	33
3.2.6. Administrativní aparát	34
3.2.7. Fungování Komise	36
4. Pravomoci Komise	37
4.1. Kontrolní a sankční pravomoci	37

4.1.1.	Komise jako „strážkyně smluv“	38
4.1.2.	Postavení Komise v rámci žalob u Soudního dvora EU.....	40
4.1.3.	Pravomoci Komise v rámci ochrany hospodářské soutěže	41
4.2.	Legislativní a rozhodovací pravomoci.....	45
4.2.1.	Iniciační monopol Komise.....	45
4.2.2.	Vlastní rozhodovací pravomoc.....	48
4.2.3.	Delegované legislativní pravomoci a komitologie	49
4.3.	Výkonné pravomoci.....	52
4.3.1.	Pravomoci Komise v oblasti rozpočtu.....	53
4.4.	Pravomoci ve vnějších vztazích.....	54
4.4.1.	Role Komise v procesu rozšiřování EU	56
5.	Role Komise v ex-II. a ex-III. pilíři	58
6.	Komise a její vztahy s ostatními orgány a institucemi.....	61
6.1.	Komise a Evropský parlament.....	61
6.2.	Komise a Rada EU.....	64
6.3.	Komise a Evropská rada	64
6.4.	Komise a Soudní dvůr EU	65
6.5.	Komise a další orgány.....	65
7.	Shrnutí nejdůležitějších změn přinesených Lisabonskou smlouvou.....	67
8.	Současná Komise	70
8.1.	Čeští komisaři	72
9.	Relevantní judikatura	73
10.	Závěr	78
	Shrnutí	82
	Summary.....	83
	Prameny a literatura.....	84
	Přílohy	89

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
EHS	Evropské hospodářské společenství
ES	Evropské společenství
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
GATT	Všeobecná dohoda o clech a obchodu (General Agreement on Tarrifs and Trade)
Komise	Evropská komise
LS	Lisabonská smlouva
SES	Smlouva o založení Evropského společenství
SEU	Smlouva o Evropské unii
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika

1. Úvod

EU je v současné době jedním z nejvíce diskutovaných témat. Proto je poměrně důležité mít povědomí o její struktuře, fungování, ale také o tom, jakým způsobem může ovlivnit život evropských občanů. Od 1. května 2004 přímo ovlivňuje i životy českých občanů, díky čemuž o ní slycháme na každém kroku. Důkazem toho je i nedávné české předsednictví EU, které se muselo potýkat s mnoha nepříjemnostmi jak na úrovni mezinárodní, zejména s hospodářskou a finanční krizí, tak také s vnitrostátními problémy. Další a neméně důležitou událostí, která v současné době hýbe evropskou společností, je vstup LS v platnost.

Co lze říci o EU? Je to politická a ekonomická unie, která není státem, ale ani mezinárodní organizací. Ve své podstatě se jedná o seskupení demokratických evropských států, které vytvořily společné orgány, na něž přenesly část své suverenity.¹ Díky svým vlastnostem a způsobu fungování je světovým unikátem, proto často bývá označována jako entita *sui generis*. EU je zastřešujícím prvkem evropské integrace, jejíž kořeny sahají do 50. let 20. století. Myšlenka společenství států se zrodila zejména díky událostem druhé světové války, kdy hlavním cílem bylo eliminovat nepřátelství Německa a Francie a zajistit obnovu poválečné Evropy.

Vstupem LS v platnost došlo na poli evropské integrace k významným změnám. EU, jež byla založená Maastrichtskou smlouvou v roce 1993 a pro niž byla charakteristická pilířovitá struktura, tuto pilířovitou strukturu ztrácí a získává vlastní právní subjektivitu, kterou dříve neměla. Její institucionální systém taktéž prochází značnou reformou, ovšem stále lze hovořit o tom, že základem evropských institucí zůstává tzv. institucionální trojúhelník Komise, Rada EU a Evropský parlament.

Komise je narození od Rady EU a Evropského parlamentu orgánem supranacionální povahy, který chrání zájmy společenství. Zaujímá v hierarchii EU poměrně důležité postavení, které vyplývá z jejich pravomocí a komunikace s ostatními institucemi EU. Je to výkonný orgán, zcela nezávislý na členských státech, vystupuje jako iniciátor zákonodárství a má monopol na předkládání návrhů, v tom je spatřováno její výsadní postavení. Dohlíží nad dodržováním komunitárního práva a reprezentuje EU navenek.

¹ *Fakta o Evropské unii* [online]. Finance.cz, © 2000 - 2010 [cit. 17. listopadu 2009]. Dostupné z WWW: <<http://www.finance.cz/evropska-unie/informace/soucasnost/>>.

Výše uvedená charakteristika činí z Komise nezastupitelný orgán v rámci unijní institucionální struktury. Zkoumání jejího složení, činnosti, pravomocí a vztahu k ostatním institucím EU prohlubuje můj zájem o další poznávání této instituce a přináší cenné poznatky nejen mě, autorce této práce, ale i ostatním čtenářům, což je jedním z důvodů výběru tohoto tématu. Dalším důvodem je jeho aktuálnost, zejména ve spojitosti s již zmíněnou LS a jejími modifikacemi, neboť znalost fungování Komise a dalších institucí přináší lepší orientaci v právním prostředí EU.

Obecně problematika institucí EU není jednoduchá a pro člověka, který nemá alespoň povšechný přehled, může vyvstat mnoho otázek spojených s tím, jak vlastně institucionální systém EU funguje. Proto je na místě položit si několik otázek. Jakou roli Komise v EU zastává? Jak fungovala dříve a jak dnes? Jakou má vnitřní strukturu a jaký je její vztah k ostatním institucím? Nezpůsobily institucionální reformy týkající se zejména změny počtu komisařů těžkopádnost jejího fungování? Snaha o nalezení uspokojivých odpovědí na vznesené otázky bude cílem této práce, jež má přispět ke zvýšení povědomí o této významné instituci.

Jako nejlepší metoda pro splnění požadavků diplomové práce a nalezení odpovědí na výše položené otázky se jeví analýza příslušné odborné literatury a legislativních aktů relevantních k tomuto tématu, s připojením metody srovnávací, neboť se nelze vyhnout komparaci dosavadní právní úpravy s právní úpravou dle LS. Při zpracování práce bude využito studium odborné literatury, primárních pramenů, tzn. zřizovacích smluv a smluv je revidujících a doplňujících, aktů sekundárního práva, ale také příslušné judikatury Soudního dvora EU. Literatura vážící se k problematice EU je bohatá, nicméně je třeba podotknout, že ačkoli je Komise jedním z nejvýznamnějších institucí EU, lze najít pouze několik titulů týkajících se přímo tohoto tématu. Povětšinou se jedná o cizojazyčnou literaturu, v české literatuře kromě vybraných kapitol o Komisi se mnoho publikací nevyskytuje. Nelze opomenout ani značné využití internetových zdrojů, neboť vstupem LS v platnost se mnohá dosavadní literatura stává neaktuální.

Práce je obsahově rozčleněna na sedm částí. První z nich podává ucelený přehled o důležitých historických událostech a vývoji evropské integrace od 50. let 20. století. Jsou v ní popsány nejdůležitější mezníky od vzniku ESUO, přes EHS a EURATOM, zmíněny události ovlivňující vývoj institucionální struktury obecně, přičemž nejsou opomenuty nejdůležitější právní akty tvořící primární právo EU. V rámci této části je nadále popsán vývoj Komise včetně jejích předchůdců, kterými byly Vysoký úřad ESUO, Komise EHS a Komise

EURATOM. Vyzdvihnuty jsou také nejdůležitější osobnosti zastávající post předsedy Komise, Walter Hallstein a Jacques Delors, ale i další, jejichž předsednictví bylo z hlediska vývoje Komise přínosem.

Druhá část se věnuje základní charakteristice a konstrukci Komise. Popisuje právní zakotvení Komise v primárním právu, dále se zabývá kolegiem komisařů, početními změnami a osobou komisaře vůbec. Zvýšená pozornost je věnována předsedovi Komise a vysokému představiteli Unie po zahraniční věci a bezpečnostní politiku z hlediska jejich postavení v rámci Komise a vymezení jejich úkolů. Následně je podáno vysvětlení ohledně ustavení komisaře a možnosti ztráty jeho mandátu. Nelze pominout ani popis kabinetů jako poradní a asistenční servis každého komisaře a administrativní aparát Komise. Na závěr je poskytnut náhled na fungování Komise.

Gros celé práce představuje část třetí, jež popisuje pravomoci Komise. Prostřednictvím pravomocí lze nejlépe pochopit její fungování, a proto je jim připisován stěžejní význam. První podčást se věnuje kontrolním a sankčním pravomocem, kde se snaží vymezit roli Komise při prosazování komunitárního práva a v rámci žalob u Soudního dvora EU, a taktéž vymezuje působení Komise v oblasti ochrany hospodářské soutěže. Další podčást přibližuje legislativní a rozhodovací pravomoci, blíže se věnuje i přípravě legislativního návrhu a účasti Komise na dalších fázích legislativního procesu. Další dvě podčásti pak popisují výkonné a rozpočtové pravomoci a pravomoci Komise v oblasti vnějších vztahů a její roli při rozšiřování EU.

Část čtvrtá se snaží porovnat nově vzniklou situaci po zrušení pilřřovité struktury s již bývalou rolí Komise v rámci druhého a třetího pilřře. Částečně se vrací k dřívější právní úpravě a popisuje postavení Komise v někdejších mezivládních pilřřích, načež pak navazuje postlisabonskou úpravou role Komise při spojení prvního a třetího pilřře a v oblasti SZBP.

Pátá část přibližuje vztahy mezi Komisí a ostatními institucemi, zvláště pak s Evropským parlamentem. Část šestá na úvod poskytuje několik základních údajů o procesu ratifikace LS v ČR, dále pak shrnuje nejvýznamnější změny přinesené touto smlouvou, které se dotkly nejen Komise, ale i celé EU. Předposlední část sedmá se zabývá shrnutím bývalého Barrosova předsednictví, ustavením současné Komise do funkce, a podává též krátký exkurz do éry českých komisařů. Poslední část osmá obsahuje vybrané judikáty vztahující se ke Komisi.

2. Historie

2.1. Mezníky v dějinách evropské integrace od 50. let 20. století

Počátek evropské integrace lze spatřovat již v 50. letech 20. století. Důvody, které vedly k zahájení procesu evropské integrace, byly zejména politicko-bezpečnostní a ekonomické. Evropa se musela vypořádat s řadou problémů, které vyvstaly po druhé světové válce. Cílem bylo především zajistit mír a bezpečnost eliminací nepřátelství a omezitelným přístupem k Německu a také zajistit poválečnou obnovu zničené Evropy.

Důležitou roli v započatí procesu integrace sehrál francouzský ministr zahraničí Robert Schuman, který ve svém prohlášení s názvem Schumanova deklarace vydaným 9. května 1950, navrhoval úzkou spolupráci mezi Francií, Německem a dalšími zeměmi, které o ni projeví zájem. Datum Schumanovy deklarace se posléze začalo považovat za oficiální počátek EU a dnes se slaví jako Den Evropy. Je třeba uvést, že hlavním inspirátorem Schumanovy deklarace byl Jean Monnet, který byl tehdejším diplomatem, politikem a ekonomem. Základem a naprosto novým a doposud nerealizovaným principem Schumanovy deklarace byla tzv. supranacionalita (nadstátnost), vystavěná na principu přenosu části suverénních práv členských zemí na samostatnou organizaci nezávislou na svých zakládajících členských státech. Jedná se o jedinečnou formu spolupráce, mezi jejíž pojmové znaky patří zakotvení pravomoci ES/EU v oblastech náležejících členským státům, schopnost orgánů ES/EU tvořit vlastní právní systém, vlastní pravomoc v oblasti legislativní, rozhodovací a soudní, závaznost rozhodnutí ES/EU pro členské státy, bezprostřední použitelnost aktů ES/EU ve vnitrostátním právu členských států, finanční nezávislost ES/EU a v neposlední řadě vlastní právní subjektivita, zájmy a vůle.²

Schumanova deklarace se stala skutečností a dostala reálné obrysy ve smlouvě o ESUO (Pařížské smlouvě), kterou podepsalo 6 států (Francie, Spolková republika Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko) 18. dubna 1951 v Paříži a v platnost vstoupila 23. července 1952. ESUO, taktéž označováno jako Montánní unie, bylo první organizací založené na principu supranacionality. Jeho hlavním cílem byla podpora dvou tehdy velmi významných průmyslových odvětví a to ocelářství a těžby a zpracování uhlí. Uhelny

² HAMULÁK, Ondrej. *Ústavní právo Evropské unie : rukověť pro seminární výuku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 33.

a hospodářský průmysl byl vyňat z pravomoci vlád a podřízen ES. Smlouva o ESUO byla podepsána na dobu 50 let a v roce 2002 tak vypršela její platnost.

O několik let později se tytéž státy rozhodly prohloubit spolupráci i v dalších oblastech, a proto vznikla další dvě společenství EHS a EURATOM založená tzv. Římskými smlouvami. Tyto smlouvy byly uzavřeny 25. března 1957 a vstoupily v platnost 1. ledna 1958. Cílem EHS bylo zejména vytvořit hospodářskou unii s výhledem na vybudování společného trhu s volným pohybem kapitálu, zboží, služeb a pracovních sil. Hlavními úkoly EURATOMU bylo přispět k utužení vztahů mezi členskými státy a tak vytvořit podmínky pro budování jaderného průmyslu.

Další významnou událostí ovlivňující institucionální vývoj bylo přijetí tzv. slučovací smlouvy neboli Smlouvy o ustavení jedné Rady a jedné Komise ES podepsané 8. dubna 1965, která vstoupila v platnost 1. července 1967. Doposud mělo každé společenství (ESUO, EHS a EURATOM) svoji vlastní Komisi, resp. Vysoký úřad (viz. níže) a Radu, které byly touto smlouvou sloučeny, aby byly společné pro všechna společenství.³ Pokud jde o další orgány (Evropský parlament, Soudní dvůr a Hospodářský a sociální výbor), jejich sloučení nebylo třeba, neboť byly společné od počátku svého vzniku.

Události 90. let byly pro vývoj evropské integrace zlomové. Nejvýznamnějším mezníkem byla příprava revize dosavadních zakládacích smluv a vytvoření smluvního rámce pro vytvoření hospodářské a měnové unie členských zemí. Po ročních jednáních tak byla v Maastrichtu dne 7. února 1992 podepsána Maastrichtská smlouva (taktéž Smlouva o EU) která vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Tato smlouva přinesla tak významné modifikace zasahující do právních řádů členských států, že si ve většině z nich vyžádaly ústavní změny pro dosažení její ratifikace.⁴ Pokud jde o institucionální změny dotýkající se Komise, došlo k úpravě délky mandátu členů Komise ze čtyř na pět let tak, aby odpovídala délce mandátů poslanců Evropského parlamentu. Evropský parlament byl posílen ve svých pravomocech vůči Komisi, neboť se mohl podílet na schvalování předsedy Komise a jejích ostatních členů a dále mohl ustavit dočasný vyšetřovací výbor pro přezkum správnosti implementace práva Společenství, což se nezdráhal využít právě v případě Komise.⁵

³ PLECHANOVÁ, Běla. *Institucionální vývoj Evropské unie od Maastrichtské smlouvy k východnímu rozšíření : hledání rovnováhy mezi společenstvím a jeho členskými státy*. Praha: Karolinum, 2004, s. 59.

⁴ ŠÍŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo 1 : ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde Praha - právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 239.

⁵ Tamtéž, s. 241.

2. října 1997 byla v Amsterdamu podepsána Amsterodamská smlouva, která již nebyla tak ambiciózní. Vstoupila v platnost 1. května 1995 a jejími cíly byla především příprava EU na přístup dalších států a s tím související institucionální reforma, která ale skončila neúspěšně. Co se týče Komise, opět dochází k silnějšímu postavení Evropského parlamentu vůči Komisi, neboť je nadále vyžadován jeho souhlas při designaci předsedy Komise. Předseda je též oprávněn více se podílet na nominaci ostatních členů Komise. Další reforma Komise byla odložena a na základě Protokolu o orgánech vzhledem k rozšíření EU bylo stanoveno, že po prvním dalším rozšíření se Komise bude skládat z jednoho zástupce z každého členského státu.⁶

Institucionální reforma byla přenechána Smlouvě z Nice podepsané 26. února 2001, ale ani zde se nesešla s úspěchem. Smlouva z Nice se snažila vypořádat s již dříve nastolenou otázkou počtu členů Komise. Podle již zmíněného Protokolu o institucích bylo stanoveno, že po dosažení 27. členu bude mít Komise nadále menší počet členů než je počet členských států, přičemž jejich počet bude určen jednomyslným rozhodnutím Rady. Komisaři budou vybíráni na základě rotačního principu. Pokud jde o kreaci Komise, její členové měli být určeni a jmenováni Radou kvalifikovanou většinou, nikoli tedy dosavadní jednomyslností. Je třeba říci, že tato smlouva, která vstoupila v platnost 1. února 2003, zaznamenala velký pokrok na poli lidských práv, neboť byla přijata Charta základních práv EU.

Dalším významným mezníkem byla konference v Laekenu, na které byla na konci roku 2001 přijata Laekenská deklaráce vyzývající k rekonstrukci dosavadních smluv. Byl vytvořen Konvent, který měl připravit novou smlouvu, resp. návrh Evropské ústavy. Tento dokument ovšem nevstoupil v platnost, protože byl odmítnut v referendech ve Francii a v Nizozemí v květnu roku 2005. Evropská ústava počítala s velkými změnami v případě Komise, které do jisté míry přebírá LS. Jednalo se o snížení počtu komisařů, který měl nadále odpovídat dvěma třetinám počtu členských států. Komisaři měli být vybíráni na základě rotačního systému, přičemž vedle požadavků na jejich nezávislost a způsobilost přistoupil tzv. předpoklad evropanství. Ústava se zmiňovala i o tzv. komisařích bez hlasovacího práva, pocházejících ze členských států nemajících v příslušném funkčním období svého komisaře. Změna nastala i v oblasti ustavení předsedy Komise, neboť kandidáta měla Evropskému parlamentu navrhnout nově Evropská rada.⁷

⁶ ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo 1 : ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde Praha - právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 270.

⁷ Tamtéž, s. 289.

Neúspěch Evropské ústavy přinesl nové úsilí vytvořit reformní smlouvu, kterou se stala kontroverzní LS, jež vstoupila v platnost 1. prosince 2009. Po ukončení jejího téměř dvouletého ratifikačního procesu vstupuje EU do nové éry svého vývoje, neboť tato smlouva přináší mnoho změn a často je předmětem kritiky. Je tedy otázkou jak se s ní evropská společnost vypořádá. O významu a změnách LS bude pojednáno v samostatné kapitole.

2.2. Vývoj Komise a její předchůdci

Evropská komise byla již od svého počátku vytvořena jako orgán supranacionální povahy a jejím základním stavebním kamenem byl Vysoký úřad. Byla to právě Schumanova deklarace, která předurčovala vznik Vysokého úřadu, o ostatních orgánech se přímo nezmiňovala. Při kreaci tohoto úřadu byl kladen důraz na poskytnutí nadnárodních kompetencí a nezbytné nezávislosti, které umožňovaly hájit zájmy Společenství jako celku před potřebami jednotlivých členských států. Tyto vlastnosti Vysokého úřadu, který byl tedy hlavním a jediným orgánem supranacionality, vyloučily z okruhu zájemců o členství v ESUO Velkou Británii, naopak zajistily, že Spolková republika Německo nebude vetovat návrhy, které by odpovídaly zájmům naprosté většiny ostatních členů.⁸

Vysokému úřadu byly svěřeny poměrně rozsáhlé pravomoci a nezávislé postavení, zejména díky vlastním příjmům, což již nelze říci o Komisi EHS a Komisi EURATOMU. Obě Komise byly taktéž koncipovány jako nadnárodní orgány, nicméně neměly takové postavení jako Vysoký úřad. Byly chápány spíše jako pracovní a výkonné orgány a důraz byl především kladen na posílení postavení členských států.

Komise EHS a EURATOMU si byly dosti podobné. Měly stejnou strukturu, vnitřní členění, stejnou délku funkčního období a lze říci, že i díky tomu Komise EURATOMU postupně ztrácela na svém významu a pozornost se obracela na Komisi EHS.

2.2.1. Vysoký úřad ESUO

Jak již bylo výše uvedeno, idea vzniku Vysokého úřadu byla zakotvena v Schumanově deklaraci. Podle ní: *„francouzská vláda navrhuje podřídít celou francouzsko-německou výrobu uhlí a oceli společnému Vysokému úřadu, jako organizaci otevřené účasti jiných*

⁸ PLECHANOVÁ, Běla. *Institucionální vývoj Evropské unie od Maastrichtské smlouvy k východnímu rozšíření : hledání rovnováhy mezi společenstvím a jeho členskými státy*. Praha: Karolinum, 2004, s. 27.

evropských zemí. Stanoveným úkolem Vysokého úřadu bude zajišťovat, a to v co nejkratší době, modernizaci výroby a zlepšení její kvality; dodávky, a to za stejných podmínek, uhlí a oceli na francouzský a na německý trh, jakož i na trhy členských zemí; rozvoj společného exportu do dalších zemí; vyrovnání a zlepšování životních podmínek pracujících v těchto průmyslových odvětvích.“⁹ Jeho rozhodnutí bude závazné pro Francii, Německo a pro další členské země.

Dle smlouvy o ESUO byl Vysoký úřad nejvyšším orgánem ESUO, jehož úkolem bylo zajistit plnění cílů tohoto Společenství stanovených Smlouvou o ESUO. Skládal se z devíti členů s šestiletým funkčním obdobím, přičemž každý členský stát musel být zastoupen alespoň jedním členem. Osm členů úřadu bylo jmenováno dohodou členských vlád, poslední člen pak již zvolenými členy a to alespoň pěti hlasy. Každé dva roky se obměňovala třetina členů. Ve Smlouvě o ESUO bylo uvedeno, že členové Vysokého úřadu mohli být znovu zvoleni a také, že Rada ministrů mohla jednomyslným rozhodnutím stanovit menší počet členů. Sídlo Vysokého úřadu bylo v Lucemburku.

Členové úřadu byli nezávislí na členských státech a jednající v zájmu Společenství. Pozice Vysokého úřadu byla nezávislá hlavně díky vlastním finančním prostředkům, které byly získávány z cel a dávek společného trhu.

První Vysoký úřad fungující od srpna 1952 do června 1955 se skládal ze dvou zástupců Francie (Jean Monnet, Léon Duman), Belgie (Albert Coppé, Paul Finet) a Německa (Franz Etzel, Heinz Potthof) a dále po jednom zástupci z Nizozemí (Dirk Spierenburg), z Itálie (Enzo Giaccherio) a Lucemburska (Albert Wehrer).¹⁰

Co se týče kompetencí Vysokého úřadu, mohl z vlastní iniciativy nebo z iniciativy Rady ministrů vydávat rozhodnutí, jež byla obecně závazná ve všech svých částech, dále pak doporučení závazná pokud jde o cíle, kterých má být dosaženo a v neposlední řadě též nezávazná stanoviska.

Mezi hlavní činnosti Vysokého úřadu, který se poprvé sešel na podzim roku 1952, a jehož prvním prezidentem byl Jean Monnet, bylo zejména dohlížet nad dodržováním Smlouvy o ESUO, zajišťovat rovnoměrný vývoj v oblasti uhelného a ocelářského průmyslu,¹¹

⁹ Deklarace z 9. května 1950 [online]. Europa : portál Evropské unie, © 1995-2010 [cit. 2. března 2010]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/abc/symbols/9-may/decl_cs.htm>.

¹⁰ *Members of the High Authority of the European Coal and Steel Community (ECSC)* [online]. European navigator, [cit. 2. března 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.ena.lu/members_high_authority_european_coal_steel_community_ecsc-2-3526>.

¹¹ Přednáška Montánní unie. *Katedra politologie a společenských věd* [online]. Univerzita Palackého, [cit. 28. května 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.upol.cz/fakulty/pf/struktura/katedry-a-centra/katedra-politologie-a-spolecenskych-ved/dejiny-evropske-unie/>>.

ukládat pokuty členským státům za nedodržování svých rozhodnutí, regulovat výrobní tempo,¹² rozhodovat o akceptovatelnosti dohod mezi jednotlivými subjekty a podporovat výzkum.

Pomocnou rukou Vysokého úřadu byl Poradní výbor, složený z 30 až 51 členů jmenovaných na dva roky Radou ministrů, který se skládal ze stejného počtu výrobců, pracujících, spotřebitelů a obchodníků, kteří byli nezávislí na organizacích, které je jmenovaly.¹³ Vysoký úřad a jeho činnost byla propojena i s ostatními institucemi ESUO. Nejen se Shromážděním ESUO, které projednávalo a schvalovalo zprávu o činnosti úřadu, mohlo interpelovat Vysoký úřad a mělo možnost odvolat jeho členy, ale kontrola rozhodnutí Vysokého úřadu byla vykonávána také ze strany Soudního dvora. V neposlední řadě se projevil i vliv Rady ministrů, která měla harmonizovat činnost Vysokého úřadu a jednotlivých vlád a do jisté míry mohla i omezovat svrchované postavení úřadu.¹⁴

Vysoký úřad zaujímal v institucionální struktuře silné, nezávislé a poměrně stabilní postavení narozdíl od postavení Komisí dvou následujících seskupení, kde se více projevoval vliv členských států.

2.2.2. Komise EURATOM

Komise EURATOM byla nadnárodní instituce Společenství pro atomovou energetiku. Jak již bylo řečeno, neměla takový význam jako Komise EHS a proto postupně ustupovala do pozadí. Dříve, nežli bude přistoupeno k samotné charakteristice této instituce, je vhodné alespoň částečně nastínit vývoj a iniciativy v oblasti obranné a politické unie.

Státy si pod hrozbou studené války uvědomovaly, že ani oblast společné obrany by neměla být opomíjena z hlediska integračních snah. Proto došlo na návrh francouzského ministra obrany René Plevena k podpisu smlouvy o založení Evropského obranného společenství 27. května 1952. Tato smlouva ale nebyla ratifikována francouzským parlamentem a proto se aktivity v oblasti obrany staly nereálnými.¹⁵ Neúspěch Evropského obranného společenství vedl k odstoupení Jeana Monneta z funkce předsedy Vysokého úřadu,

¹² Článek 58 Smlouvy o ESUO, dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm> (navštíveno 30. května 2010).

¹³ PLECHANOVÁ, Běla. *Institucionální vývoj Evropské unie od Maastrichtské smlouvy k východnímu rozšíření: hledání rovnováhy mezi společenstvím a jeho členskými státy*. Praha: Karolinum, 2004, s. 29.

¹⁴ Přednáška Montánní unie. *Katedra politologie a společenských věd* [online]. Univerzita Palackého, [cit. 28. května 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.upol.cz/fakulty/pf/struktura/katedry-a-centra/katedra-politologie-a-spolecenskych-ved/dejiny-evropske-unie/>>.

¹⁵ SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 2. podstatně přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 5.

který přišel s návrhem zabývat se rozvojem jaderné energetiky. Možnou spoluprací v této oblasti byl pověřen i tzv. Spaakův výbor, který byl veden belgickým ministrem zahraničí Paulem- Henri Spaakem, a který připravil materiály, na základě nichž byly následně podepsány výše zmíněné Římské smlouvy.¹⁶ Smlouva o založení EURATOMU zajistila společný trh s nukleárními materiály a podporu jejich mírového využití. Předpokládalo se, že EURATOM bude mít hlavní význam pro rozvoj evropské integrace, což se nestalo a hlavní úlohu převzalo EHS.

Z hlediska institucionální struktury EUROATOMU lze spatřit podobnost s již fungující ESUO. Opět zde figurovala Komise, Rada, Shromáždění a Soudní dvůr. Komise se skládala z pěti členů „*různé státní příslušnosti vybraných podle jejich celkové způsobilosti s ohledem na zvláštní předmět této smlouvy, kteří poskytují veškeré záruky nezávislosti.*“¹⁷ Funkční období členů Komise bylo čtyřleté a do funkce mohli být jmenováni opakovaně. Předseda a místopředseda byli jmenováni z řad členů Komise na dvouleté období.

Mezi její hlavní úkoly patřil dozor nad dodržováním bezpečnosti a ochranou zdraví hlavně při manipulaci s jaderným materiálem, nad funkčností bezpečnostních systémů jaderných elektráren a další. Plnit úkoly a cíle stanovené Smlouvou o EURATOMU pomáhal Komisi dvacetičlenný Výbor pro vědu a techniku s poradní funkcí.

Na postu předsedy této Komise se v období od ledna 1958 do července 1967 vystřídali Louis Armand, Enrico Medi, Etienne Hirsch a Pierre Chatenet.¹⁸

2.2.3. Komise EHS

Komise EHS již nebyla považována za nejvyšší orgán Společenství, jako tomu bylo v případě Vysokého úřadu ESUO. Základními rozdíly mezi těmito dvěma institucemi spočívaly v tom, že Komise EHS od svého založení nedisponovala vlastními příjmy a také fakt, že její návrhy až do roku 1966 podléhaly jednomyslnému schválení v Radě. Vysoký úřad byl nadán monopolem v oblasti legislativy i exekutivy, ale v případě EHS byl tento monopol rozdělen mezi Komisi EHS a Radu. Lze říci, že šlo o přesun rozhodovacích kompetencí na mezivládní úroveň. Jako jeden z projevů tohoto přesunu a tím i oslabení postavení Komise

¹⁶ DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007, s. 32.

¹⁷ Článek 126 Smlouvy o EURATOM, dostupné např. zde <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm> (navštíveno 28. května 2010).

¹⁸ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 258.

EHS lze uvést zánik možnosti členů Komise EHS zvolit devátého člena, jak to bylo možné v případě Vysokého úřadu. Dalším projevem bylo zkrácení funkčního období komisařů na čtyři roky, s čímž souvisel zánik jejího postupného obměňování a tím i zánik kontinuálního působení Komise EHS. V neposlední řadě byla zachována opakovaná možnost volby, s čímž souviselo silnější prohloubení vztahů mezi komisařem a vládou, která ho nominovala. Počet členů Komise EHS byl stejný jako u Vysokého úřadu, jednalo se tedy o devítičlenný sbor, přičemž z každého státu zde mohli být maximálně dva zástupci.

Přesto Komise EHS jako nadnárodní orgán zaujímala významné postavení s důležitými pravomocemi a její postavení bylo daleko stabilnější než postavení ostatních orgánů EHS. Postavení Komise jako orgánu nadnárodního charakteru dokazovala i Smlouva o EHS, kde bylo stanoveno, že členové Komise vykonávají své funkce nezávisle a při plnění svých povinností nemohou akceptovat pokyny, které by ohrozily nezávislé postavení Komise EHS.

Dle Smlouvy o EHS Komise zejména *„dbá na provádění této smlouvy, jakož i aktů přijatých orgány Společenství na jejím základě, vydává doporučení nebo zaujímá stanoviska v oblastech, které jsou předmětem této smlouvy, jestliže tak smlouva výslovně stanoví nebo jestliže to Komise považuje za nutné, má vlastní rozhodovací pravomoc a podílí se na tvorbě aktů Rady a Shromáždění za podmínek stanovených touto smlouvou a vykonává pravomoci k provádění předpisů vydaných Radou, které na ni Rada přenesla.“*¹⁹

Významnou roli hrál předseda Komise, který se spolu se dvěma místopředsedy podílel na řízení a zastupování Komise navenek. Jednalo se o důležitou pozici, protože osoba, která ji zastávala, určovala úkoly Komise a tím ovlivňovala budoucí směřování Společenství. Předseda a místopředsedové byli jmenováni na 2 roky s možností opakované volby na základě dohody vlád členských států. Prvním předsedou Komise EHS byl Walter Hallstein, který stál v jejím čele od ledna 1958 do června 1967. Jeho předsednictví bylo velmi úspěšné až do doby krize, která se naplno projevila v roce 1965.

2.2.4. Hallsteinova Komise

Období, kdy Komise byla pod vedením Waltera Hallsteina, je obecně považováno za přínosné. Komise se soustředila zejména na úkoly spojené s výstavbou administrativního

¹⁹ Článek 155 Smlouvy o EHS, dostupné např. zde <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm> (navštíveno 28. května 2010)

aparátu, s vytvořením společného trhu a také se zaměřila na otázku společné zemědělské politiky. Neméně důležitá byla problematika postupného rozšiřování Společenství, kde Komise zaujímala významné postavení, neboť vedla přístupová jednání se státy EFTA.²⁰ V tomto bodě ovšem Komise narazila na odpor Francie, která o rozšíření Společenství neměla zájem, a bez toho, aniž by informovala předsedu Hallsteina, vetovala vstup Velké Británie a tak i ostatních zemí do EHS.²¹ Tento krok Francie znamenal počátek krize mezi Komisí a členskými státy, která vyvrcholila v polovině 60. let. Komise tak nečekaně utrpěla na své prestiži a významu a došlo k omezení jejího postavení jako orgánu supranacionální povahy. Vyvrcholením byla francouzská politika prázdného křesla a následně Lucemburský kompromis v roce 1966 a přijetí politického prohlášení pod názvem Prohlášení o vztazích mezi Radou a Komisí, které znamenalo ztrátu vlivu Komise v legislativním procesu a tím posílení pozice Rady ministrů. Nadále již nebyly projednávány otázky o novém financování Komise, Komise nesměla zveřejňovat své iniciativy před jejich schválením Radou ministrů, lze tedy říci, že Komise byla odsunuta do pozadí a ztratila svoje výsadní postavení v mezinárodním prostředí.²²

2.2.5. Sloučení Komise

Jak již bylo výše zmíněno, slučovací smlouvou z 8. dubna 1965 byla vytvořena jediná Komise pro všechny tři Společenství. Tato smlouva ovšem neřešila problematiku počtu komisařů a sídlo této jediné Komise. Problém byl vyřešen až v roce 1970 přijetím kompromisního řešení, které ustanovilo Komisi jako devítičlenný orgán se sídlem v Bruselu.

2.2.6. Postavení Komise v období od konce 60. let do poloviny 80. let 20. století- čelní představitelé

Po odstoupení Waltera Hallsteina z postu předsedy Komise bylo nutné určit jeho nástupce, kterým se v roce 1967 stal Jean -Jacques Rey. Tento předseda vedl Komisi v tzv. přechodném období, tedy do roku 1970, a musel se vypořádat s určitými institucionálními

²⁰ EFTA- Evropské sdružení volného obchodu. Jednalo se o společenství států, které se v roce 1958 nechtěly stát členy Evropských společenství a měly zájem pouze o nižší stupeň integrace. V roce 1961 však do Evropských společenství chtěla přistoupit Velká Británie, Irsko, Dánsko a Norsko.

²¹ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 260.

²² Tamtéž, s. 262.

a technickými změnami, ke kterým došlo v důsledku sloučení Komise. Tak například zvýšení počtu členů Komise na 14 osob přineslo vyšší organizační nároky na celý aparát. Úkolem Reyovy Komise bylo především stabilizovat institucionální strukturu, rozvíjet vnější vztahy, spolupracovat s africkými zeměmi a reprezentovat Společenství na jednání GATT.²³

V roce 1970 byl do čela Komise zvolen italský politik Franco Maria Maflatti. Za jeho předsednictví došlo ke snížení počtu členů Komise na devět a byl zaveden národní princip nominace. Jeho politika se odehrávala zejména ve znamení příprav na rozšíření Společenství a důležitým krokem bylo také zavedení vlastních zdrojů. Již po 15 měsících odstoupil a byl nahrazen předsedou Sicco Mansholtem. Ten se soustředil zejména na otázky péče o životní prostředí a přípravu administrativních změn s ohledem na přístup nových členských států, které musely být zpětně přepracovány díky neúspěšnému přístupu Norska.

Následujícím předsedou Komise se stal Xavier Ortoli, který se ujal své funkce v roce 1973. V tomto roce došlo k již zmíněnému rozšíření o tři nové státy, a proto hlavním úkolem tohoto předsednictví bylo připravit posty pro nové komisaře. S tím bylo spojeno zvýšení počtu výborů, asistujícího aparátu a vznik jazykových bariér v Komisi. I když se Ortoli snažil o znovuzískání původního významu Komise, nestalo se tak díky narůstajícímu vlivu v té době vznikající nové instituce Evropské rady.²⁴

Od roku 1976 se do čela Komise postavil předseda Roy Jenkins, který se osobně podílel na výběru jednotlivých členů Komise a v jejím rámci vytvořil užší okruh komisařů fungující jako kabinet. Jeho snahou bylo, aby se Komise opět stala silným reprezentantem ve vnějších záležitostech. Dále se zabýval problematikou Evropského měnového systému a taktéž přípravami na jižní rozšíření.

V roce 1981 získal post předsedy Komise Gaston Thorn. Jeho předsednictví, hodnocené jako slabé, bylo doprovázeno opětovným zvýšením počtu komisařů v důsledku úspěšného dokončení jižního rozšíření, ale také častými změnami v jejich postech. Po čtyřletém funkčním období byl vystřídán francouzským politikem a ekonomem Jacquesem Delorse, který se nesmazatelně zapsal do historie evropské integrace.

²³ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 263.

²⁴ Tamtéž, s. 265.

2.2.7. Delorova Komise

Desetileté předsednictví Jacquese Delorse je považováno za jedno z nedůležitějších v dějinách EU. Jacques Delors se chopil funkce předsedy v roce 1985 a spolu s Walterem Hallsteinem byli jediní předsedové, kteří stáli v čele Komise po vícero funkčních obdobích. Komise včetně Společenství prošla pod jeho vlivem převratnými změnami jak v rámci vnitřní struktury, tak i na mezinárodním poli a obnovila svoje postavení jako orgán supranacionální povahy. Pokud jde o jeho ustanovení do funkce, očekávalo se, že v důsledku nepsaného pravidla rotace členských států v postu předsedy, bude zvolen kandidát Německa. To ovšem nebylo schopno navrhnout vhodného kandidáta a tak se předsedou stal Francouz Jacques Delors.

Delorovo předsednictví přineslo rozsáhlé změny jak po finanční, tak i po sociální stránce. Jeho první funkční období v letech 1985- 1989 bylo ve znamení dokončení vnitřního trhu a vytvoření hospodářské a měnové unie. Výsledkem této snahy bylo přijetí Bílé knihy o dokončení vnitřního trhu, která prokázala, že je možné vytvořit společný trh, ale také ukázala, že jsou zde překážky (daňové, překážky na hranicích apod.), které je třeba překonat. Tyto překážky vedly k přijetí Jednotného evropského aktu v roce 1986, podepsaného 12 členskými státy, ve kterém byla navržena řešení k jejich odstranění a také závazek, že do roku 1992 bude vytvořen jednotný vnitřní trh, který byl od 1. 1. 1993 skutečně spuštěn.

K dalším významným změnám patřila reforma financování obsažená v tzv. Delorově balíku, který Komise předložila v roce 1988. Jednalo se o reformu dosavadních pravidel financování, čímž měla být posílena nezávislost Komise i nadnárodní charakter Společenství.²⁵ Významná byla i Delorova činnost na poli sociálním, kdy Komise pod jeho vedením v roce 1989 iniciovala přijetí Charty základních sociálních práv Společenství.

Následně se jeho aktivity soustředily především na měnovou problematiku, jejímž výsledkem byla tzv. Delorova zpráva, kde představil svůj plán měnové unie. Delorova zpráva společně s podporou snah o vytvoření politické unie mezi Francií a Německem vedly k podpisu SEU v roce 1992.

Předsednictví Jacquese Delorse bylo ve znamení posílení Komise a celkově i EU, která začala připomínat spíše federální uspořádání. Lze říci, že díky jeho diplomatickým a vyjednávacím schopnostem se Komise stala „motorem evropské integrace.“²⁶

²⁵ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 267.

²⁶ *Osobnosti EU* [online]. Velká encyklopedie EU, 2000 [cit. 2. března 2010]. Dostupné z WWW: <<http://knihovna.muni.cz/EU/html/14.htm>>

2.2.8. Komise po založení EU

Maastrichtská smlouva neboli SEU představovala další významný krok na poli evropské integrace. Touto smlouvou byla založena EU, což dokládá čl. 1 SEU ve znění LS /ex čl. A SEU, který stanoví: „*Touto smlouvou zakládají Vysoké smluvní strany mezi sebou Evropskou unii (dále jen „Unie“)*“ a přinesla rozsáhlé modifikace spočívající zejména v zavedení pilířovité struktury: „*Unie je založena na Evropských společenstvích doplněných politikami a formami spolupráce stanovenými touto smlouvou.*“²⁷ Evropská unie tak byla vystavěna na dosavadním komunitárním pilíři, který byl doplněn dvěma pilíři mezivládními.²⁸ SEU zakotvila pro Komisi, pro kterou byl nadále používán oficiální název Evropská komise, omezenou pravomoc v mezivládních pilířích, naopak v komunitárním pilíři měla monopol legislativní iniciativy. Nelze opomenout i institucionální změny, které vedly k právnímu zakotvení Evropské rady, ale dotkly se také Evropského parlamentu, Rady a Komise.

Jmenování dalšího předsedy Komise po úspěšném předsednictví Jacquese Delorse bylo problematické. Očekávalo se, že předsedou bude zvolen některý ze zástupců malých členských zemí. Prvním kandidátem byl navržen belgický politik Jean -Luc Dehaene, kterého však odmítla Velká Británie.²⁹ Jako kompromis bylo přijato jmenování Jacquese Santera, lucemburského premiéra.

Jacques Santer se v rámci svého funkčního období musel vypořádat s rozšířením EU o tři nové členy, což vedlo k zvýšení počtu členů Komise a přerozdělení agendy jejím jednotlivým členům. Významným dokumentem, který byl vypracován Komisí pod jeho vedením, byla Agenda 2000. Jednalo se o akční program týkající se rozšíření, reformy společných politik a budoucího finančního rámce EU v letech 2000-2006, který byl reakcí na požadavky Evropské rady vyslovené na jejím zasedání v Madridu v roce 1995.³⁰ Finanční problémy Komise a následné nařčení z korupce a podvodů vedly k tomu, že Santerova Komise byla podrobena kontrole nezávislou expertní komisí ustanovenou Evropským parlamentem, která měla objasnit celou situaci. Zjištěné nedostatky o zneužití finančních prostředků vedly následně ke kolektivnímu odstoupení Komise 16. března 1999.

²⁷ Dostupné např. zde <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/index.htm>

²⁸ ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo 1 : ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde Praha - právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 240.

²⁹ CINI, Michelle. *The European Commission : leadership, organisation and culture in the EU administration*. Manchester: Manchester University Press, 1996, s. 200-201.

³⁰ *Agenda 2000* [online]. Businessinfo.cz, © 1997-2010 [cit. 3. března 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/a/agenda-2000/1000693/5176/>>.

Nový předseda Komise Romano Prodi měl před sebou nelehký úkol spočívající ve znovuoobnovení důvěryhodnosti svého úřadu. Důležitou otázkou bylo, zda Prodiho Komise má pouze dokončit funkční období předcházející Komise, která ho předčasně ukončila svou demisí, nebo bude jmenována na celé pětileté funkční období. Nová Komise byla nakonec potvrzena Evropským parlamentem 15. září 1999 s pětiletým mandátem.

Prodi sestavil Komisi jako silnou pracovní skupinu a výrazně se podílel na jmenování jejich jednotlivých členů. Připravil a realizoval její důležitou vnitřní reformu spočívající v reorganizaci generálních ředitelství, ve vytvoření vnitřního jednacího řádu Komise a ve vypracování předpisu pro chování komisařů.³¹ Jeho činnost spočívala i v přípravě Komise a celé EU na tzv. východní rozšíření. Svého úkolu představit Komisi opět jako silnou instituci bez korupčních skandálů se Prodi zhostil dobře. Neúspěchem může být pouze odmítnutí Evropské ústavy, o které se začalo jednat právě za jeho předsednictví.

Po vypršení mandátu Romana Prodiho se do čela Komise postavil portugalský premiér José Manuel Durão Barroso, který byl nominován na post předsedy Evropskou radou 29. června 2004. V listopadu téhož roku byla Komise velkou většinou schválena Evropským parlamentem. Byla to Komise, která po historicky největším rozšíření EU v květnu 2004, následovaném rozšířením v roce 2007, byla poprvé sestavena dle principu jedna země- jeden komisař. 16. září 2009 byl Barroso znovu zvolen předsedou na dalších pět let. Jeho Komise začala fungovat 9. února 2010. O současné i předcházející Barrosově Komisi bude pojednáno v samostatné kapitole.

³¹ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 273-274.

3. Charakteristika a konstrukce komise

3.1. Základní charakteristika Komise

Komise je jedním z nejznámějších a klíčových orgánů EU a často s ní bývá ztotožňována. Její úloha a pravomoci ji staví do centra rozhodovacího procesu celé EU. Komise je garantem integračního procesu, za jehož budování je odpovědná a má též zajišťovat komunikaci. Má monopol na navrhování legislativy, dohlíží nad dodržováním evropského práva, zastupuje EU navenek na mezinárodním poli, je mediátorem a prostředníkem mezi zájmy členských států a v neposlední řadě funguje jako „motor Společenství“.

Základní právní úprava Komise v primárním právu je obsažena v zakládajících smlouvách, zejména v článku 17 a 18 SEU ve znění LS, v článku 244 až 250 SFEU a v článku 124 až 135 Smlouvy o EURATOMU a dále v aktech je revidujících, rozšiřujících či doplňujících. Primární právo nepodává definici Komise, ale vymezuje úkoly, které ji náleží. Komise také přijímá svůj vlastní jednací řád.

V rámci charakteristiky této instituce je na místě zabývat se pojmem „Komise“, který je užíván ve třech významech. V prvním a nejužším významu se Komise chápe jako skupina mužů a žen- kolegium komisařů. V širším významu lze Komisi chápat jako technicko-profesní aparát, kdy postojem Komise se míní stanovisko určité jednotky ze struktury generálních ředitelství. Konečně v posledním a nejširším významu se tímto pojmem rozumí celá administrativní soustava včetně pomocných právních, tlumočnických a jiných služeb.³² Jistou zvláštností je název Komise. V současné době se oficiálně používá název Evropská komise, ovšem v primárním právu tento název nenalezneme. Název Evropská komise je výsledkem jednostranného rozhodnutí Komise v souvislosti s nabytím účinnosti SEU, a též v souvislosti se změnou názvu Rady na Radu EU. Je třeba říci, že tento krok je pochybný neboť neexistuje žádný právní základ opravňující instituce měnit svůj název.³³ V rámci vývoje se lze setkat s názvem Komise, Komise Evropských společenství i s názvem Evropská komise.

V rámci srovnání Evropské komise jako orgánu nadnárodní povahy v intencích mezinárodního a vnitrostátního práva poměrně jednoznačně vyplývá závěr, že tuto instituci

³² FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 255.

³³ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 162-163.

nelze zařadit nikam. Institucionální rámec EU má jisté zvláštnosti ve srovnání se systémem institucí mezinárodních organizací a národních států. Pro systém národních států je typické uplatňování dělby moci, která je základním předpokladem pro demokratické fungování státu. Naopak v EU je oddělena pouze soudní moc, kterou vykonává Soudní dvůr EU. Legislativa náleží do rukou Komise, Evropského parlamentu a Rady EU, exekutiva pak Komisi, Radě EU a Evropské radě. U mezinárodních organizací často funguje pouze mezivládní konference a sekretariát. Neobvyklý institucionální systém EU je tedy jeden z předpokladů, proč samotná EU bývá označována jako subjekt *sui generis*.³⁴

Na Komisi často bývá nahlíženo jako na vládu EU. Může se tak zdát proto, že komisaři určitým způsobem připomínají postavení ministrů jednotlivých vlád členských států, tím, že je jim přidělena odpovědnost za výkon určitého okruhu kompetencí. Podobnost lze spatřit také v tom, že Komise „*ztělesňuje kontinuitu komunitárního procesu a kromě toho prostřednictvím generálních ředitelství představuje administrativu Společenství*.“³⁵ Nicméně je třeba si uvědomit, že jak již bylo výše uvedeno, v EU neexistuje klasická dělba moci. Za tvorbu politiky a přijímání rozhodnutí je v EU odpovědná nejen Komise, ale i Rada EU a Evropský parlament. Nelze opomenout ani Evropskou radu, hlavní politický orgán EU, která odpovídá za základní politická rozhodnutí a určuje směr vývoje evropské integrace. Je nutno konstatovat, že pozice Komise v EU při srovnání s vnitrostátním uspořádáním členských států, resp. dělbou moci, těmto měřítkům neodpovídá.

Komise často bývá kritizována pro svůj početný administrativní aparát, kterému bývá přisuzován byrokratický charakter. Je bezpochyby největším zaměstnavatelem v rámci EU, celkový aparát úředníků tvoří kolem 30 tisíc osob. Nárůst administrativního aparátu je dán především rozšiřováním EU o nové členské státy a s tím souvisejícím nárůstem počtů oficiálních jazyků a dále zvětšováním pracovní náplně a objemu povinností Komise. Aparát Komise bývá přirovnáván k aparátům velkých evropských měst, ale často při tomto kritizujícím srovnání bývá zapomínáno na složitost úkolů, které Komise plní, a k nimž potřebuje početný a silný sbor úředníků. Odlišnost evropské administrativy od ať už zmiňovaných velkých evropských měst nebo jiných administrativních struktur je dána především multikulturalitou spočívající v národnostní rozmanitosti evropských úředníků.³⁶

³⁴ ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie : právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha - právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 19-20.

³⁵ DEFARGES, Philippe Moreau. *Evropské instituce*. Praha: Karolinum, 2002, s. 40.

³⁶ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 290.

Komise, jejíž sídlo se nachází v Bruselu,³⁷ je originální evropskou institucí, jejíž postavení a role je poměrně proměnlivá a nejednoznačná, proto bývá někdy označována jako „politický a administrativní hybrid.“³⁸

3.2. Složení a vnitřní struktura Komise

Ještě před samotnou charakteristikou Komise z hlediska jejího složení a struktury je na místě alespoň stručně zmínit některé skutečnosti, které ovlivnily dnešní podobu Komise. Komise ještě v podobě Vysokého úřadu byla dle vize Jeana Monneta koncipována jako malý orgán, zcela nezávislý na členských státech s vlastními financemi. Tak fungovala i za předsednictví Waltera Hallsteina. Po krizi v 60. letech 20. století se přeměnila na instituci administrativního charakteru zajišťující chod Společenství. Její nadnárodní charakter byl obnoven až pod vedením Jacquese Delorse. Tyto skutečnosti dokládají, že postavení a konstrukce Komise byly závislé na osobě předsedy a na politických okolnostech. Neméně důležitý vliv na strukturu Komise mělo i postupné rozšiřování, kterému se Komise musela přizpůsobit i z hlediska její vnitřní organizace.³⁹

Vnitřní organizaci Komise lze rozdělit na tři úrovně. První úroveň tvoří kolegium komisařů, druhou pak kabinety, které jsou politickým a poradním servisem komisaře. Hierarchicky třetí úroveň tvoří soustava generální ředitelství, dalších ředitelství a jednotek, které zajišťují chod Komise po administrativní stránce. Nelze opomenout i horizontálně koncipované služby všeobecného a interního charakteru jako jsou např. právní, tlumočnické a překladatelské služby.⁴⁰

Současná Komise má 27 členů, kteří jsou neformálně nazýváni jako „komisaři.“ Počet členů Komise byl vždy neustále diskutovaný problém. Se zvyšováním počtu členských států docházelo postupně i ke zvyšování počtu komisařů. Až do roku 2004 byla Komise kreována tak, že velké státy jako Francie, Německo, Itálie, Španělsko a Velká Británie měly v Komisi dva zástupce, ostatní státy pouze jednoho. Po velkém rozšíření v květnu 2004 se uplatňuje princip jedna země- jeden komisař dle článku 4 Protokolu o rozšíření EU Smlouvy z Nice.

³⁷ Komise sídlí v Bruselu, část aparátu se ovšem nachází i v Lucemburku a zastoupení a delegace v mnoha hlavních městech všude po světě.

³⁸ NUGENT, Neill. *The European Commission*. Houndmills: Palgrave, 2001, s. 326.

³⁹ PITROVÁ, Markéta. *Institucionální struktura Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 1999, s. 46.

⁴⁰ BLAHOŽ, Josef, KLÍMA, Karel, SKÁLA, Josef, a kol. *Ústavní právo Evropské unie*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003, s. 333.

Protokol dále v článku 4 odstavci 2 stanoví, „že jakmile EU dosáhne počtu dvaceti sedmi členských států, počet členů Komise bude nižší než počet členských států. Členové Komise budou vybíráni na základě rovné rotace, jejíž podrobnosti stanoví jednomyslně Rada, která také jednomyslným usnesením stanoví počet členů Komise.“⁴¹ Rotační systém má fungovat tak, aby byla zajištěna rovnocennost mezi jednotlivými členskými státy, pokud jde o pořadí a délku přítomnosti jejich státního příslušníka v Komisi, a také musí zohlednit demografickou a geografickou situaci všech členských států.

Počet komisařů byl nově upraven LS a to tak, že mezi dnem vstupu LS v platnost a 31. říjnem 2014 bude mít Komise jednoho státního příslušníka každého členského státu, včetně jejího předsedy a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku. Od 1. listopadu 2014 se Komise bude skládat z takového počtu členů, který odpovídá dvěma třetinám počtu členských států, nerozhodne-li Evropská rada jednomyslně o změně tohoto počtu (článek 17 odst. 4 a 5 SEU ve znění LS). Znamená to, že by Komise v EU s 27 členskými státy po 1. listopadu 2014 měla být tvořena 18 komisaři. Členové Komise budou vybíráni na základě systému naprosto rovné rotace, který stanoví jednomyslně Evropská rada a to tak, aby tento systém umožnil odrážet demografickou a zeměpisnou různorodost všech členských států. Evropská rada však může jednomyslně určit, že počet členů Komise v roce 2014 bude jiný, než je stanoveno ve SEU ve znění LS.

Každý členský stát má tedy v současné době v Komisi svého zástupce. Komisaři jsou vybíráni dle svých celkových schopností a při výkonu svých funkcí jsou naprosto nezávislí na členském státu, ze kterého byli nominováni. Přesto ale vztah mezi komisařem a zemí, ze které byl nominován, je velmi úzký, neboť prostřednictvím osoby komisaře jsou členské země v bezprostředním kontaktu s děním v EU.

Pokud jde o funkční období, od roku 1993 je Komise jmenována na pět let v souladu s funkčním obdobím Evropského parlamentu. Nová Komise musí být jmenována během šesti měsíců po zvolení Evropského parlamentu.

Závěrem lze říci, že složení Komise bylo ožehavou otázkou již v rámci příprav Evropské ústavy a je i dnes předmětem mnoha diskuzí. Je na místě zamyslet se i nad tím, zda rovnost států zajištěná tím, že každý stát má v Komisi svého zástupce, není na úkor efektivity fungování Komise. Komise s velkým počtem komisařů je těžkopádná, neakceschopná a nedostatečně reagující na potřeby EU i členských států. Při současném stavu počtu komisařů se nabízí i otázka, zda portfolia, která byla pro tyto komisaře vytvořena, již nejsou

⁴¹ Dostupné např. zde <<http://www.euroskop.cz/gallery/2/765-nice.pdf>>

bezvýznamná. Z těchto důvodů by mělo dojít ke snížení počtu komisařů a to i přes možný nesouhlas ze strany členských států.

3.2.1. Procedura jmenování a ztráta mandátu

Proces jmenování Komise prošel radikální změnou díky Maastrichtské, Amsterdamské a rovněž díky LS. Až do přijetí Maastrichtské smlouvy platilo, že členové Komise byli jmenováni dohodou vlád členských států, což znamenalo, že každý stát navrhl svého kandidáta. Spory, které mezi státy vznikaly při kreaci Komise, se týkaly pouze předsedy Komise.⁴² Jak již bylo zmíněno, Maastrichtská i Amsterdamská smlouva přinesly zejména posílení postavení Evropského parlamentu, jehož souhlas byl a stále je nezbytný ke jmenování předsedy i celé Komise. Poté, co vstoupila v platnost Smlouva z Nice, probíhá volba předsedy Komise kvalifikovanou většinou, nikoli jednomyslně.

Postup ustavení Komise, který se doposud uplatňoval, byl poměrně složitý a komplikovaný a vyžadoval zapojení jak Evropského parlamentu, tak Rady EU. Právní úprava byla obsažena v článku 214 SES ve znění Smlouvy z Nice, podle něhož *„Rada EU, zasedající na úrovni hlav států nebo předsedů vlád, určí kvalifikovanou většinou osobu, kterou zamýšlí jmenovat předsedou Komise; toto určení vyžaduje schválení Evropského parlamentu. Rada EU po dohodě s designovaným předsedou kvalifikovanou většinou přijme seznam ostatních osob, které zamýšlí jmenovat členy Komise, sestavený podle návrhů podaných každým členským státem. Předseda a ostatní členové Komise určení tímto způsobem podléhají jako sbor schválení Evropským parlamentem. Po svém schválení Evropským parlamentem jsou předseda a ostatní členové Komise jmenováni Radou kvalifikovanou většinou.“*⁴³

Role Evropského parlamentu nikdy nebyla v žádném případě pouze formální. Proces jmenování Komise je pro Evropský parlament příležitostí jak prezentovat, že je silnou institucí, která nemůže být opomíjena. Jako příklad lze uvést proces, kdy nominovaní kandidáti předstupují před jednotlivé parlamentní výbory, aby učinili prohlášení nebo zodpověděli dotazy. Tento proces není zakotven v primárním právu, ale pouze v jednacím

⁴² ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámeček Evropské unie : právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha - právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 98.

⁴³ Dostupné např. zde <http://www.euroskop.cz/gallery/2/765-nice.pdf>

řádu Evropského parlamentu, vychází tedy z vlastní interpretace pravomocí Evropského parlamentu.⁴⁴

Opět nesmí být opomenuty změny v proceduře jmenování přinesené LS. SEU ve znění LS v článku 17 odst. 7 stanoví, že kandidáta na předsedu Komise navrhuje Evropskému parlamentu kvalifikovanou většinou Evropská rada, nikoli tedy Rada EU, jak tomu bylo dle předcházející právní úpravy. Poté, co Evropská rada navrhne kandidáta, vyzve ho předseda Evropského parlamentu, aby učinil prohlášení a představil Evropskému parlamentu své politické cíle. Evropský parlament pak zvolí tohoto kandidáta většinou hlasů všech svých členů. Pokud kandidát nezíská potřebnou většinu, navrhne Evropská rada do jednoho měsíce opět kvalifikovanou většinou nového kandidáta, kterého Evropský parlament zvolí stejným způsobem. Dochází tak k posílení demokratické legitimity jmenování předsedy Komise, neboť LS výslovně stanoví, že Evropská rada musí vzít v potaz v rámci svého návrhu předsedy Komise výsledky voleb do Evropského parlamentu. Následně je přijímán seznam ostatních členů Komise, který přijímá Rada EU po vzájemné dohodě se zvoleným předsedou. Tento předseda seznámí Evropským parlamentem se sborem komisařů a představí jejich program. Navržení kandidáti na člena Komise jsou vyzváni předsedou Evropského parlamentu, aby předstoupili před jednotlivé parlamentní výbory dle předpokládaných oblastí jejich působnosti a učinili prohlášení a odpověděli na otázky. Komise jako sbor pak podléhá schválení Evropským parlamentem a na základě tohoto schválení Evropská rada jmenuje Komisi kvalifikovanou většinou.

Mandát člena Komise může skončit individuálně nebo kolektivně. Mandát jednotlivých členů končí smrtí, odstoupením nebo odvoláním na základě rozhodnutí Soudního dvora EU na žádost Rady EU nebo Komise. Odvolat lze člena Komise proto, že pozbyl vlastnosti nutné k výkonu funkce nebo se dopustil vážného pochybení. Kolektivně končí mandát uplynutím funkčního období nebo v případě vyslovení nedůvěry Evropským parlamentem. V případě, že se uvolní místo komisaře ať už smrtí, odvoláním nebo odstoupením, může Rada EU kvalifikovanou většinou rozhodnout o jmenování náhradníka po zbývající část funkčního období anebo rozhodnout, že jej není třeba nahradit. Odvolaní členové Komise zastávají svou funkci až do nahrazení.

⁴⁴ ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámeček Evropské unie : právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha - právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 99.

3.2.2. Předseda

Předseda⁴⁵ stojí v čele Komise. Je jejím hlavním reprezentantem, vyjednává s ostatními institucemi v rámci EU i s dalšími orgány stojícími mimo EU. Z pozice své funkce je zároveň členem Evropské rady. Vykonává politické vedení Komise a rozhoduje o její vnitřní organizaci. Jmenuje místopředsedy a přiděluje jednotlivým komisařům jejich portfolia. Přidělené kompetence vykonávají komisaři pod vedením předsedy a za výkon svých svěřených pravomocí mají zvláštní odpovědnost.⁴⁶ Předseda může sestavit z členů Komise pracovní skupiny, stanovit jejich úkoly a funkční období. Předseda Komise dále svolává zasedání Komise a určuje pořad jejího jednání. Jelikož se podílí na výběru jednotlivých komisařů, může je též vyzvat k odstoupení. Díky LS předseda Komise získává novou pravomoc odvolávat jednotlivé komisaře.

Smlouvou z Nice došlo k posílení jeho postavení vůči ostatním komisařům, aby zajistil efektivnost a kolegiální v činnosti Komise. Předseda Komise bývá označován jako první mezi rovnými, ale postupem času jeho pozice získávala stále silnější postavení, což lze spatřit jednak v tom, že jeho nominace se oddělila od ostatních členů Komise a dále v tom, že on sám se významnou měrou podílí na nominaci ostatních komisařů. Funkce předsedy Komise je jednou z nejdůležitějších pozic v rámci EU a může ji vykonávat jen osoba, která je schopna dle svých „*osobních vlastností a schopností získat pro své záměry podporu členských států a v dnešní době i Evropského parlamentu.*“⁴⁷

3.2.3. Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

Jednou z nejvýznamnějších institucionálních změn zavedených LS je zřízení funkce vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku (dále jen vysoký představitel Unie). Tato funkce, která někdy bývá neoficiálně označována jako ministr zahraničí EU, v sobě slučuje dosavadní funkci vysokého představitele EU pro SZBP, funkci předsedy Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy a funkci komisaře pro vnější vztahy. Důvodem vytvoření tohoto nového postu bylo překlenout mezeru v oblasti vnějších vztahů panující již od přijetí Maastrichtské smlouvy, kdy na jedné straně stály nástroje chápány jako

⁴⁵ Postavení předsedy Komise je upraveno zejména Jednacím řádem Evropské Komise.

⁴⁶ BLAHOŽ, Josef, KLÍMA, Karel, SKÁLA, Josef, a kol. *Ústavní právo Evropské unie*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003, s. 331.

⁴⁷ ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie : právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha - právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 96.

součást zahraniční politiky začleněné do prvního (komunitárního) pilíře, na druhé pak nově se utvářející SZBP začleněná do druhého (mezivládního) pilíře.⁴⁸ Nová funkce by tedy měla spojit tyto dvě původně oddělené oblasti, což by mělo přispět k posílení soudružnosti EU ve vnějších vztazích a získání jejího silnějšího postavení na mezinárodním poli. Je třeba zmínit, že v obou oblastech zůstanou zachovány odlišné způsoby rozhodování a specifická pravidla.

Právní úprava je obsažena v článku 18 SEU ve znění LS, kde je upraven způsob ustavení vysokého představitele Unie do funkce a vymezení jeho činnosti. Vysokého představitele Unie jmenuje se souhlasem předsedy Komise Evropská rada a to kvalifikovanou většinou. Stejným způsobem ho může i odvolat. Vysoký představitel Unie je jedním z místopředsedů Komise a zároveň předsedá Radě pro zahraniční věci. Ve své působnosti má SZBP EU a provádí ji jako zmocněnec Rady, stejně jedná i v oblasti společné bezpečnostní a obranné politiky. Dle článku 18 odst. 4 SEU ve znění LS vysoký představitel Unie zejména „zajišťuje soudržnost vnější činnosti Unie. V rámci Komise odpovídá za úkoly, které jí přísluší v oblasti vnějších vztahů, a za koordinaci dalších hledisek vnější činnosti Unie. Při plnění těchto úkolů v Komisi, a pouze pro tyto úkoly, podléhá vysoký představitel Unie postupům, které upravují fungování Komise.“⁴⁹ Lze tedy shrnout, že hlavní úlohou vysokého představitele Unie je zejména zastupovat EU navenek v otázkách SZBP, přičemž se opírá o Evropskou službu pro vnější činnost, novou instituci skládající se ze zástupců Komise, Rady i členských států, která má být vysokému představiteli Unie nápomocna při plnění jeho úkolů. Má také právo předkládat návrhy členským státům a to jak v přípravných orgánech Rady EU, tak i na samotném každoměsíčním zasedání Rady ministrů zahraničních věcí.

Historicky první vysokou představitelkou Unie se 19. listopadu 2009 stala britská baronka Catherine Ashtonová, která svou funkci začala vykonávat 1. prosince 2009, po vstupu LS v platnost. Pro to, jakým způsobem se chopí této nové funkce, pro niž doposud neexistuje žádná praxe, se k ní bude obracet pozornost celého světa. Záleží tedy pouze na ní, jak bude prezentovat tento nový koncept těsnějšího spojení Rady a Komise, a zdali bude označen jako přínosný či nikoli.

⁴⁸ Lisabonská smlouva a oblast vnějších vztahů EU – kontinuita, flexibilita a inovace [online]. Natoaktual.cz : oficiální portál Informačního centra o NATO, [cit. 12. května 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.natoaktual.cz/lisabonska-smlouva-a-oblast-vnejsich-vztahu-eu-kontinuita-flexibilita-a-inovace-gpd-na_analyzy.asp?c=A091123_105749_na_analyzy_m02>.

⁴⁹ Dostupné např. zde <http://www.euroskop.cz/gallery/54/16335-smlouva_o_eu.pdf>

3.2.4. Komisaři

Komisi jakožto kolektivní orgán tvoří kolegium komisařů. Členem Komise může být pouze státní příslušník členského státu. V současnosti je každý stát v Komisi zastoupen jedním státním příslušníkem. Komisaři mohou být jmenováni opakovaně, čehož bylo zejména v minulosti hojně využíváno. Lze říci, že neexistují žádná pravidla, která by stanovovala, jaká osoba a s jakými vlastnostmi a schopnostmi může být jmenována komisařem. LS pouze stanoví, že podmínkou pro výběr kandidáta je jeho celková způsobilost a záruka nezávislosti. Člen Komise totiž musí být při výkonu své funkce nezávislý na členském státu, který ho nominoval, musí hájit a prosazovat pouze zájmy EU a nesmí přijímat pokyny od členského státu. V tomto případě lze hovořit o tzv. negativním závazku. Naopak pozitivním závazkem se rozumí povinnost postupovat a konat v souladu s právem EU a chránit zájmy EU, i pokud jde o přijímání funkcí po skončení mandátu komisaře. Komisaři se zavazují dodržovat tyto závazky složením slavnostní přísahy, kterou skládají při nástupu do funkce.

Pokud jde o nezávislost členů Komise, ta je právně zajištěna zejména tím, že Komisi ani jejího člena nelze odvolat Radou EU ani členskými státy, dále pak nezávislostí při přijímání vlastního jednacího řádu. Prakticky je nezávislost zajištěna také mzdou komisařů, která je vyplácena z rozpočtu EU. Nezávislost členů Komise znamená, že jsou povinni jednat i proti zájmu svého státu. Nelze ovšem tvrdit, že by mezi komisaři a členskými státy neexistovaly žádné vazby, neboť jak už bylo výše zmíněno, zejména prostřednictvím komisaře je členská země bezprostředně informována o dění v EU.⁵⁰

Jistou zárukou nezávislosti může být i to, že dle článku 245 SFEU komisaři během svého funkčního období nesmějí vykonávat žádnou jinou výdělečnou nebo nevýdělečnou činnost či volenou funkci. Toto omezení se ovšem nevztahuje na účast členů Komise v politickém životě v domovském státu a na jejich pedagogickou či publikační činnost.

Pro řádný výkon funkce komisaře vlády členských států nominují osobu, která je otevřená evropské politice a která není spojena s žádnými extremistickými stranami nebo názory.⁵¹ Mělo by se jednat o nezávislé odborníky v určité politické oblasti, v praxi se ovšem jedná o osoby, které dříve ve své členské zemi zastávaly některou z významných politických funkcí.⁵²

⁵⁰ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 163-164.

⁵¹ NUGENT, Neill. *The government and politics of the European Union*. 5th edition. Houndmills: Palgrave, 2003, s. 115-116.

⁵² OUTLÁ, Veronika a kol. *Právo Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006, s. 62.

Pokud jde o profil typického komisaře, lze zmínit výzkum Andrewa Macmullena, který popsal typického komisaře jako osobu ve většině případů mužského pohlaví,⁵³ v průměrném věku 50-60 let, který má univerzitní vzdělání ekonomického či právního typu s rozsáhlými národními politickými zkušenostmi. Většinou se jedná o bývalé členy národních parlamentů, vlád, či bývalé premiéry, kteří z hlediska politické orientace náleží spíše k politickému středu.⁵⁴

3.2.5. Kabinety

Každý komisař má svůj kabinet tvořený skupinou osob, které mu pomáhají plnit úkoly, za které je komisař v rámci svého přiděleného portfolia zodpovědný. Kabinety mají být zejména podporou a asistencí komisaře v jeho každodenní činnosti. Jejich úkolem je zajišťovat komunikaci mezi komisaři a generálními ředitelstvími a službami a tím poskytovat důležité informace o dění i v oblastech, za které komisař není přímo odpovědný. Dále mají připravovat podklady pro jednání kolegia komisařů a organizovat a koordinovat aktivity Komise. Lze říci, že se jedná o spojení osobního sekretariátu a politického poradenství komisaře. Role kabinetů je velmi důležitá, neboť se podílejí též na zajištění principu kolegiality.

V rámci vzniku prvních kabinetů zde byla snaha, aby kabinety byly tvořeny osobami stejné národnosti jako komisař. Tím se členské státy snažily co nejvíce ovlivnit politiku Komise a prosazovat své zájmy na úkor zájmů Společenství. V současnosti již převládá trend multikulturnosti složení kabinetů a tím se tak zabráňuje nežádoucímu vlivu členských států do činnosti Komise.

Pokud jde o organizaci kabinetů, v čele stojí vedoucí (chefs de cabinet), kteří odpovídají za organizaci kabinetu a personální otázky. Mezi jejich hlavní úkoly patří také předjednání agendy dva dny před zasedáním kolegia komisařů, aby se kolegium mohlo zabývat pouze těmi nejproblematictějšími otázkami. Vedle vedoucích kabinetů je další složkou personál s univerzitním vzděláním a dále pak personál podpůrný (asistentky, řidiči apod.).

⁵³ První žena se stala členkou Komise až v roce 1989. Od této doby postupně dochází ke zvyšování počtu žen v Komisi, kdy současná Barrosova Komise se skládá již z devíti žen (v první Barrosově Komisi jich bylo pouze sedm, po přistoupení Rumunska a Bulharska se počet žen zvýšil na osm). Pro zajímavost lze zmínit, že již první návrh smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu z roku 2003 ve svém článku 26 stanovil, že každý členský stát navrhuje tři kandidáty na funkci komisaře, mezi nimiž musí být zastoupena obě pohlaví.

⁵⁴ NUGENT, Neill. *At the heart of the Union : studies of the European Commission*. 2nd edition. Basingstoke: Macmillan Press, 2000, s. 28-50.

Původně se předpokládalo, že kabinety budou co nejmenší, tedy dvoučlenné a kabinet předsedy čtyřčlenný. Postupně personální obsazení kabinetů narůstalo a před nástupem Romana Prodiho do funkce měly kabinety v průměru již sedm osob, kabinet předsedy ještě dvakrát tolik. Proto jeden z cílů Prodiho reformy bylo snížit počet osob tvořících kabinety a zavést mnohonárodnostní zastoupení.⁵⁵

3.2.6. Administrativní aparát

Administrativní aparát Komise slouží k zajišťování její každodenní agendy. Lze do něj zařadit generální ředitelství, generální sekretariát a horizontálně působící úřady a služby. Dle jednacího řádu Komise se generální ředitelství a jim na roveň postavené služby zpravidla dělí na ředitelství a ty dále na oddělení. Postavení generálního sekretariátu jako samostatné složky je nejisté, protože podle oficiálních webových stránek Komise⁵⁶ je zařazován do Obecných služeb.

Generální ředitelství je řízeno generálním ředitelem a odpovídá za určitou oblast politiky. Každé generální ředitelství je podřízeno některému z komisařů. Pokud by Komise byla přirovnána k vládě, lze říci, že generální ředitelství by mohla být jejími ministerstvy. Velikost a vnitřní struktura se u každého generálního ředitelství liší, je ale zřejmé, že představuje poměrně rozsáhlou část evropské administrativy a má tendenci se neustále zvětšovat. Většina generálních ředitelství představuje z hlediska personálního přibližně 400 osob a vnitřně se dále člení na tři až čtyři ředitelství a ty následně na divize. Mezi největší lze zařadit generální ředitelství pro personál a administrativu a pro oblast výzkumu.⁵⁷

Generální sekretariát je jedním z hlavních útvarů Komise a zajišťuje její bezproblémové a efektivní fungování. V jeho čele stojí generální tajemník. Mezi úkoly sekretariátu patří navrhovat a definovat strategické cíle a politiky Komise, zajišťovat správnou aplikaci právních předpisů EU, vystupovat jako hlavní zprostředkovatel komunikace mezi Komisí, ostatními orgány EU, národními parlamenty, mezivládními organizacemi a dalšími subjekty, zajišťovat setkávání komisařů, kabinetů a ředitelů, udržovat nezbytnou informovanost v rámci Komise a zajišťovat správný rozvoj evropské administrativy sloužící

⁵⁵ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 284-285.

⁵⁶ *Oddělení a útvary* [online]. Europa : portál Evropské unie, 2010 [cit. 12. března 2010]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/about/ds_cs.htm>.

⁵⁷ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 285-286.

občanům a fungující dle pravidel etiky a integrace. Generální sekretariát je přímo podřízen předsedovi Komise, neslouží ovšem jen jemu, ale i kolegiu a dalším oddělením Komise. Jeho personál čítá přibližně 600 osob a sídlí v hlavní budově Komise v Bruselu.⁵⁸

Administrativně- technickou strukturu představují i horizontálně působící úřady a služby. Mezi nejvýznamnější služby uvnitř Komise patří zejména překladatelský a tlumočnický servis. Odpovědnost za tyto služby i za generální ředitelství pro tlumočení převzal komisař pro výchovu, kulturu, mnohojazyčnost a mládež. Význam těchto služeb je dán především počtem oficiálních jazyků EU, kterých je 23.⁵⁹

Administrativní aparát Komise tvoří přibližně 30 tisíc zaměstnanců, kteří jsou vybíráni na základě konkurzu.⁶⁰ Konkurzy jsou obtížné, skládají se z několika písemných i ústních kol a podmínkou jejich účasti je vysokoškolské vzdělání a znalost nejméně dvou úředních jazyků. Vysoké nároky kladené na zájemce jsou zárukou kvalitního a velmi výkonného aparátu, určitou protihodnotou je také dostatečné finanční ohodnocení a daňové a sociální výhody zaměstnanců.⁶¹ Zaměstnance Komise lze rozdělit do dvou skupin, které se označují jako administrátoři (AD) a asistenti (AST). Toto členění nahradilo dřívější rozdělení zaměstnanců do skupin A, B, C, D a LA. Do skupiny A se zařazovaly osoby služebně nejstarší a nejkvalifikovanější, skupinu B tvořila řídicí administrativa, skupinu C tvořil úřednický personál a sekretářky a skupinu D pomocný personál. LA byla skupina tvořená tlumočníky a překladateli. Pokud jde o dnešní rozdělení, tak administrátoři jsou pozice určené absolventům vysokých škol a jedná se o odborné a řídicí funkce, naopak asistenti jsou obvykle zaměstnání jako pomocná pracovní síla (administrativa, sekretariát, komunikace, finanční záležitosti apod.).⁶²

⁵⁸ *Vítejte na stránkách generálního sekretariátu Evropské komise* [online]. Evropa : portál Evropské unie, 2010 [cit. 12. března 2010]. Dostupné z WWW:

<http://ec.europa.eu/dgs/secretariat_general/what_we_do/index_cs.htm>.

⁵⁹ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 287-288.

⁶⁰ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 289-290. Vedle konkurzů uvedení autoři uvádějí ještě další možnost, jak obsadit místo úředníka, jedná se tzv. shoení padákem, kdy dojde k obsazení konkrétních osob na pozice vyšších úředníků ; další metodou je tzv. efekt ponorky- jedná se o navázání pracovního kontaktu formou smlouvy v případě, že osoba nespĺňuje podmínky pro výkon funkce úředníka (např. z důvodu věku) a tak dojde k obejití konkurzního řízení. Po vypršení smlouvy může dojít k upevnění pracovního vztahu.

⁶¹ ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie : právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha - právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 105.

⁶² FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 289.

3.2.7. Fungování Komise

Komise je charakterizována jako stálý, kolektivní a nezávislý orgán, z čehož lze dovodit i základní zásady pro její fungování. Těmito zásadami jsou výše zmíněná permanentnost, kolegiální a nezávislost. Způsob fungování Komise je upraven v Jednacím řádu Komise.

Komise jakožto stálý orgán se schází alespoň jednou týdně, obvykle ve středu, na zasedání, jehož se musí účastnit všichni členové Komise. Zasedání Komise jsou neveřejná, jednání na nich důvěrná a pořizují se z nich zápisy.

Kolegiální Komise spočívá v tom, že při rozhodování jsou si všichni komisaři rovni a za přijatá rozhodnutí nesou kolektivně odpovědnost, tzn. rozhodnutí jsou přičitatelná pouze Komisi jako celku, nikoli jejím jednotlivým členům. Dle článku 4 Jednacího řádu Komise přijímá rozhodnutí na základě ústního postupu na zasedání Komise, v tomto případě se jedná o řádný postup. Znamená to, že Komise přijímá rozhodnutí na základě návrhu jednoho nebo více svých členů. Převládá snaha o dosažení rozhodnutí na základě konsenzu, k hlasování se Komise uchyluje velmi málo. K hlasování se přistupuje na žádost kteréhokoli člena a v tomto případě má každý komisař, včetně předsedy Komise, jeden hlas. Další tři postupy jsou zjednodušené a uplatňují se zejména při přijímání administrativních či technických rozhodnutí. Jedná se o písemný postup, zmocnění komisaře a přenesení pravomoci. V případě písemného postupu je návrh rozhodnutí odeslán všem komisařům a je stanovena lhůta k podávání námitek a pozměňovacích návrhů. Pokud tato lhůta marně uplyne, je návrh přijat. V případě zmocnění může Komise zmocnit jednoho nebo více komisařů k jednání jménem Komise, a pokud jde o přenesení pravomoci, je zmocněn k takovému jednání určitý úředník Komise, většinou se jedná o generálního ředitele nebo jiného vysokého úředníka.

4. Pravomoci Komise

Komise ve srovnání s ostatními institucemi disponuje nejširším okruhem pravomocí. Zastupuje EU na mezinárodním poli a vystupuje jako zprostředkovatel zájmů mezi členskými státy a EU. Význam Komise lze spatřit zejména v jejím monopolu na předkládání legislativy, který byl ovšem částečně omezen přijetím SEU, která zakotvila výhradní legislativní pravomoc Komise pouze v prvním pilíři. Ve druhém a třetím pilíři tuto iniciativu sdílela s členskými státy. Přijetím LS a tím zrušení pilířovité struktury EU Komise opět v plné míře uplatňuje svou iniciativu, ovšem s jistým omezením v oblasti SZBP. Komise má též významné pravomoci při přijímání nových členů do EU a zajišťuje kontakty s nečlenskými státy.

Většina pravomocí Komise je právně zakotvena v článku 17 SEU ve znění LS, dle něhož: *„Komise podporuje obecný zájem Unie a k tomuto účelu činí vhodné podněty. Zajišťuje uplatňování Smluv a opatření přijatých orgány na jejich základě. Pod kontrolou Soudního dvora Evropské unie dohlíží na uplatňování práva Unie. Plní rozpočet a řídí programy. Vykonává koordinační, výkonné a řídicí funkce v souladu s podmínkami stanovenými Smlouvami. S výjimkou společné zahraniční a bezpečnostní politiky a dalších případů uvedených ve Smlouvách zajišťuje vnější zastupování Unie. Činí podněty k přijímání jednoletých a víceletých programů Unie s cílem dosáhnout interinstitucionálních dohod.“*⁶³

Komise disponuje i dalšími pravomocemi, které sice nejsou právně zakotveny, ale vyvinuly se zejména z potřeb praxe a požadavků systému EU.

V různých pramenech se lze setkat s odlišnými kategorizacemi pravomocí Komise, obecně lze shrnout, že Komise disponuje zejména pravomocemi kontrolními a sankčními, legislativními a rozhodovacími, výkonnými, dále pak pravomocemi ve vnějších vztazích a v oblasti rozpočtu.

4.1. Kontrolní a sankční pravomoci

Kontrolní, resp. sankční pravomoci Komise patří k jedněm z nejdůležitějších. Komise je často označována jako „strážkyně evropského práva“ neboť dohlíží nad dodržováním tohoto práva a v případě jeho porušení ostatními institucemi, členskými státy a jejich orgány i fyzickými a právníckými osobami je povinna iniciovat nápravu.

⁶³ Dostupné např. zde <http://www.euroskop.cz/gallery/54/16335-smlouva_o_eu.pdf>

4.1.1. Komise jako „strážkyně smluv“

Jak již bylo výše uvedeno, základním úkolem Komise je dbát na dodržování základních smluv a jiných právních aktů přijatých na jejich základě. Pokud jde o členské státy, lze říci, že je jim ze strany Komise nejčastěji vytýkáno neprovedení směrnice do vnitrostátního právního řádu. V tomto případě ale dochází k zahájení řízení automaticky po uplynutí lhůty k implementaci směrnice, a jestliže stát učiní vhodná opatření, Komise může žalobu stáhnout. Dále může být členským státům vytýkána existence nebo aplikace vnitrostátní normy, která odporuje komunitárnímu právu nebo i určitá protiprávní skutková situace.⁶⁴

Právní úprava je obsažena v článku 258 a 259 SFEU. Dle článku 258 SFEU Komise postupuje tak, že pokud zjistí nesplnění povinností uložených státu dle Smluv, vyzve jej nejprve k nápravě v rámci neformálního jednání mezi tímto státem a Komisí a pokud nedojde k nápravě, vydá odůvodněné stanovisko, v němž uvede, v čem spatřuje protiprávní jednání státu a jeho důvody. Pokud stát v přiměřené lhůtě nevyhoví tomuto stanovisku, Komise může věc předložit Soudnímu dvoru EU v rámci žaloby na porušení smlouvy a vystupuje tak v roli žalobce, a proto musí unést důkazní břemeno. Žalobu na porušení povinnosti je oprávněna podat Komise a členské státy a to pouze proti jinému členskému státu. Zda Komise zahájí řízení či nikoli je na jejím uvážení. Bude-li řízení zahájeno, výsledkem je posléze deklaratorní rozhodnutí Soudního dvora EU, ve kterém je státu uložena povinnost provést nápravu. Má-li Komise za to, že stát nesplnil povinnost uloženou mu rozsudkem, může opakovat postup, kdy v rámci neformálního jednání vyzve stát, aby se vyjádřil a uplatnil připomínky, a poté vydá další odůvodněné stanovisko. Ve stanovisku uvede, v čem stát nerespektoval rozsudek Soudního dvora EU a neučiní-li stát nápravu, předloží věc opět Soudnímu dvoru EU a navrhne mu paušální částku nebo penále, kterou má povinný stát zaplatit. Možnost uložení finančních sankcí byla zavedena až SEU. Soudní dvůr EU ve věci rozhodne a uloží pokutu, přičemž při ukládání pokuty není vázán návrhem Komise, může uložit pokutu vyšší i nižší, vždy by ale měla reflektovat délku a vážnost porušení komunitárního práva a schopnost státu pokutu zaplatit.⁶⁵ Pokud jde o výši a druh finanční sankce, Soudní dvůr v rozsudku C-304/02 Komise vs. Francie z 12. července 2005

⁶⁴ PETRLÍK, David. Konec bezstarostného porušování komunitárního práva v Evropě? Aneb ke zpřísnění režimu dohledu nad jeho dodržováním členskými státy. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 13, s. 473.

⁶⁵ ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo 1 : ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde Praha - právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 205-206.

konstatoval, že je možné uložit zároveň paušální částku i penále, neboť obě mohou naplnit sledovaný cíl jiným způsobem. Zatímco paušální částka má povahu jednorázové pokuty, penále platí stát za každý den prodlení s plněním povinnosti a má přimět stát, aby co nejrychleji splnil danou povinnost.⁶⁶ Většina sporů končí v prvních fázích řízení a jen málo sporů se dostane před Soudní dvůr EU. Je-li vydáno soudní rozhodnutí, členské státy ho zásadně respektují. Jako příklad nerespektování soudního rozhodnutí a zároveň historicky první případ uložení pokuty členskému státu lze uvést rozsudek Soudního dvora C-387/97 Komise v. Řecko (Chania II) ze 4. července 2000. Jedná se o případ nelegální skládky nacházející se na řeckém ostrově Kréta, která byla Řeckem tolerována již od roku 1986. Na základě rozsudku C-45/91 Komise v. Řecko ze 7. dubna 1992 bylo Řecko shledáno vinným za porušení práva EU a mělo přijmout potřebná opatření k odstranění nežádoucího stavu, což neučinilo. Proto Komise zahájila nové řízení, ve kterém Soudní dvůr uložil Řecku povinnost platit penále ve výši 20.000 eur za každý den neplnění Smlouvy. Poprvé zde byla uplatněna možnost periodického penále coby donucovací prostředek ke splnění rozsudku Soudního dvora.

Je třeba zmínit i postup dle článku 259 SFEU, protože jak již bylo výše uvedeno, zahájit řízení na porušení povinnosti mohou vedle Komise i členské státy. I zde ovšem Komise hraje určitou roli, protože dříve než podá členský stát žalobu, musí předložit věc Komisi, která poté, co umožní oběma státům se k věci písemně i ústně vyjádřit, vydá odůvodněné stanovisko. Pokud ho nevydá ve lhůtě tří měsíců nebo pokud má Komise za to, že nedošlo k porušení komunitárního práva, může členský stát zahájit řízení sám. Je třeba zdůraznit, že tohoto postupu se příliš nevyužívá, protože by mohl vést k nežádoucím politickým tlakům mezi dotčenými státy.⁶⁷

Komise nemá jednoduchou pozici ohledně získávání informací o porušování komunitárního práva, proto pro stěžovatele vypracovala standardní formulář pro podávání stížností.⁶⁸ Komise dále získává potřebné informace z pravidelných zpráv ostatních institucí EU, největší množství informací ale získává od jednotlivců, firem nebo zájmových skupin.

K porušování komunitárního práva nejčastěji dochází v oblasti životního prostředí, čehož je důkazem i výše zmíněné soudní rozhodnutí Chania II, dále pak při uplatňování

⁶⁶ PETRLÍK, David. Konec bezstarostného porušování komunitárního práva v Evropě? Aneb ke zpřísnění režimu dohledu nad jeho dodržováním členskými státy. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 13, s. 479.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Formulář je dostupný na: http://ec.europa.eu/community_law/your_rights/your_rights_forms_en.htm (navštíveno 30. března 2010)

principu volné soutěže a při dodržování zásad jednotného vnitřního trhu.⁶⁹ Nesmí být opomenuto, že porušení komunitárního práva může být nepřímo konstatováno i v rámci řízení o předběžné otázce.⁷⁰

4.1.2. Postavení Komise v rámci žalob u Soudního dvora EU

Vedle žaloby na porušení povinnosti členského státu, hraje Komise důležitou roli i v rámci ostatních žalob rozhodovaných Soudním dvorem EU, zejména u žaloby na neplatnost a žaloby na nečinnost. Komise má v obou případech postavení tzv. privilegovaného žalobce, což znamená, že může podat žalobu, aniž by musela prokazovat specifický zájem na věci.

Žaloba na neplatnost dle článku 263 SFEU slouží k přezkoumávání legality právně závazných aktů přijatých Evropským parlamentem spolu s Radou EU, Radou EU samotnou, Komisí, Evropskou centrální bankou a samotným Evropským parlamentem. Důvodem neplatnosti právně závazných aktů může být nedostatek příslušnosti, zneužití pravomoci, porušení Smlouvy či porušení podstatných formálních náležitostí. Takovýto akt je pak shledán neplatným od počátku a s účinky *erga omnes*, tj. vůči všem subjektům. Mezi privilegované žalobce patří vedle Komise i Rada EU, Evropský parlament a členské státy. Zatímco Komise a Rada EU patří mezi privilegované žalobce již od počátku existence zakládacích smluv, Evropský parlament získal toto postavení až později.⁷¹ Dalšími žalobci, kteří mohou podat žalobu na neplatnost, jsou Evropská centrální banka a Účetní dvůr jako tzv. semi-privilegovaní žalobci a v neposlední řadě i fyzické a právnické osoby jako žalobci nepřilegovaní. Žaloba na neplatnost musí být podána v lhůtě dvou měsíců od zveřejnění dotčeného aktu nebo jeho oznámení.

Žaloba na nečinnost bývá označována jako doplněk žaloby na neplatnost a její podstatou je nečinnost orgánů EU (Komise, Rady EU nebo Evropského parlamentu), díky níž dochází k porušení Smlouvy a to zejména nepřijetím příslušného rozhodnutí. Stejně jako u

⁶⁹ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 302-303.

⁷⁰ PETRLÍK, David. Konec bezstarostného porušování komunitárního práva v Evropě? Aneb ke zpřísnění režimu dohledu nad jeho dodržováním členskými státy. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 13, s. 473.

⁷¹ Důkazem vývoje pravomocí Evropského parlamentu je rozhodnutí C-70/88 Evropský parlament v. Rada (Chernobyl), který se zabýval určením, zda je Evropský parlament privilegovaným žalobcem pro podání žaloby na neplatnost. Výsledkem bylo určení, že Evropský parlament není privilegovaným žalobcem, ale jeho prerogativa musí být chráněna. Dalším významným rozhodnutím je rozhodnutí 294/83 *Partie Ecologiste („Les Verts“)* v. Parlament, ve kterém byla připuštěna pasivní legitimace Evropského parlamentu, nicméně nebyl uveden mezi orgány, jejichž akty mohou být napadeny. Obě rozhodnutí jsou již překonány, neboť Evropský parlament je privilegovaný žalobce a zároveň je uveden ve výčtu orgánů, jejichž akty mohou být napadeny.

žaloby na neplatnost, i zde dochází k rozlišování žalobců na privilegované, mezi něž se řadí orgány EU a členské státy, semi-privilegované, kam patří Evropská centrální banka a neprivegované žalobce- fyzické a právnické osoby. Právní úprava je obsažena v článku 265 SFEU, kde se ve druhém odstavci stanoví podmínka pro podání žaloby a to povinnost předchozí výzvy k jednání adresované příslušnému orgánu. Teprve po marném uplynutí dvou měsíců, během nichž se má příslušný orgán vyjádřit, lze podat v další dvouměsíční lhůtě žalobu na nečinnost.

4.1.3. Pravomoci Komise v rámci ochrany hospodářské soutěže

Politika hospodářské soutěže je jednou ze základních politik EU. Jejím cílem je vytvořit konkurenční prostředí, které umožní zajistit trvalý a udržitelný růst, rovnováhu, zvyšování životní úrovně a zaměstnanosti v rámci EU, na druhé straně se využívá jako nástroj realizace společného trhu. Ustanovení o hospodářské soutěži bylo včleněno již do Smlouvy o ESUO, následně i do Římských smluv.⁷² Nová postlisabonská úprava přináší změnu v tom smyslu, že vypouští jeden ze základních cílů EU spočívající v nenarušování hospodářské soutěže z úvodních ustanovení Smluv a odsunuje ho do Protokolu o vnitřním trhu a hospodářské soutěži, připojeného k LS. Stalo se tak na návrh Francie, nicméně odsunutí tohoto cíle je kritizováno hlavně díky tomu, že by to mohlo znamenat odklon od principu volné soutěže, který je základním stavebním kamenem vnitřního trhu.⁷³

Pro evropskou hospodářskou soutěž je typická výrazná pozice Komise, která je vybavena rozsáhlým katalogem pravomocí pro získávání informací o možném porušování hospodářské soutěže a může tak nejen navrhopvat opatření, ale sama o nich i rozhoduje. Pravidla hospodářské soutěže jsou upraveny v SFEU v článku 101 a 102. Jejich vynutitelnost zajišťuje nařízení Rady č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002, o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 SES (nyní stanovených v člancích 101 a 102 SFEU), které nahradilo dosavadní právní úpravu 60. let (nařízení Rady 17/62), a které se stalo účinným 1. května 2004. Cílem tohoto nařízení je, aby byl vytvořen systém, který zajistí, že hospodářská soutěž na společném trhu nebude narušována. Proto musí být články 101 a 102 SFEU používány v EU účinně a jednotně. Taktéž je velmi důležité zapojení orgánů členských

⁷² BEDNÁŘ, Josef. *Aplikace soutěžního práva v rozhodovací praxi : z rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, Komise a Evropského soudního dvora*. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 227.

⁷³ Dostupné z http://www.euroskop.cz/gallery/13/4050-kdyz_se_rekne_lisabonska_smlova.pdf (navštíveno 31. května 2010).

států pro hospodářskou soutěž, aby se podílely nejen na prosazování pravidel hospodářské soutěže, ale také společně s Komisí průběžně zkoumaly systém státních podpor a podílely se na návrzích vhodných opatření.

Lze podotknout, že nařízení č. 1/2003 oproti dosavadní právní úpravě přineslo zefektivnění a modernizaci prosazování soutěžních pravidel s cílem oprostít Komisi od administrativní zátěže související s prosazováním článků 101 a 102 SFEU tak, aby se mohla soustředit na ty nejzávažnější případy. Na druhou stranu nabytím účinnosti tohoto nařízení Komise ztratila své výlučné postavení, protože aplikovat komunitární soutěžní právo mohou i soutěžní úřady členských států.⁷⁴ Komise má spíše koordinační funkci avšak s výsostným právem, protože může kdykoli vstoupit do probíhajícího řízení a její rozhodnutí musí být národním soutěžním úřadem respektováno.⁷⁵ Nařízení též přineslo změnu koncepce kontroly kartelového jednání, když zavedlo kontrolu ex post (kontrolu následnou) namísto kontroly ex ante (kontroly předběžné).⁷⁶

Komise má oprávnění vyšetřovat a rozhodovat o porušení článku 101 SFEU, který zakazuje jako neslučitelné se společným trhem dohody a jednání ve vzájemné shodě narušující hospodářskou soutěž a ovlivňující tak obchod mezi členskými státy a dále porušení článku 102 SFEU, který zakazuje podnikům zneužití dominantního postavení na společném trhu nebo na jeho podstatné části. K takovému postupu je Komise oprávněna prostřednictvím pravomocí zakotvených zejména v článku 17 až 22 nařízení č. 1/2003. Mezi nejdůležitější pravomoci lze zařadit zejména oprávnění Komise požadovat od podniků veškeré informace a dále provádět šetření přímo v prostorách podniků.⁷⁷

Zjistí-li Komise na návrh dotčeného orgánu nebo z vlastního podnětu, že došlo k porušení soutěžních pravidel, zahájí řízení a následně provádí šetření namítaného protiprávního soutěžního jednání. Má povinnost zjistit skutkový stav a za tím účelem má právo požadovat všechny nezbytné informace od podniků či sdružení podniků, a to buď na základě prosté žádosti, nebo na základě rozhodnutí Komise. Tato rozhodnutí musí obsahovat určité náležitosti. Musí v nich být zejména uvedeno, jaká informace, za jakým účelem a v jaké lhůtě má být poskytnuta, právní základ a případná sankce za poskytnutí nesprávné informace. V případě šetření na místě je Komise oprávněna vstupovat do podniků, nahlížet do

⁷⁴ BEDNÁŘ, Josef. *Aplikace soutěžního práva v rozhodovací praxi : z rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, Komise a Evropského soudního dvora*. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 391-393.

⁷⁵ Tamtéž, s. 228.

⁷⁶ TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 544.

⁷⁷ FIALA, Tomáš. Vyšetřovací pravomoci Evropské komise a Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z pohledu ochrany základních práv a svobod. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 21, s. 776.

obchodních knih a jiných záznamů a činit z nich kopie nebo výpisy, zapečetit podnikatelské prostory, knihy či jiné záznamy na dobu nezbytně nutnou a požadovat na místě ústní vysvětlení. Komise má naopak povinnost umožnit stranám vyjádřit se k věci, umožnit nahlédnout do svých spisů a zachovávat mlčenlivost o důvěrných informacích. Výsledkem je rozhodnutí, kterým Komise může přikázat ukončení porušení soutěžních pravidel a za tím účelem má oprávnění ukládat nápravná opatření, ať již z hlediska tržního chování nebo nápravná opatření strukturální, která jsou nezbytná k účinnému ukončení protiprávního jednání. V případě naléhavé situace může nařídit i předběžné opatření. Komise též může svým rozhodnutím přijmout za závazné závazky porušovatele (sliby, záruky), kterými porušovatel reaguje na výhrady Komise s tím, že odstraní vytýkané protiprávní jednání. V neposlední řadě Komise může uložit za protiprávní jednání podnikům nebo sdružení podniků sankce, které nesmí přesáhnout 10% jejich celkového obratu za předchozí hospodářský rok, pokud jde o pokutu, nebo penále nepřesahující 5% průměrného denního obratu za předchozí hospodářský rok za každý den prodlení ode dne stanoveného v rozhodnutí. Pokud Komise udělí sankci, její rozhodnutí je dle článku 31 nařízení č. 1/2003 přezkoumatelné Soudem prvního stupně,⁷⁸ který je oprávněn uloženou pokutu snížit, zvýšit nebo zrušit.

Nelze se nezmínit o jednom z nejvýznamnějších a odbornou i laickou veřejností diskutovaných rozhodnutí Komise COMP/C-3/37.792 ve věci Microsoft Corporation (dále jen Microsoft) ze dne 24. května 2004. Jedná se o rozhodnutí na základě stížnosti společnosti Sun Microsystems, Inc., kterým bylo určeno, že společnost Microsoft zneužila své dominantní postavení na trhu s počítačovými operačními systémy a to dvěma způsoby. Jednak tím, že odpírala soutěžitelům na trhu operačních systémů informace potřebné k interoperabilitě jejich výrobků s dominantním počítačovým operačním systémem společnosti Microsoft, Windows, a dále svázáním programu Windows Media Player se systémem Windows, čímž znemožnila uplatnění konkurenčních záznamových přehrávačů médií na trhu. Komise dospěla k závěru, že společnost Microsoft porušila svým jednáním pravidla hospodářské soutěže a uložila jí pokutu ve výši 497,196 milionů eur.⁷⁹ Společnost Microsoft se proti rozhodnutí Komise odvolala k Soudu prvního stupně (věc T-201/04 Microsoft v. Komise), který dne 17. září 2007 vydal rozhodnutí, kterým ve všech žalobních bodech potvrdil dřívější rozhodnutí Komise. Společnost Microsoft nevyužila svého práva podat proti rozhodnutí Soudu prvního

⁷⁸ Dle současné právní úpravy je Soud prvního stupně přejmenován na Tribunál. V rozhodnutí Komise Microsoft bude použito původní označení.

⁷⁹ Dostupné z:

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/sec/com_sec%282005%290805_/com_sec%282005%290805_cs.pdf (navštíveno 3. dubna 2010).

stupně odvolání k Soudnímu dvoru. Kromě výše udělené pokuty, byla společnost pokutována ještě ve dvou dalších případech a to v červenci roku 2006, kdy jí byla udělena pokuta ve výši 280,5 milionu eur za to, že nezměnila své chování na trhu a nadále porušovala soutěžní pravidla. V pořadí třetí pokuta ve výši 899 milionů eur byla společnosti udělena v únoru roku 2008 za nesplnění povinností vyplývajících z rozhodnutí Komise, konkrétně povinnosti poskytnout přístup k informacím nutným k interoperabilitě za přiměřených a nediskriminujících podmínek.

Dle slov bývalé komisařky pro hospodářskou soutěž Neelie Kroesové: „*Microsoft je první společností za 50 let unijní politiky hospodářské soutěže, kterou Komise pokutovala za to, že se nepodrobila protimonopolnímu nařízení.*“⁸⁰ Microsoft rovněž „drží rekord“ ve výši celkových pokut, které na něj byly uvaleny. Dosavadní vývoj ale ukázal, že v boji s takovým gigantom, jako je Microsoft, nástroje politiky hospodářské soutěže selhávají.

Na tomto sporu je zajímavá nejen výše udělené sankce, ale také reakce ostatních konkurujících firem na sankcionování společnosti Microsoft, které nebyly jednoznačně pozitivní. Za zmínku stojí také fakt, že Komise v průběhu ani po skončení řízení nepředložila dostatečné důkazy o tom, že společnost skutečně zneužila svého dominantního postavení. Rozhodnutí Komise je též kritizováno v tom smyslu, že nebyl brán v potaz specifický charakter IT oblasti, a že byl zkoumán čistě formální přístup k problému, nikoli meritum a také to, že kritizované praktiky používají i jiné firmy. Americká vláda k rozhodnutí dodala, že ve svém důsledku rozhodnutí nechrání spotřebitele, ale jiné konkurující firmy.⁸¹

Státní podpory a veřejné podniky

Mezi další pravomoci, kterými Komise disponuje v oblasti ochrany hospodářské soutěže, patří kontrola státních podpor a dodržování pravidel u podniků veřejného práva, u podniků, kterým členské státy přiznávají zvláštní nebo výlučná práva nebo u podniků poskytujících služby obecného hospodářského zájmu. Pokud jde o státní podpory, základní právní úprava je obsažena v článku 107 až 109 SFEU, přičemž role Komise je vymezena i nařízením Rady 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanovují podrobná pravidla pro použití článku 93 SES (dnes článek 113 SFEU). Postavení veřejných podniků upravuje taktéž SFEU,

⁸⁰ GRYM, Ondřej. *Microsoft dostal další pokutu, celkem má zaplatit 1,7 miliardy eur* [online]. Novinky.cz, 27. února 2008 [cit. 3. dubna 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/internet-a-pc/134144-microsoft-dostal-dalsi-pokutu-celkem-ma-zaplatit-1-7-miliardy-eur.html>>.

⁸¹ *Monitoring Evropské unie / 2007* [online]. Centrum pro studium demokracie a kultury, ©2001-2010 [cit. 3. dubna 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.cdk.cz/pdf/monitoring/2007-0910.pdf>>.

konkrétně článek 106 a směrnice Komise 2006/111/ES ze dne 16. listopadu 2006 o zprůhlednění finančních vztahů mezi členskými státy a veřejnými podniky a o finanční průhlednosti uvnitř jednotlivých podniků.

Státní podpory nejsou definovány ve SFEU, nicméně článek 107 této smlouvy stanoví, že se jedná o výhody poskytované státem či jiným veřejným orgánem, ovlivňující obchod mezi členskými státy a narušující hospodářskou soutěž, či hrozící takovým porušením. Zvýhodňují určitý nebo konkrétní podnik nebo hospodářské odvětví a musí být poskytnuty v takové výši, aby vůbec mohly ovlivnit hospodářské prostředí. Ne všechny státní podpory jsou slučitelné s jednotným vnitřním trhem, proto chce-li stát poskytnout státní podporu, musí to nejprve oznámit Komisi, neboť ta je klíčovým orgánem při povolování státních podpor a je oprávněna udělovat sankce. Zároveň Komise vykonává kontrolu nad již existujícími podporami. Pokud Komise zjistí, že podpora byla poskytnuta protiprávně nebo byla zneužívána, vyzve stát, aby podporu získal od příjemce zpět. Pokud dotčený subjekt neuposlechne rozhodnutí Komise, ta může věc předložit Soudnímu dvoru EU. Je třeba zmínit, že i samo rozhodnutí Komise může být na návrh dotčeného subjektu přezkoumáno v rámci žaloby na neplatnost před Soudním dvorem EU.

Veřejným podnikem se dle článku 2 Směrnice Komise rozumí jakýkoli podnik, nad nímž může veřejná moc přímo nebo nepřímo vykonávat rozhodující vliv vlastnictvím takového podniku, svou finanční účastí v něm nebo pravidly, jimiž je řízen. Komise je pověřena dohlížením nad závazky, které mají státy vůči veřejným podnikům, a má zajistit, aby členské státy neposkytovaly veřejným podnikům pomoc neslučitelnou se společným trhem. Může přijímat individuální rozhodnutí vůči členským státům ohledně naplňování článku 106 odst. 1 a 2 SFEU a má též oprávnění sama vydávat v této oblasti směrnice.⁸²

4.2. Legislativní a rozhodovací pravomoci

4.2.1. Iniciační monopol Komise

Komise bývá často označována přídomek „motor Společenství“ či „motor integrace“, neboť je orgánem, který již od počátku integrace disponuje iniciačním monopolem. Znamená to, že pouze Komise je oprávněna podávat návrhy aktů sekundárního práva. Jak již bylo výše uvedeno, podle doposud platné právní úpravy se tento monopol

⁸² SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 2. podstatně přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 248-249.

vztahoval pouze na první komunitární pilíř, v ostatních dvou mezivládních pilířích Komise sdílela iniciativu s členskými státy. Podle současné právní úpravy Komise disponuje iniciačním monopolem v oblastech dřívějšího prvního a třetího pilíře, v oblasti SZBP je její role omezena. Právě Komise jakožto orgán hájící zájmy EU má díky svému monopolu určovat směřování EU, podporovat evropské zájmy a dosahovat cílů evropské integrace. Právo iniciativy v sobě zahrnuje možnost Komise samostatně se rozhodnout, zda určitý návrh bude nebo nebude podán, jaké oblasti a čeho se bude týkat, v jaké podobě bude navrhnout a o jaký právní základ se bude opírat. Komise tedy jedná dle vlastního uvážení, neboť povinnost předložit návrh není nikde právně zakotvena. Proto Rada EU, která přijímá akty zásadně na návrh Komise, může o návrh pouze požádat.⁸³ V praxi je Komise při podávání návrhů ovlivňována mnoha hledisky, zejména čelí nátlakům a potřebám ostatních institucí, členských států, veřejnosti a různých zájmových skupin, od nichž přijímá většinu návrhů. Komise tak při své iniciativní činnosti reaguje hlavně na potřeby hospodářského, politického a sociálního vývoje, návrhů z vlastní iniciativy je menšina.⁸⁴

Příprava legislativního návrhu je velmi důležitým stadiem prelegislativní fáze a začíná v příslušném generálním ředitelství Komise. Vypracováním první předlohy návrhu jsou pověřeni zpravidla dva zpravodajové (rapporteur), služebně starší je odpovědný za politické aspekty, druhý zpravodaj odpovídá za technické vlastnosti návrhu. Pokud se návrh týká práce více generálních ředitelství, je ustanoven koordinátor (chef de file), odpovídající za jejich spolupráci. Poté, co je návrh odsouhlasen v příslušném generálním ředitelství, je předán kabinetům, kde je nadále projednáván s ohledem na stanovisko svého komisaře, ale i s ohledem na zájmy národních vlád, se kterými jsou kabinety ve spojení. Prelegislativní fáze končí po nezbytném schválení návrhu právní službou Komise z hlediska jeho legality a jazykové úpravy, hlasováním komisařů, z nichž každý, včetně předsedy, má při rozhodování jeden hlas. Protože Komise je kolektivním orgánem a je odpovědna za své rozhodnutí jako celek, je po přijetí předlohy návrhu většinou komisařů její znění obhajováno ještě před celou Komisí, bez ohledu na stanovisko jednotlivých komisařů. Komise se snaží navenek působit jednotně, a proto při hlasování usiluje o dosažení konsenzu.⁸⁵

⁸³ Existují výjimky, kdy Rada má pravomoc rozhodnout i bez návrhu Komise, jedná se například o článek 49 SEU ve znění LS

⁸⁴ ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámeček Evropské unie : právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha - právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 111-112.

⁸⁵ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 293-294. Dále *Fáze legislativního procesu v EU* [online]. Euroskop.cz : věcně o Evropě, © 2005-0 [cit. 5. dubna 2010]. Dostupné z WWW: < <http://www.euroskop.cz/8898/sekce/faze-legislativniho-procesu-v-eu/> >.

Komise při přípravě návrhu musí mít k dispozici široký okruh informací. Za tímto účelem je důležitý vliv zájmových skupin a dalších poradních orgánů, kterými jsou například Hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů. Komise při získávání informací již nezastává pasivní přístup, naopak sama navazuje přímé kontakty se zájmovými skupinami, aby získala nové zdroje informací a zajistila si tak podporu vlastních návrhů. Pokud jde o zájmové skupiny, Komise v rámci Evropské iniciativy pro transparentnost umožňuje občanům přístup k informacím ohledně registrovaných obecně či speciálně zaměřených organizací zastupujících zájmové skupiny, které ovlivňují rozhodovací postupy v rámci EU. Je třeba zdůraznit, že Komise již v roce 1992 vyjádřila svůj postoj k zájmovým skupinám, díky nimž podle ní dochází ke zlepšování kvality jejích politik a návrhů, a to ve sdělení s názvem Otevřený a strukturovaný dialog mezi Komisí a zvláštními zájmovými skupinami.⁸⁶

Struktura legislativního návrhu má relativně striktní podobu. Lze v ní nalézt druh a obsah normy, věcné důvody i proces jejího přijetí. Součástí návrhu bývá i neparagrafované shrnutí navrhovaných opatření, splnění podmínky souladu se zásadou proporcionality a subsidiarity a konečně i dopad na rozpočet EU.⁸⁷ Konečné verze návrhů jsou zveřejňovány v sérii C Úředního věstníku EU, aby se s nimi mohly seznámit i další subjekty. Vnitrostátním parlamentům musí být pro seznámení se s návrhem poskytnuta lhůta nejméně osmi týdnů, než návrh postoupí do další fáze legislativního procesu.⁸⁸

Iniciativní pravomoc spočívá i v oprávnění Komise vydávat doporučení a stanoviska za účelem plnění svých úkolů. Vedle práva podávat návrhy se Komise může i tímto způsobem podílet na směřování EU. Příkladem takové činnosti Komise je vydávání tzv. Bílých a Zelených knih (White and Green Papers). Jedná se o právně nezávazné, nicméně velmi důležité dokumenty. Zatímco Zelené knihy popisují stav určité problematiky a navrhují řešení s pomocí vyvolání veřejné diskuze o problému, Bílé knihy jsou dokumentem obsahujícím návrhy na činnost EU v určité oblasti, jsou tedy výhledem

⁸⁶ *Vítejte na stránkách rejstříku zástupců zájmových skupin!* [online]. Europa: portál Evropské unie, © 1995-2010 [cit. 5. dubna 2010]. Dostupné z WWW:

<<https://webgate.ec.europa.eu/transparency/regrin/welcome.do;REGRINSID=G3qpL6wCZdv0xpL9tV4VcLPCYrJX88JVKLJVFbKtR4vhlPYRG6tg!302503735>>. Dále *Komise a zástupci zájmových skupin* [online]. Europa: portál Evropské unie, © 1995-2010 [cit. 5. dubna 2010]. Dostupné z WWW:

<http://ec.europa.eu/civil_society/interest_groups/index_cs.htm>. Dále FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta.

Evropská unie. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, s. 295-296.

⁸⁷ *Fáze legislativního procesu v EU* [online]. Euroskop.cz: věcně o Evropě, © 2005-0 [cit. 5. dubna 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8898/sekce/faze-legislativniho-procesu-v-eu/>>.

⁸⁸ Dle bodu 4 Protokolu o úloze vnitrostátních parlamentů v Evropské unii, dostupné např. zde <http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/12007L/hm/C2007306CS.01014802.htm> (navštíveno 2. června 2010)

a směřováním Komise, někdy navazují na diskuze nad Zelenými knihami. Pokud Bílou knihu schválí Rada EU, pak se z ní stane akční plán k řešení určité problematiky.⁸⁹

Pokud jde o další fáze legislativního procesu, i zde Komise hraje důležitou roli, neboť její vliv na konečnou podobu legislativního návrhu trvá i po jeho předání dalším institucím. Komise je oprávněna měnit svůj návrh nebo jej vzít zpět až do doby, než návrh bude definitivně schválen Radou EU. Rada EU má taktéž pravomoc měnit návrh Komise, ale může tak učinit pouze po jednomyslném schválení a jen takovým způsobem, že podoba návrhu nebude zcela pozměněna. Je obecně žádoucí, aby Komise, Rada EU a Evropský parlament, tedy orgány podílející se na legislativním procesu, spolu navzájem spolupracovaly.⁹⁰

Na konci každého kalendářního roku Komise vydává Legislativní a pracovní program, kde si vytyčí své úkoly a cíle pro nadcházející rok. Tento dokument je schvalován Evropským parlamentem.⁹¹

4.2.2. Vlastní rozhodovací pravomoc

Vlastní rozhodovací pravomocí Komise disponuje pouze výjimečně a to zejména v oblasti společných politik a v záležitostech mezinárodně-obchodních vztahů.⁹² Znamená to, že Komise je oprávněna přijímat legislativu samostatně bez zapojení ostatních orgánů. Jak již bylo výše zmíněno, Komise má taková oprávnění zejména v oblasti ochrany hospodářské soutěže, přesněji v oblasti veřejných podniků, kde dle článku 106 odst. 3 SFEU a k jeho provedení může vydávat směrnice a rozhodnutí. Další oblastí, kde se lze setkat se samostatnou rozhodovací pravomocí Komise je oblast volného pohybu pracovníků, konkrétně se jedná o článek 45 odst. 3 písm. d) SFEU, který umožňuje Komisi vydávat prováděcí nařízení k úpravě podmínek týkajících se práva zůstat na území členského státu po skončení zaměstnání. Nicméně legislativní návrhy přijaté tímto způsobem jsou v menšině.

⁸⁹ *Kritéria a způsoby rozhodování v EU* [online]. Aktivní evropský občan, [cit. 5. dubna 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.cpkp.cz/evropskyobcan/manual/knihy.htm>>.

⁹⁰ ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie: právně-politologický pohled*. Praha: Line Praha - právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 114.

⁹¹ *Evropská komise* [online]. Euroskop.cz : věcně o Evropě, © 2005-0 [cit. 6. dubna 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/109/sekce/zakladni-informace>>.

⁹² Tamtéž.

4.2.3. Delegované legislativní pravomoci a komitologie

Komise též disponuje tzv. delegovanými pravomocemi, neboť právní úprava umožňuje, aby Rada EU svěřila Komisi část svých normotvorných pravomocí. Vedle primární normotvorné pravomoci vykonávané Radou EU tedy existuje i druhotná normativní pravomoc svěřená Komisi. Lze říci, že v současné době Komise na základě svých delegovaných pravomocí přijímá více norem sekundárního práva než Rada EU a Evropský parlament. Ročně jich přijímá asi 3000, nicméně je třeba zdůraznit, že se jedná většinou o normy technického či expertního rázu přijímané zejména v oblasti zemědělství nebo hospodářské soutěže. Možnost delegace legislativních pravomocí má přispět k urychlení legislativního procesu s cílem pružně reagovat na rychle se měnící hospodářskou a politickou situaci.

Delegované pravomoci Komise a s tím související systém komitologie prošly díky LS změnou a jsou nově upraveny v článku 290 a 291 SFEU. Předcházející právní úprava byla obsažena v článku 202 SES, který umožňoval Radě EU, aby svěřila Komisi pravomoci k provádění předpisů, které sama přijímá a taktéž upravila podmínky výkonu těchto delegovaných pravomocí. Ve zvláštních případech si ovšem Rada mohla vyhradit právo vykonávat tyto prováděcí pravomoci sama.

Při výkonu delegovaných pravomocí není Komise absolutně nezávislá, ale je podrobena kontrole prostřednictvím systému výborů, skládajících se ze zástupců členských států a reprezentanta Komise. Soubor těchto výborů lze chápat jako komitologii neboli soubor pravidel, podle kterých Komise přijímá prováděcí akty k legislativním aktům, přičemž hlavním cílem je, aby při výkonu těchto prováděcích pravomocí byla kontrolována ze strany členských států, resp. institucí EU. Komitologie vznikla v 60. letech 20. století a původně nebyla zakotvena v primárním právu. Stalo se tak až článkem 10 Jednotného evropského aktu, který pozměnil znění článku 202 SES a umožnil tak Radě EU stanovit určité podmínky pro výkon delegovaných pravomocí. S postupným nárůstem počtu výborů se jejich systém stával stále více nepřehledným, proto Rada EU 13. července 1987 přijala rozhodnutí 87/373/EHS o komitologii, s cílem upravit její fungování. Toto rozhodnutí se stalo předmětem kritiky ze strany Evropského parlamentu, který byt' byl stále více zapojován do legislativního procesu, stěžoval si na nedostatek vlivu na činnost komitologie. Rozhodnutí Rady EU z roku 1987 bylo nahrazeno novým rozhodnutím 1999/468, o postupech pro výkon prováděcích pravomocí svěřených Komisi přijatým 28. června 1999, na jehož základě mělo dojít k větší formalizaci komitologie, posílení kontrolních pravomocí Evropského parlamentu v oblasti

spolurozhodování a snížení počtu procedur výborů ze sedmi na tři procedury.⁹³ Poslední novelizací před přijetím LS bylo rozhodnutí Rady 2006/512/ES ze 17. července 2006. V roce 2006 totiž proběhla důležitá reforma komitologie vedoucí k posílení role Rady EU a Evropského parlamentu. Došlo nejen k zavedení nového tzv. regulativního postupu s kontrolou ale také k rozdělení prováděcích předpisů na dvě kategorie a to na tzv. „kvazilegislativní“ akty, u nichž má Evropský parlament a Rada EU právo veta, a prováděcí opatření „v úzkém smyslu“, o kterých nadále rozhodují komitologické výbory kvalifikovanou většinou.⁹⁴

Výbory plní funkci zprostředkovatele dialogu mezi Komisí a členskými státy a umožňují diskuzi o problematice ještě před tím, než dojde k přijetí implementačního opatření. Obecně se rozlišují tři druhy výborů a to podle toho, do jaké míry mohou omezit Komisi. Pokud jde o terminologii názvů výborů,⁹⁵ v české literatuře nebyl dosud přijat jednotný názor, proto bude uvedeno rozdělení výborů dle rozhodnutí Rady 1999/468/ES.⁹⁶ Rozhodnutí rozlišuje tři druhy výborů:

- a) *Poradní výbory* napomáhají Komisi poradními stanovisky k návrhům aktů a Komise k nim má co nejvíce přihlížet. Poradní procedura se využívá u méně politicky citlivých témat.
- b) *Řídící výbory* rozhodují kvalifikovanou většinou a v případě, že opatření přijatá Komisí nejsou ve shodě s názorem výboru, Komise o tom informuje Radu EU a odloží platnost předpisu na dobu nejdéle tří měsíců. V tomto období může Rada EU přijmout kvalifikovanou většinou jiné rozhodnutí. Řídící výbory se uplatňují zejména v oblasti zemědělství a rybolovu.
- c) *Regulativní výbory* mohou kvalifikovanou většinou odmítnout návrh Komise a ta je pak povinna předložit návrh předpisu Radě EU. Pokud se Rada EU kvalifikovanou většinou vyjádří, že odmítá návrh, Komise jej znovu projedná. Nevyjádří – li se Rada EU ve stanovené lhůtě, Komise může akt opětovně přijmout. V tomto případě

⁹³ VIDLÁKOVÁ, Olga. *Komitologie*. Veřejná správa [online]. 2007, 22, [cit. 6. dubna 2010]. Dostupný z WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/s/2007/22/eu2.html>>.

⁹⁴ *Lisabon posílil úředníky Komise, tvrdí známý lobbista* [online]. EurActiv.cz, 6. dubna 2010 [cit. 12. května 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropske-institute/clanek/lisabon-posilil-uredniky-komise-tvrdi-znamy-lobbista-007327>>.

⁹⁵ Na oficiálních stránkách Evropské komise lze nalézt rozlišování výborů na poradní, řídicí a řádné, dostupné na: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/information/glossary/term_58_cs.htm>. Učebnice Evropské právo uvádí výbory poradní, legislativní a gesční: TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 168.

⁹⁶ Úřední věstník L 184 , 17/07/1999 s. 23 – 26, dostupný z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999D0468:CS:HTML> (navštíveno 6. dubna 2010).

se jedná o proceduru uplatňující se zejména v rámci ochrany zdraví a bezpečnosti občanů zvířat a rostlin.

Lze konstatovat, že Komise se snaží o úzkou spolupráci a dosažení konsenzu v rámci vyjednávání s výbory.

Nová právní úprava zakotvená LS zachovává rozlišování předpisů na dvě kategorie a to na tzv. delegované a prováděcí akty. Delegované akty neboli akty v přenesené působnosti, které více méně odpovídají původním kvazi-legislativním aktům, jsou dle článku 290 SFEU fakticky přijímány tzv. regulativním postupem s kontrolou⁹⁷, do něhož je zapojena Rada EU a Evropský parlament. Oproti tomu přijímání prováděcích aktů, které více méně odpovídají prováděcím opatřením v „úzkém smyslu“, odpovídá dle článku 291 SFEU „klasické“ komitologii (výborům bez zapojení Rady EU a Evropského parlamentu).⁹⁸ V rámci procesu rozhodování o návrzích delegovaných aktů se již s komitologickými výbory nepočítá, ovšem na nátlak členských států se Komise zavázala ke konzultaci s národními experty členských států a to pouze v neformální rovině v rámci přípravy návrhů delegovaných aktů. Pokud jde o článek 291 SFEU, ten počítá s přijetím nového komitologického rozhodnutí, které má nahradit dosavadní rozhodnutí 1999/468/ES. Komise 9. března 2010 předložila návrh tohoto nového komitologického rozhodnutí, ale do okamžiku, než vstoupí v platnost, byla potvrzena použitelnost dosavadního rozhodnutí.⁹⁹

Závěrem lze říci, že komitologie je velmi sporným tématem a má řadu pozitivních i negativních stránek. Skutečnost, že pomáhá implementovat legislativu EU, umožňuje členským státům kontrolovat Komisi a zabraňovat jí tak v neomezeném výkonu pravomocí, ji řadí mezi užitečné instituty. Nelze opomenout také to, že díky ní dochází k navazování nových kontaktů s dalšími subjekty, čímž usnadňuje spolupráci s administrativou členských států. I přesto je častým terčem kritiky, zejména ze strany Evropského parlamentu. Je jí

⁹⁷ Tento postup se uplatňuje s jistými odlišnostmi. Článek 290 SFEU umožňuje Evropskému parlamentu nebo Radě rozhodnout o zrušení přenesení pravomoci a zároveň rozšiřuje jejich právo na vyslovení námitek proti návrhu delegovaného aktu. Taktéž nepředpokládá ke svému provedení přijetí žádného právně závazného aktu sekundárního práva, který by stanovil postup a pravidla pro přijímání aktů v přenesené pravomoci (dostupné z http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/2010-04-30-Zprava-o-stavu-implementace-Lisabonske-smlouvy--_8230_.pdf (navštíveno 12. května 2010).

⁹⁸ *Změny po Lisabonské smlouvě* [online]. Euroskop.cz : věcně o Evropě, © 2005-0 [cit. 12. května 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.euroskop.cz/8900/sekce/zmeny-po-lisabonske-smlouve>>.

⁹⁹ http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/aktualne/2010-04-30-Zprava-o-stavu-implementace-Lisabonske-smlouvy--_8230_.pdf (navštíveno 12. května 2010).

vytýkána nemožnost soudního přezkumu rozhodnutí výboru žalobou na neplatnost a dále to, že tak složitý proces, jakým je legislativní činnost EU, je ovlivňován nevolenými úředníky.¹⁰⁰

4.3. Výkonné pravomoci

Komise je exekutivním orgánem Společenství, jež bývá označována také jako „vláda Evropské unie.“ Její výkonné pravomoci jsou však pouze omezené a nemají podobu pravomocí vykonávaných národními vládami jednotlivých členských států. Odpovědnost za provádění politik EU nesou většinou administrativy členských států, přičemž Komise si ponechává možnost kontroly a ukládání sankcí v těchto oblastech, některé z těchto pravomocí vykonává přímo.¹⁰¹

Komise realizuje výkonnou moc především prostřednictvím individuálních rozhodnutí zejména v oblasti hospodářské soutěže, této otázce však již byla věnována samostatná kapitola. Dále Komise řídí politiky schválené Evropským Parlamentem a Radou EU, jedná se například o společnou zemědělskou politiku nebo politiku hospodářské soutěže, jak již bylo uvedeno, je taktéž pověřena řízením různých programů, příkladem může být program Erasmus pro podporu celoevropské výměny studentů. Komise též každoročně v únoru, měsíc před zasedání Evropského parlamentu, vydává výroční zprávu. Nelze opomenout ani pravomoci Komise v oblasti rozpočtu, neboť Komise je odpovědna za návrh rozpočtu celé EU a za hospodaření s rozpočtovými prostředky. Součástí výkonných pravomocí jsou i pravomoci správní, v rámci nichž Komise zajišťuje správu svého aparátu a potřebné prostředky pro výkon své činnosti.

Komise je oprávněna k povolování výjimek jednotlivým členským státům a to v oblasti sblížení právních předpisů (článek 114 odst. 4-6 SFEU). Výjimkami mohou být například i výhrady dle článku 346 a 347 SFEU týkající se bezpečnostních zájmů a protikrizových opatření členských států.

V neposlední řadě je třeba zmínit, že Komise spravuje různé fondy. Příkladem mohou být Zemědělské fondy dle článku 40 odst. 3 SFEU, dále Evropský sociální fond dle článku 162 a 163 SFEU a Strukturální resp. Regionální fondy dle článku 174 a násl. SFEU.¹⁰²

¹⁰⁰ ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie : právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha - právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 118.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 120-121.

¹⁰² BLAHOŽ, Josef, KLÍMA, Karel, SKÁLA, Josef, a kol. *Ústavní právo Evropské unie*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003, s. 326.

4.3.1. Pravomoci Komise v oblasti rozpočtu

EU hospodaří se svým vlastním rozpočtem, jehož úprava je obsažena v článku 313 a násl. SFEU. Rozpočet je společným dílem tří hlavních institucí- Komise, Rady EU a Evropského parlamentu. Je každoročně navrhován Komisí a následně schvalován Radou EU a Evropským parlamentem. Musí být vždy sestaven jako vyrovnaný a je sestavován v jednotce euro dle zásad uvedených v nařízení Rady (ES, EURATOM) č. 1605/2002, kterým se stanoví finanční nařízení o souhrnném rozpočtu Evropských společenství.¹⁰³

Dle článku 314 SFEU¹⁰⁴ musí orgány EU před 1. červencem předložit Komisi předběžné odhady svých výdajů pro příští rozpočtový rok, které Komise shrne do návrhu rozpočtu. Komise je povinna předložit návrh rozpočtu Radě EU a Evropskému parlamentu do 1. září roku předcházejícího roku, ve kterém má být rozpočet plněn. Poté, co Komise vypracuje návrh rozpočtu, předá ho Radě ministrů financí (ECOFIN), která ho může pozměnit a po schválení je povinna ho nejpozději do 1. října roku předcházejícímu roku, ve kterém má být rozpočet plněn, předložit Evropskému parlamentu. Evropský parlament může takovýto návrh ve lhůtě 42 dnů přijmout, nebo nepřijmout žádné usnesení a tím se rozpočet považuje za přijatý, nebo pozměnit a tento změněný návrh pak předloží Radě EU a Komisi. V tomto případě musí být svolán předsedou Evropského parlamentu po dohodě s předsedou Rady EU tzv. dohodovací výbor, který se skládá ze stejného počtu zástupců Rady EU i Evropského parlamentu a jeho úkolem je do 21 dnů od svého svolání přijmout dohodu o společném návrhu rozpočtu. Komise se taktéž účastní jednání tohoto výboru s cílem dosáhnout společného postoje Rady EU a Evropského parlamentu. Pokud se Rada EU a Evropský parlament ve výše uvedené lhůtě dohodnou na společném návrhu, je jim poskytnuto dalších 14 dnů na jeho schválení či zamítnutí. V případě zamítnutí společného návrhu, Komise předloží nový návrh rozpočtu, což učiní i v případě, že Rada EU a Evropský parlament se nedohodnou ani na společném návrhu během již první stanovené lhůty 21 dnů.

Vedle návrhu rozpočtu je Komisi svěřeno i jeho provádění a to na vlastní odpovědnost a v mezích přidělených prostředků, v souladu se zásadami řádného finančního řízení a za podmínek stanovených finančními nařízeními, které přijímá Rada EU na návrh Komise po konzultaci s Evropským parlamentem a dle stanoviska Účetního dvora.

¹⁰³ Dostupné např. zde <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/consleg/2002/R/02002R1605-20070101-cs.pdf> (navštíveno 10. května 2010).

¹⁰⁴ Dostupné např. zde http://www.euroskop.cz/gallery/54/16334-fungovani_eu.pdf

Komise též každoročně vypracovává a předkládá Evropskému parlamentu a Radě EU závěrečný účet operací prováděných v rámci rozpočtu za uplynulý rozpočtový rok a hodnotící zprávu o financích EU. Na základě těchto dokumentů a závěrečné zprávy Účetního dvora Evropský parlament po doporučení Rady EU uděluje Komisi absolutorium za provádění rozpočtu.

Závěrem lze říci, že rozpočet EU na rok 2010¹⁰⁵ je poslední, který byl schválen ještě podle starých pravidel dle smlouvy z Nice. Po vstupu LS v platnost dochází k posílení pozice Evropského parlamentu, který je v daleko větší míře zapojován do spolurozhodování téměř o všech rozpočtových položkách a závazně stanovuje dlouhodobě dojednané cíle financovaných projektů a aktivit¹⁰⁶.

4.4. Pravomoci ve vnějších vztazích

EU je díky svému rozsáhlému hospodářskému, obchodnímu a finančnímu potenciálu jedním z největších aktérů světové politiky. Má silný ekonomický a politický vliv a to nejen díky své měně euro, která je druhou nejvýznamnější měnou na světě. V rámci své činnosti EU nezapomíná na zahraniční pomoc, kdy každoročně přispívá nemalou částkou na pomoc rozvojovým zemím¹⁰⁷. Díky vstupu LS v platnost došlo na poli vnějších vztahů EU k významným změnám. Jednou z nich je i zakotvení právní subjektivity EU, díky níž může EU sama za sebe uzavírat mezinárodní smlouvy a být členem mezinárodních organizací. Právní úpravu vnějších vztahů EU obsahuje část pátá SFEU, kterou lze rozdělit na společnou obchodní politiku, spolupráci se třetími zeměmi a humanitární pomoc, dále na mezinárodní smlouvy a v neposlední řadě na vztahy EU s mezinárodními organizacemi a třetími zeměmi a delegace EU. Ustanovení o vnější činnosti EU SZBP jsou upraveny odděleně ve SEU ve znění LS a to v hlavě páté.

Na poli vnějších vztahů hrají důležitou roli zejména Komise prostřednictvím svého předsedy a vysokého představitele Unie, Evropská rada taktéž prostřednictvím svého

¹⁰⁵ Rozpočet na rok 2010 dosahuje výše 141,5 mld. eur v prostředcích na závazky (nárůst v porovnání s rokem 2009 je 3,6 %), což odpovídá 1,20 % HND EU. V prostředcích na platby je rozpočet na rok 2010 stanoven na 122,9 mld. eur (nárůst oproti roku 2009 o 8,8 %), tj. 1,04 % HND EU. *Rozpočet EU* [online]. Euroskop.cz : věcně o Evropě, © 2005-0 [cit. 10. května 2010]. Dostupné z WWW:

<<http://www.euroskop.cz/8877/sekce/rozpocet-eu>>.

¹⁰⁶ *Rozpočet EU na rok 2010* [online]. Evropský parlament, 8. února 2010 [cit. 10. května 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/news/public/focus_page/034-31028-161-06-24-905-20080605FCS31027-09-06-2008-2008/default_cs.htm>.

¹⁰⁷ *Vnější vztahy* [online]. Evropa : portál Evropské unie, datum poslední aktualizace 5. května 2010 [cit. 11. května 2010]. Dostupné z WWW: <http://europa.eu/pol/ext/index_cs.htm>.

předsedy, a nelze opomenout ani Radu EU a Evropský parlament. Pokud jde o Komisi, ta vždy vystupovala jako reprezentant ES, resp. EU navenek a jako negociátor smluv, její činnost a činnost generálních ředitelství měla největší význam pro praktické fungování oblasti vnějších vztahů. LS zachovala tradiční pravomoci Komise, ovšem zakotvila také dva nové posty a novou instituci, které zasahují do rozložení pravomocí v této oblasti. Jedná se o stálého předsedu Evropské rady, který se má účastnit vrcholných summitů se třetími zeměmi, vystupovat v mezinárodních organizacích a vést agendu Evropské rady v oblasti SZBP. Má tedy zajišťovat vnější zastupování EU na poli SZBP. Další novou funkcí je post již výše zmíněného vysokého představitele Unie, který má vedle provádění SZBP za úkol společně s předsedou Komise zastupovat EU na vrcholných politických setkáních a fórech.¹⁰⁸ Při plnění svých funkcí je mu nápomocna nová instituce Evropská služba pro vnější činnost, zřízená a vybudovaná v rámci správních a rozpočtových pravomocí Komise. Její činností je se zabývat SZBP a společnou bezpečnostní a obrannou politikou, jakož i úkoly a politikami, kterými se v současnosti zabývá Generální ředitelství Komise pro vnější vztahy.¹⁰⁹

Společná obchodní politika, nově rozšířená o zahraniční investice, spadá do vnější činnosti EU, tedy výlučných pravomocí EU. Dle článku 207 SFEU v případě sjednávání dohod se třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi Komise podává doporučení Radě EU, která ji zmocňuje k zahájení potřebných jednání, vydává směrnice pro jednání, dává zmocnění k podpisu dohod a uzavírá je. Rada EU a Komise odpovídají za to, že sjednané dohody jsou slučitelné s vnitřními politikami a vnitřními předpisy EU. Komise při vedení výše uvedených jednání konzultuje zvláštní výbor, který určí Rada EU, aby jí v tomto úkolu napomáhal, a řídí se směrnicemi, které jí Rada EU může poskytnout. Komise podává zvláštnímu výboru, konkrétně Výboru pro obchodní politiku, a Evropskému parlamentu pravidelně zprávu o stavu jednání. Svou roli hraje v oblasti společné obchodní politiky i Generální ředitelství Komise pro obchod.

Role Komise v rámci spolupráce se třetími zeměmi a v rámci humanitární pomoci spočívá v jakékoli její činnosti podporující aktivity mezi členskými státy nebo v koordinaci aktivit mezi EU a členskými státy v oblasti rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Komise je dále oprávněna podat Radě EU návrh na poskytnutí finanční pomoci třetím státům v případě naléhavé situace.

¹⁰⁸ Dostupné z <http://www.psp.cz/cgi-bin/win/kps/pi/prace/pi-3-069.pdf> (navštíveno 14. května 2010).

¹⁰⁹ Dostupné z

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/afet/pa/790/790923/790923cs.pdf (navštíveno 14. května 2010).

Jak již bylo výše zmíněno, díky LS byla EU přiznána právní subjektivita, čímž se EU stává subjektem mezinárodních smluv. Platí to jak vzhledem k nově uzavřeným smlouvám, tak i ke smlouvám uzavřeným jménem ES, neboť EU se stává právním nástupcem ES. LS přináší jisté změny v proceduře uzavírání mezinárodních smluv, které se dotkly i Komise a to tak, že v případě dohod, jež se týkají výlučně nebo zejména SZBP, podává Radě EU doporučení k zahájení jednání vysoký představitel Unie. V ostatních případech je to i nadále Komise. Tuto úpravu lze označit za flexibilnější, než jakou byla úprava dle SES ve znění Smlouvy z Nice, neboť podle ní byla pověřena jednáním o uzavření smlouvy pouze Komise, mimo druhý a třetí pilíř, kde byla role Komise omezena.¹¹⁰

Nelze nezmínit ani roli Komise v případě navazování spolupráce s mezinárodními organizacemi, která je k této činnosti pověřena společně s vysokým představitelem Unie. Komise též zřizuje ve třetích zemích delegace požívající diplomatického postavení, ovšem ty se díky LS staly delegacemi EU pod vedením vysokého představitele Unie. Ve třech případech, kdy mají Rada EU a Komise oddělené delegace, došlo též k jejich sloučení.

Komise má svá Zastoupení i v ČR. Již před vstupem ČR do EU, od roku 1992 zde existovala Delegace Komise představující stále diplomatické zastoupení se sídlem v Praze, která se po vstupu ČR do EU přeměnila na Zastoupení Komise. Mezi její hlavní úkoly patří zejména informovat občany o dění v EU.

4.4.1. Role Komise v procesu rozšiřování EU

Komise hraje důležitou roli v procesu rozšiřování EU, neboť zastává důležitou úlohu v rámci přístupových jednání se státy ucházejícími se o členství. Podmínky pro přistoupení nových států k EU jsou upraveny v článku 49 SEU ve znění LS. Jsou v něm obsaženy materiální a procesní předpoklady, které musí stát ucházející se o členství splňovat. Samotný proces rozšiřování zjednodušeně probíhá tak, že země, která chce vstoupit do EU, podá žádost o členství Radě EU. Rada EU následně požádá Komisi, aby posoudila schopnost žadatele splnit podmínky pro členství, tedy vypracovala posudek, na základě něhož se Rada EU rozhodne, zda žádost přijme. Pokud je posudek Komise kladný, Rada EU jednomyslně schválí mandát o jednání a může dojít k zahájení jednání mezi kandidátskou zemí a všemi členskými státy. Ještě před zahájením jednání je důležité, aby stát ucházející se o členství

¹¹⁰ Distupné z <http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analyza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf> (navštíveno 14. května 2010).

splnil tzv. Kodaňská kritéria, která byla stanovena na zasedání Evropské rady v Kodani v roce 1993. Další fází je tzv. screening, kdy Komise provede podrobně šetření o slučitelnosti práva každé kandidátské země s právním řádem EU neboli s tzv. *acquis communautaire*, které je pro tento účel rozděleno do jednotlivých kapitol. Komise vypracuje zprávu o screeningu pro každou zemi a každou kapitolu. Během toho procesu Komise neustále informuje Radu EU a Evropský parlament prostřednictvím pravidelných zpráv a strategických dokumentů. Po uzavření jednání o všech kapitolách dojde k vypracování návrhu smlouvy o přistoupení, která musí získat podporu Rady EU, Komise i Evropského parlamentu. Následně dochází k předání smlouvy k podpisu a její ratifikaci ve všech členských zemích a v kandidátské zemi. Po podpisu smlouvy se stát stává přístupujícím státem a po dokončení ratifikačního procesu a vstupu smlouvy v platnost členem EU.¹¹¹

Z výše popsaného postupu lze dovodit, že Komise hraje nezastupitelnou roli v rámci procesu rozšiřování. EU i po jejím posledním rozšíření v roce 2007 má nadále zájem o přístup nových zemí, což dokazují současné kandidátské země, kterými jsou Chorvatsko, Turecko a Makedonie a potenciální kandidátské země, kterými jsou Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá hora a Srbsko včetně Kosova (dle rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244). V nedávně době 23. července 2009 předložil žádost o členství v EU také Island.

¹¹¹*Proces rozšiřování* [online]. Europa : portál Evropské unie, © 1995-2010 [cit. 16. května 2010]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/the-policy/process-of-enlargement/index_cs.htm>.

5. Role Komise v ex-II. a ex-III. pilíři

Před vstupem LS v platnost bylo na místě zabývat se otázkou role Komise ve druhém a třetím pilíři, neboť její postavení zde bylo odlišné než v prvním pilíři. Pilířová struktura EU byla zavedena Maastrichtskou smlouvou a zastřešila tak veškerou dosavadní evropskou integrační činnost. Tři pilíře představovaly jednotlivé politiky EU s vlastními pravidly fungování. Zatímco o záležitostech prvního, resp. komunitárního pilíře, rozhodovaly Komise, Rada EU a Evropský parlament kvalifikovanou většinou, v otázkách druhého a třetího pilíře měla rozhodující roli Evropská rada, která definovala zásady a směry a především Rada EU, která tyto strategie prováděla. Rozhodnutí v těchto pilířích byla přijímána jednomyslně. Specifický charakter druhého a třetího pilíře byl dán zejména omezením role Komise a Evropského parlamentu, jednomyslnou rozhodovací procedurou a nemožností soudního přezkumu aktů druhého a třetího pilíře ze strany Soudního dvora.

Z hlediska Komise znamenalo zavedení dvou mezivládních pilířů oslabení jejího iniciačního monopolu. V rámci druhého pilíře s názvem Společná zahraniční a bezpečnostní politika se o něj dle článku 22 SEU ve znění Smlouvy z Nice dělila s členskými státy. V případě přijímání společných akcí dle článku 14 odst. 4 SEU ve znění Smlouvy z Nice mohla Rada požádat Komisi o přijetí vhodných návrhů k provedení společné akce. Poměrně slabší bylo i její postavení v legislativním procesu, neboť dle článku 34 odst. 2 SEU ve znění Smlouvy z Nice mohla Rada na podnět Komise nebo členského státu zaujímat společné postoje, přijímat rámcová rozhodnutí apod. Komise byla plně zapojena do plnění úkolů v rámci SZBP a to například i tím, že informovala Evropský parlament, jehož zapojení do rozhodovacích procedur bylo ve srovnání s prvním pilířem taktéž omezeno, o dění a vývoji SZBP.

Třetí pilíř původně dle Maastrichtské smlouvy nesl název Spolupráce v oblasti justice a vnitra. Amsterodamskou smlouvou byl nejenom přejmenován na Policejní a justiční spolupráci v trestních věcech, ale také částečně komunitarizován přeřazením soukromoprávní části třetího pilíře do pilíře prvního. Role Komise ve třetím pilíři byla podobná jako v oblasti SZBP. Komise zde plnila funkci prostředníka mezi členskými státy a Radou EU, kdy dle článku 40a SEU ve znění Smlouvy z Nice mohly členské státy požádat Komisi o předložení návrhu Radě EU, a pokud tak Komise neučinila, mohly se státy na Radu EU obrátit samy. Ve druhém i třetím pilíři tak výsadní postavení zaujímal především Rada EU.

Současná právní úprava přichází s radikální změnou, když ruší pilířovou strukturu EU. V souvislosti s tím se nabízí použití této charakteristiky. „S účinností Lisabonské smlouvy Evropská unie ztrácí svou pilířovou strukturu a stává se nástupníkem Evropského společenství.“¹¹² Největší změny se dotkly hlavně třetího pilíře, který byl spojen s prvním pilířem a jeho materie se stala součástí SFEU. Ztratil tak svou mezivládní povahu a přebírá komunitární pojetí rozhodování (kvalifikovaná většina, nikoli jednomyslnost), normotvorby (posílení procedury spolurozhodování Rady a Evropského parlamentu), aplikace práva i kontroly (uplatní se jurisdikce Soudního dvora EU).¹¹³ Obecně má iniciativu v prvním pilíři Komise. I po spojení prvního a třetího pilíře má Komise dle článku 74 SFEU výhradní iniciativní pravomoc, ovšem s výjimkou vztahující se k oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, kde na základě článku 76 SFEU mohou být přijímány akty a opatření i na podnět jedné čtvrtiny členských států. S ohledem na změny přinesené LS se členské státy dohodly na odkladu účinnosti některých ustanovení LS. Proto byl přijat Protokol č. 36 o přechodných ustanoveních, který v článku 9 stanoví, že je zachována platnost a účinnost aktů přijatých před vstupem LS v platnost, a dále v článku 10 stanoví přechodné období, které spočívá v dočasné derogaci pravomocí Komise a Soudního dvora EU vůči aktům přijatým v oblasti policejní spolupráce a justiční spolupráce v trestních věcech před vstupem LS v platnost. Po dobu maximálně 5 let ode dne vstupu LS v platnost se tak neuplatní pravomoci Komise dle článku 258 SFEU a výkladové a kontrolní pravomoci Soudního dvora EU vůči aktům třetího pilíře přijatých před vstupem LS v platnost.¹¹⁴

Pokud jde o oblast SZBP, ta si ponechává jistou samostatnost. Je upravena v hlavě páté SEU ve znění LS, která ve svém článku 24 stanoví, že SZBP je vymezována a prováděna Evropskou radou a Radou EU a vykonává ji vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a členské státy. Role Komise je zde omezena, neboť právo iniciativy náleží především členským státům, vysokému představiteli Unie nebo Komisi prostřednictvím vysokého představitele. Výsadní postavení je tak ponecháno členským státům a Radě EU, která disponuje pravomocemi k jednomyslnému přijímání rozhodnutí ve formě společných akcí a společných postojů. Klíčovou změnou je funkce vysokého představitele Unie, díky němuž dochází k institucionálnímu i personálnímu propojení dvou hlavních složek zahraniční politiky EU, neboť předsedá Radě EU pro vnější vztahy a zároveň je místopředsedou

¹¹² GERLOCH, Aleš. Wint, Jan (eds). *Lisabonská smlouva a ústavní pořádek ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 281.

¹¹³ Tamtéž, s. 283.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 288-289.

Komise.¹¹⁵ Dle článku 27 odst. 2 SFEU vysoký představitel Unie zastupuje EU v záležitostech SZBP a jménem EU vede politický dialog se třetími stranami a vyjadřuje postoj EU v mezinárodních organizacích a na mezinárodních konferencích.

Závěrem lze shrnout, že Komise po přijetí LS získala silnější postavení, pokud jde o její iniciační monopol. Bývalý třetí pilíř Komisi umožňoval pouze „plné zapojení“, její iniciační monopol zde byl omezen a hlavní roli zde zastávala Rada EU. Spojením prvního a třetího pilíře byl vytvořen celek ovládan komunitární metodou, kde Komise opět uplatňuje své výsadní pravomoci.

¹¹⁵ Dostupné z http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/institucionalni-reforma/PI_analyza-Co_noveho_by_mela_prinest.pdf (navštíveno 14. května 2010).

6. Komise a její vztahy s ostatními orgány a institucemi

Interinstitucionální vztahy hrají nemalou roli, pokud jde o fungování EU. Náležitá spolupráce hlavních institucí, ale i institucí poradních a pomocných, přispívá k řádnému plnění úkolů a cílů, které si vytyčila EU, a ke zvýšení důvěry členských států v to, že svěřily část svých suverénních práv způsobilému subjektu. Účelem této kapitoly je přehledně shrnout vztah a postavení Komise vůči ostatním orgánům a institucím EU. O některých vztazích již bylo pojednáno v jiných kapitolách, nicméně zde bude učiněn ucelený přehled. Nejvíce bude věnováno vztahům mezi Komisí a Evropským parlamentem, neboť tyto dvě instituce k sobě mají velice blízko.

6.1. Komise a Evropský parlament

Evropský parlament a Komise mají mezi sebou úzký vztah, což dokazuje také to, že Evropský parlament disponuje poměrně širokým okruhem pravomocí vůči Komisi. Jedná se zejména o kontrolní pravomoci, vždyť kontrola Komise jako i možnost jejího odvolání byla primární funkcí již Shromáždění ESUO. Jak již bylo výše uvedeno, Evropský parlament se podílí na kreaci Komise tím, že volí předsedu Komise, kterého mu navrhne Evropská rada po přihlédnutí k volbám do Evropského parlamentu. Následně celá Komise jako sbor, včetně vysokého představitele Unie, podléhá jeho schválení. Dále je Evropský parlament oprávněn vyslovit Komisi nedůvěru. Postup vyslovení nedůvěry Komisi je upraven v článku 234 SFEU a v článku 107 Jednacího řádu Evropského parlamentu. Návrh, který musí být označen „návrh na vyslovení nedůvěry“ a musí být odůvodněný, může předsedovi podat desetina všech poslanců Evropského parlamentu a zasílá se Komisi. Předseda Evropského parlamentu oznámí poslancům, že byl podán návrh na vyslovení nedůvěry, o němž se poté koná rozprava. Hlasování o návrhu se může konat nejdříve 48 hodin po zahájení rozpravy a návrh na vyslovení nedůvěry je přijat, pokud získá dvoutřetinovou většinu odevzdaných hlasů, která představuje většinu všech poslanců Evropského parlamentu. Výsledek hlasování je oznámen předsedovi Rady EU a předsedovi Komisi. Je třeba dodat, že tento institut, ačkoli ještě nikdy nebyl využit¹¹⁶, představuje díky své hrozbě případného použití efektivní nástroj Evropského parlamentu a posiluje jeho postavení.

¹¹⁶ Jediným případem, kdy se schylovalo k vyslovení nedůvěry Komisi, byla v roce 1999 Santerova komise, která ovšem odstoupila ještě před hlasováním Evropského parlamentu.

Dalším významným nástrojem parlamentní kontroly je Kodex chování, resp. Rámcové dohody o vztazích mezi Evropským parlamentem a Komisí. První Kodex chování byl přijat již v roce 1990 a jednalo se o všeobecnou dohodu rámcově upravující vztahy mezi Evropským parlamentem a Komisí. V roce 1995 byl přepracován a následně nahrazen dvěma rámcovými dohodami z roku 2000 a 2005.¹¹⁷ Rámcové dohody jsou dohody politického charakteru uzavírané v návaznosti na proces schvalování Komise, upravující vztahy mezi oběma institucemi včetně jejich politické odpovědnosti, koordinace legislativní práce a výměny informací.¹¹⁸ Lze říci, že díky těmto dohodám Evropský parlament získává silnější postavení, neboť dohody povětšinou obsahují ústupky Komise, která se tak nachází spíše v podřazeném postavení. Příkladem je dosud platná rámcová dohoda přijatá 25. května 2005,¹¹⁹ která jako jednu z nejvýznamnějších změn přinesla zakotvení individuální politické odpovědnosti každého člena Komise za činnost v oblasti svojí působnosti. Pokud jde o současný vývoj, Evropský parlament a Komise připravují novou podobu rámcové dohody, jejíž hlavní zásady schválil již 9. února 2010 Evropský parlament. Konečná podoba rámcové dohody by měla být přijata v průběhu května až června 2010. Hlavními body této připravované dohody je posílení práva Evropského parlamentu v legislativním procesu, jakož i jeho role při mezinárodních jednáních a dále požadavek Evropského parlamentu, aby k němu Komise zachovávala stejný přístup jako k Radě EU. Pro Komisi to znamená zejména závazek více se zabývat legislativními podněty Evropského parlamentu a reagovat na ně ve stanovených lhůtách, poskytovat Evropskému parlamentu informace o všech fázích jednání o mezinárodních dohodách, usilovat o dosažení dohody s Evropským parlamentem ohledně přijetí ročního plánu Komise, zajištění přístupu poslanců na schůze Komise a v neposlední řadě možnost interpelace jednotlivých komisařů včetně vysokého představitele Unie. Navíc,

¹¹⁷ BLAHUŠIAK, Igor. *Postavenie Európskeho parlamentu v priebehu vývoja európskej integrácie – analýza príkladu ustanovenia Európskej komisie*. Brno, 2008. 89 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/76717/fss_m/>.

¹¹⁸ *Vztahy mezi EP a Komisí: Poslanci prosazují své nové pravomoci* [online]. Evropský parlament, 9. února 2010 [cit. 17. května 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/008-68606-039-02-07-901-20100208IPR68605-08-02-2010-2010-false/default_cs.htm>.

¹¹⁹ Mezi nejvýznamnější změny z pohledu Evropského parlamentu lze zařadit zlepšení jeho informovanosti ze strany Komise, která se zavázala poskytovat písemné informace o opatřeních, která přijala na základě požadavků Evropského parlamentu; závazek předsedy Komise scházet se s Konferencí předsedů pro zajištění dialogu na nejvyšší úrovni; v případě nutnosti nahradit člena Komise se předseda Komise spojí bezodkladně s předsedou Evropského parlamentu a informuje ho o způsobu představení nového člena Komise; Jednací řád Evropského parlamentu, dostupné např. zde <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+RULES-EP+20091201+ANN-14+DOC+XML+V0//CS&navigationBar=YES> (navštíveno 18. května 2010).

požádá- li Evropský parlament předsedu Komise, aby vyslovil některému z komisařů nedůvěru, předseda Komise bude muset podat vysvětlení, pokud tak odmítne učinit.¹²⁰

Evropský parlament disponuje též pravomocí interpelační, která je zakotvena v primárním právu v článku 230 SFEU a dále konkretizována v jednácím řádu Evropského parlamentu v článku 115 až 117. Komise může být interpelována ústní nebo písemnou formou. Otázky k ústnímu zodpovězení s rozpravou může Komisi pokládat výbor, politická skupina nebo nejméně čtyřicet poslanců a předkládají se předsedovi, který je postoupí Konferenci předsedů. Ta následně rozhodne, zda a v jakém pořadí budou otázky zařazeny na pořad jednání. Písemné otázky se opět předkládají předsedovi Evropského parlamentu, který sám rozhodne o jejich přípustnosti. Lze říci, že prostřednictvím institutu interpelace dochází k navazování pravidelných pracovních vztahů mezi Komisí a Evropským parlamentem na individuální úrovni, nežádka i k prosazování určitého politického nátlaku na Komisi ze strany Evropského parlamentu.

Jiný typ kontroly Komise představuje možnost Evropského parlamentu na žádost čtvrtiny všech svých členů zřídit dočasnou vyšetřovací komisi, která by se zabývala porušením komunitárního práva ze strany Komise nebo obviněním z nesprávného úředního postupu při jeho uplatňování.

Nelze nezmínit vztah Evropského parlamentu a Komise v rámci procesu přijímání legislativy. Iniciační monopol náleží, až na jisté výjimky, do rukou Komise, ovšem Evropský parlament zde také hraje svou roli. Je nadán tzv. právem nepřímé legislativní iniciativy, kdy dle článku 225 SFEU může požádat Komisi, aby předložila návrh komunitárního aktu a pokud tak Komise neučiní, musí sdělit Evropskému parlamentu důvody. Evropský parlament může ovlivnit legislativu i prostřednictvím schvalování legislativního a pracovního plánu Komise.

Jistým projevem kontroly Komise ze strany Evropského parlamentu je i jeho pravomoc v procesu přijímání rozpočtu, která patří k nejsilnějším nástrojům Evropského parlamentu. Nelze opomenout ani kontrolu Evropského parlamentu vykonávanou prostřednictvím Soudního dvora EU, neboť Evropský parlament je aktivně legitimován k podání žaloby na neplatnost aktů Komise nebo na její nečinnost.

¹²⁰ *Vztahy mezi EP a Komisí: Poslanci prosazují své nové pravomoci* [online]. Evropský parlament, 9. února 2010 [cit. 18. května 2010]. Dostupné z WWW: <http://www.europarl.europa.eu/news/expert/infopress_page/008-68606-039-02-07-901-20100208IPR68605-08-02-2010-2010-false/default_cs.htm>.

6.2. Komise a Rada EU

Rada EU vykonává společně s Evropským parlamentem rozpočtovou a legislativní funkci. Vztah Rady EU a Komise je podobný vztahu zákonodárné a výkonné moci. Rada EU přijímá akty na návrh Komise a Komise tyto akty provádí. Jejich vztah je nejvýraznější v oblasti legislativy. Legislativní pravomoc Rady EU může být omezena a to delegací méně důležité normotvorby na Komisi, která je ale při výkonu těchto delegovaných pravomocí kontrolována systémem komitologie. Komise sestavuje návrh rozpočtu, který Rada EU schvaluje společně s Evropským parlamentem. V oblasti SZBP má Rada EU dominantnější postavení, neboť Komise je zde omezena.

Komise může na základě své žádosti iniciovat zasedání Rady EU a sama se ho účastnit. Pořad tohoto zasedání musí být zaslán Komisi minimálně 14 dnů před zahájením zasedání. Komise se též podílí na přípravě zasedání Evropské rady, kterou připravuje Rada pro obecné záležitosti ve spojení s předsedou Evropské rady. Důležitá je i role vysokého představitele Unie, místopředsedy Komise, který má na základě pověření Rady EU vést a provádět zahraniční a bezpečnostní politiku a stát v čele Rady pro zahraniční věci. Rada EU dle článku 243 SFEU stanoví platy jak předsedovi Komise, tak i vysokému představiteli Unie a ostatním členům Komise.

6.3. Komise a Evropská rada

Evropská rada je vrcholná politická instituce, která byla LS formálně začleněna do unijního institucionálního rámce. Jejím hlavním úkolem je určovat strategické a politické směřování EU, ovšem ani LS ji nebyla přiřčena legislativní funkce. Evropská rada je nejvíce provázána s Komisí a to hlavně díky tomu, že předseda Komise je členem Evropské rady. Jejího jednání se účastní také vysoký představitel Unie. Propojení Evropské rady a Komise je velmi důležité díky tomu, že mnohá významná politická rozhodnutí mohou být realizována právě prostřednictvím iniciačního monopolu Komise.¹²¹ Evropská rada se nově podílí na kreaci Komise. Je oprávněna kvalifikovanou většinou navrhnout kandidáty na funkci předsedy Komise, taktéž je oprávněna jmenovat se souhlasem předsedy Komise vysokého představitele Unie a následně celou Komisi po jejím schválení Evropským parlamentem. Zasedání

¹²¹ ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie : právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha - právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 91.

Evropské rady se vždy účastní nejvyšší představitelé členských států, zástupci Komise, většinou také ministři zahraničních věcí a závěry zde přijaté jsou důležitým vodítkem pro činnost Komise i Rady EU.

6.4. Komise a Soudní dvůr EU

Soudní dvůr EU se dle LS skládá ze Soudního dvora, Tribunálu a specializovaných soudů. Komise je oprávněna obracet na Soudní dvůr EU se žalobami na porušení povinnosti členských států a také se žalobami na neplatnost a nečinnost, kde vystupuje jako privilegovaný žalobce. Je též oprávněna po konzultaci se Soudním dvorem podat návrh na zřízení specializovaných soudů připojených k Tribunálu. Soudní dvůr má také pravomoc přezkoumávat rozhodnutí, kterým Komise stanovila pokutu nebo penále při porušení pravidel hospodářské soutěže.

6.5. Komise a další orgány

Komise má vztah i k jiným než výše uvedeným institucím. Jedná se zejména o poradní orgány, které mají být nápomocny nejen Komisi při plnění jejich úkolů. Předně se jedná o Hospodářský a sociální výbor a Výbor regionů, jejichž pravomocí je poskytovat obligatorní či fakultativní konzultace k návrhům legislativních aktů. Obligatorně musí Komise konzultovat svůj návrh v případech, kdy je to stanoveno Smlouvami, fakultativně tehdy, pokud to sama uzná za vhodné. Stanovisko obou orgánů má pouze formální, nikoli závazný charakter, a pokud ho vezme Komise v potaz, je to většinou důsledkem toho, že požadavek v něm obsažený je podporován i ze strany jiných institucí.¹²² Na druhou stranu, pokud by si Komise nevyžádala obligatorní konzultaci, jednalo by se o porušení procesních pravidel s možným vyústěním podání žaloby u Soudního dvora EU.¹²³

Vztah Účetního dvora a Komise vyplývá především z pravomocí Účetního dvora přezkoumávat plnění rozpočtu, kterým je Komise pověřena. Dále je nápomocen Evropskému parlamentu svým stanoviskem při udělování absolutoria Komisi za plnění rozpočtu. Po ukončení rozpočtového roku vydává Účetní dvůr výroční zprávu, která byla v minulosti

¹²² ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie : právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha - právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 168.

¹²³ ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo 1 : ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde Praha - právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 65.

předmětem napjatých vztahů mezi ním a Komisí a jednou z příčin pádu Santerovy komise v roce 1998.¹²⁴

V případě Evropské centrální banky je dán vztah Komise k ní zejména povinností konzultovat s bankou své návrhy v oblasti její působnosti a dále možností člena Komise účastnit se zasedání Rady guvernérů, ale bez hlasovacího práva. Podobně je tomu u Evropské investiční banky, kde je Komise zastoupena ve správní radě jedním svým členem.

Prostřednictvím Evropského veřejného ochránce práv se občané mohou bránit podáním stížnosti týkající se nesprávného úředního postupu orgánů a institucí Evropské unie, mimo jiné i Komise. Jistý vztah má Komise i k Evropskému inspektorovi ochrany údajů, relativně novému orgánu EU, který dohlíží na ochranu osobních údajů a soukromí a podporuje tuto činnost v institucích EU. Při jeho jmenování je zapojena i Komise, která je pověřena sestavit seznam kandidátů na tento post.¹²⁵

Na závěr této kapitoly je třeba zmínit se i o Evropských agenturách, specializovaných orgánech existujících v rámci EU, jež mají svou právní subjektivitu. Mají napomáhat k řešení různých specifických problémů právního, technického nebo vědeckého charakteru. Vznikají z větší části na podnět Komise, která se stále rozrůstající se agendou potřebovala odlehčit od části své práce. Agentury mají zpravidla společnou základní strukturu a podobný způsob fungování. Jejich nejvyšším orgánem je správní rada, v níž zasedá i jeden nebo více členů Komise. Příkladem takovýchto agentur je Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci, Evropská agentura pro obnovu, či Evropská agentura pro životní prostředí.

¹²⁴ ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie : právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha - právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007, s. 160.

¹²⁵ ŠLOSARČÍK, Ivo. *Politický a právní rámec evropské integrace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 90.

7. Shrnutí nejdůležitějších změn přinesených Lisabonskou smlouvou

Cílem této kapitoly bude zmínit základní fakta týkající se LS, dále ve stručnosti pojednat o změnách, které se dotkly EU jako celku a následně shrnout změny, které postihly Komisi. LS, neboli též reformní smlouva, byla po dlouhém vyjednávání podepsána 13. prosince 2007 v Lisabonu na konci portugalského předsednictví EU. Smlouva byla pak postupně ratifikována všemi členskými státy EU. ČR byla jednou z mála zemí, které váhaly s ratifikací této smlouvy. Poté, co Ústavní soud ČR shledal, že smlouva není v rozporu s ústavním pořádkem, byla 18. února 2009 schválena Poslaneckou sněmovnou a následně 6. května 2009 i Senátem. V září roku 2009 se nicméně opět ke smlouvě vyjadřoval Ústavní soud, který 3. listopadu 2009 znovu prohlásil, že LS není v rozporu s Ústavou, a proto ji téhož dne podepsal i prezident ČR a dokončil tak proces ratifikace této mezinárodní smlouvy. Díky tomu mohla smlouva vstoupit v platnost, což se stalo 1. prosince 2009.

LS zakotvila celou řadu změn primárního práva. Pozměňuje SES a SEU, přičemž SES je přejmenována na SFEU, ruší dosavadní pilířovitou strukturu a zavádí právní subjektivitu EU. Pravomoci EU rozděluje do tří kategorií a to na pravomoci výlučné, sdílené s členskými státy a podpůrné či doplňkové. Přináší celou řadu institucionálních změn s cílem zjednodušit rozhodovací postupy. Rozšiřuje pravomoci Evropského parlamentu, který získal pravomoc spolurozhodování téměř ve všech oblastech politiky EU. Posiluje i postavení národních parlamentů, které tak mohou zasahovat do přípravy unijních zákonů. Zavádí změnu způsobu hlasování v Radě EU, která se nově odehrává na základě principu dvojí většiny a též rozšiřuje hlasování kvalifikovanou většinou. V případě Evropské rady, která též získala silnější postavení, zavádí novou funkci stálého předsedy Evropské rady. Přinesla změny i na poli lidských práv, neboť zakotvila právní závaznost Charty základních práv EU. Zavedla nový institut občanské iniciativy a poprvé umožňuje dobrovolné ukončení členství v EU a upravuje jeho podmínky.

LS nepřináší zásadnější změny, pokud jde o pravomoci Komise, ani pokud jde o její postavení v institucionální struktuře. V důsledku zrušení pilířovité struktury získala Komise nové pravomoci v oblasti soudní a policejní spolupráce v trestním právu. Došlo tedy k rozšíření jejího iniciačního monopolu a získání možnosti žalovat členské státy za porušení nových unijních pravidel. Zásadnější změny, které přinesla LS, se týkají především složení Komise a jejího provázání na ostatní instituce EU. Úzký vztah má Komise zejména

k Evropskému parlamentu a Evropské radě, které se podílejí na jejím ustavení. Důležitá je role vysokého představitele Unie, díky němuž dochází k propojení vztahů mezi Radou EU a Komisí, což má napomoci k lepšímu prosazování zahraničních aktivit. Jednou z nejvýznamnějších změn je změna počtu členů Komise, kdy by kolegium komisařů mělo být od roku 2014 tvořeno 18 osobami vybranými na základě systému naprosto rovné rotace mezi členskými státy.¹²⁶ Lze říci, že z hlediska efektivity fungování Komise se jedná o pozitivní změnu, neboť pro Komisi jakožto kolektivní orgán, který přijímá rozhodnutí jednomyslně, to znamená jednoznačný nárůst v její schopnosti se usnášet. Obdobný vliv by mohlo mít i posílení postavení předsedy Komise, který je oprávněn vyzvat kteréhokoli člena, tedy i vysokého představitele Unie, k odstoupení. Snížení počtu komisařů je pochopitelné i z toho důvodu, že by se mohlo stát, že přístupem nových států do EU by komisaři již neměli zastávat jaká portfolia. Je dosti možné, že se komisaři v menším počtu budou ještě více soustředit na prosazování evropských zájmů. Proti snižování počtu komisařů se v rámci procesu ratifikace LS nejvíce bránilo Irsko, které se obávalo, že může přijít o svého komisaře. Evropská rada, která dle LS může jednomyslně rozhodnout o změně počtu komisařů, na summitu v Bruselu v prosinci 2008 vyjádřila kompromis, že pokud Irsko ratifikuje LS a ta vstoupí v platnost, bude zachován počet členů Komise, tzn., že po roce 2014 bude mít každá země i nadále v Komisi svého zástupce. Je tedy otázkou, zda se vůbec uplatní článek 17 odst. 5 SEU ve znění LS a dojde tak k tolik diskutovanému snížení počtu komisařů.

Role Komise se dotýká i institut tzv. občanské iniciativy, jehož cílem je zvýšit podíl demokracie v EU, jinými slovy poskytnout občanům členských států možnost přímějšího vyjadřování se k politikám EU. Smluvní zakotvení je obsaženo v článku 11 odst. 5 SEU ve znění LS, který umožňuje nejméně jednomu milionu občanů pocházejících z podstatného počtu členských států obrátit se na Komisi a vyzvat ji, aby předložila vhodný návrh k otázkám, ke kterým je potřeba přijetí právního aktu. Pro uplatnění tohoto institutu v praxi Komise vypracovala návrh nařízení, ve kterém upřesňuje podmínky, za nichž mohou evropští občané iniciovat návrhy. Předně počet podpisů z každé země musí být úměrný její velikosti, tzn., že pro každou zemi bude stanoven přesně daný počet hlasů, který musí návrh získat. Každý návrh musí být u Komise zaregistrován a po dosažení 300.000 podpisů musí Komise posoudit jeho přípustnost, zejména se musí jednat o návrh, který spadá do iniciačního monopolu Komise. Poté musí být do jednoho roku shromážděny všechny ostatní podpisy. Po

¹²⁶ ŠLOSARČÍK, Ivo. *Politický a právní rámec evropské integrace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010, s. 65.

splnění uvedených podmínek musí Komise projednat návrh a do čtyř měsíců rozhodnout, zda na jeho základě podá legislativní návrh, či učiní další kroky. Každé své rozhodnutí ale musí náležitě veřejně zdůvodnit.¹²⁷

Je vidno, že LS přináší do struktury EU významné změny. Jejím vstupem v platnost se evropská společnost dostává do nové fáze integračního procesu. Přijetí této smlouvy, jež je výsledkem mnohaletých snah o lepší fungování EU, bylo naplněno velkým očekáváním a rozsáhlými, často kritickými diskuzemi. Smlouva by ale neměla být příliš přeceňována, neboť se nejedná o zcela nový jev, ale o výsledek dlouhodobých tendencí vývoje a reakci na postupné rozšiřování EU.¹²⁸ Hodnotit LS a její použití v praxi je v tuto chvíli obtížné a předčasné, neboť EU se podle ní řídí teprve několik měsíců a nelze tedy vyslovit jednoznačný názor, zda institucionální reforma splní očekávání. Z hlediska Komise je jednoznačně pozitivní možné snížení počtu jejích členů. Zvýšila by se tím její akceschopnost a účinnější prosazování zájmů EU. Nicméně jak již bylo výše uvedeno, státy mohou jednomyslně upravit počet členů Komise a dle současného vývoje je spíše pravděpodobné, že bude i nadále uplatňován princip jeden stát- jeden komisař.

¹²⁷ *Další rozměr demokracie v EU* [online]. Europa : portál Evropské unie, 31. března 2010 [cit. 22. května 2010]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/news/eu_explained/100331_cs.htm>.

¹²⁸ BŘICHÁČEK, Tomáš. Kam dál po Lisabonu? *Revue Politika* [online], 20. ledna 2010, roč. VIII., č. 1, [cit. 31. května 2010]. Dostupný z WWW: <<http://www.revuepolitika.cz/clanky/1239/kam-dal-po-lisabonu>>.

8. Současná Komise

Současná Komise v čele s Chosé Manuelem Barrosou byla schválena po dlouhých měsících vyjednávání 9. února 2010. Barroso, který byl ustanoven do funkce již v září roku 2009, byl jediným kandidátem a podpořilo ho všech 27 členských zemí i přes ostrou kritiku některých europoslanců. Zejména zástupci socialistů a některých levicových stran byli proti, ovšem žádný jiný kandidát z jejich strany nebyl navržen, neboť prohlašovali, že Barroso má dostatečnou podporu v jiných stranách. Barroso byl zvolen 382 hlasy ve prospěch, 219 proti, 117 europoslanců se zdrželo hlasování.¹²⁹ Novou Komisi jako celek pak v únoru 2010 podpořilo celkem 488 poslanců, z nichž 137 jich bylo proti a 72 se hlasování zdrželo.¹³⁰ Nová Komise, která měla začít pracovat již od listopadu roku 2009, což se nezdařilo díky zpoždění vstupu LS v platnost, bude zastávat svou funkci do 31. října 2014.

Je třeba si připomenout, že volba nové Komise byla poznamenána nejistotou ohledně vstupu LS v platnost. Dosud platná Smlouva z Nice stanovila, že vstupem 27 členského státu do EU, dojde k snížení počtu komisařů. Toto ustanovení ale pozměňuje LS, která stanovila, že do roku 2014 bude počet komisařů stejný jako počet členských států. Poté bude počet členů Komise roven dvěma třetinám počtu členských států. Pokud by tedy ratifikační proces LS nebyl dokončen, hrozilo, že by některé státy o svého komisaře přišly. Volba předsedy Komise Barrosa se uskutečnila ještě podle ustanovení Smlouvy z Nice, je ovšem platná i dle požadavků LS.

Protože byl Barroso již podruhé zvolen předsedou Komise, je vhodné alespoň ve stručnosti nastínit, jak se vypořádal s úkoly svého prvního předsednictví. První Barrosova Komise se musela připravit na fungování Komise po jejím největším rozšíření v historii EU. Vstup nových členských států přinesl větší dynamičnost a rozmanitost EU a také různé úrovně ve vývoji hospodářství jednotlivých zemí. Řada odborníků se domnívala, že proces evropské integrace bude po přístupu nových zemí stagnovat, ale Barrosova Komise se s tím dokázala vypořádat a podařilo se jí poměrně snadno rozšířit jednotný trh na celý kontinent. Další úspěch Komise pod Barrosovým vedením lze spatřit na poli legislativy. Došlo k přijetí některých nových právních předpisů, které přinesly občanům členských států větší prospěch

¹²⁹ *Barroso potvrzen v čele Evropské komise* [online]. Evropský parlament, 16. září 2009 [cit. 9. března 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/press-release/pr-2009/pr-2009-September/pr-2009-Sep-7.html>>.

¹³⁰ *Parlament schválil novou Evropskou komisi* [online]. Evropský parlament, 9. února 2010 [cit. 9. března 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/press-release/pr-2010/pr-2010-February/pr-2010-Feb-4.html>>.

z jednotného trhu, jednalo se například o předpisy posilující práva cestujících. Naopak pro zjednodušení právních pravidel EU bylo navrženo odstranění asi 10% evropského práva. Neméně důležité kroky učinila Komise v rámci boje proti změně klimatu a v rámci podpory čisté energie. Komise se též podílela na otevření hranic v Evropě. Spolupracovala s devíti členskými státy na odstranění hraničních kontrol a tím umožnila občanům jednodušší a rychlejší cestování. Došlo také ke vzestupu významu národních parlamentů, se kterými Komise začala více spolupracovat a pro tento účel zavedla zvláštní mechanismus zajišťující dialog s národními parlamenty. Umožnila též jednotlivcům a organizacím aktivně se zapojovat do dění v EU. Bezpochyby neméně důležitý byly iniciativy, které Komise sehrála na poli humanitárním, jejímž výsledkem bylo zřízení Úřadu Komise pro humanitární pomoc.¹³¹ I přes výše uvedené úspěchy se Barrosova Komise neubránila kritice. Ta spočívala zejména v nedostatečně rychlé reakci na hospodářskou a finanční krizi, v neschopnosti prosadit Ústavu pro Evropu a objevily se i určité osobní kauzy, které mohly vést až k hlasování europoslanců o nedůvěře Komise.¹³²

Do svého druhého funkčního období nastupoval Barroso již s menší podporou ze strany europoslanců, přesto ale získal absolutní většinu potřebnou k získání postu předsedy. Proto, aby byl zvolen, se Barroso „zaměřil na ekonomické oživení v kombinaci se sociálním trhem.“ Dále prohlásil, že je „odhodlán bojovat proti sociálnímu dumpingu“ a oznámil „revizi směrnice o pracovní době. Slíbil také iniciativy směřující k odstranění rozdílů v odměňování žen a mužů.“ Pokud jde o rozpočet EU, navrhl „přechod na přístup založený na solidaritě“. Zdůraznil, že „EU musí mít více transparentní a efektivní způsob financování svých politik“. „Předseda Barroso také slíbil změny ve struktuře Komise související se jmenováním komisaře pro spravedlnost, základní práva a občanské svobody, komisaře pro vnitřní záležitosti a migraci, komisaře pro otázky klimatu jakož i „vědeckého poradce pro výzkum a inovace“.¹³³

Pokud jde o politické frakce Evropského parlamentu, pro Komisi hlasovaly poslanecké kluby evropských lidovců, socialistů a liberálů, naopak zelení, levice a svobodní

¹³¹ Zpráva Komise o nedávno dosažených úspěších [online]. Europa : portál Evropské unie, 28. května 2009 [cit. 9. března 2010]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/news/eu_explained/090528_cs.htm>. Též <http://ec.europa.eu/publications/booklets/others/82/cs.pdf> (navštíveno 9. března 2010)

¹³² José Manuel Barroso: Jak se z revolucionáře stal šéf Evropské unie [online]. iHNed.cz, 16. září 2009 [cit. 9. března 2010]. Dostupný z WWW: <<http://zahranicni.ihned.cz/c1-38328580-jose-manuel-barroso-z-revolucionare-sefem-evropske-unie>>.

¹³³ Barroso potvrzen v čele Evropské komise [online]. Evropský parlament , 16. září 2009 [cit. 9. března 2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.evropsky-parlament.cz/view/cs/press-release/pr-2009/pr-2009-September/pr-2009-Sep-7.html;jsessionid=E085A231A007B76CAA53ABB3AC6B7994>>.

demokraté hlasovali proti. Evropští konzervativci a reformisté se hlasování zdrželi. Většina českých europoslanců Komisi nepodpořila.

8.1. Čeští komisaři

S ustavením nové Komise došlo i ke změně v osobě českého komisaře. Vladimíra Špidlu vystřídal Štefan Füle, bývalý ministr pro evropské záležitosti. Vzhledem k tomu, že ČR vstoupila do EU teprve 1. května 2004, éra českých komisařů nemá tak dlouhou tradici, jak je tomu u jiných členských států.

Prvním českým komisařem byl Pavel Telička, bývalý velvyslanec ČR v EU. Svou funkci zastával v Prodiho Komisi jen krátce od 1. května 2004 do 22. listopadu 2004, kdy byla ustanovena do funkce Barrosova Komise. Původním kandidátem na post komisaře byl Miloš Kužvart, který ale na svou kandidaturu rezignoval, protože necítil podporu vlády. Telička byl komisařem pro ochranu spotřebitelů a zdravotnictví.

V roce 2004 Teličku vystřídal Vladimír Špidla, který byl evropským komisařem pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti. Pokud jde o zhodnocení jeho funkčního období lze říci, že byl spíše nevýrazným komisařem. Důvodem bylo, že oblast zaměstnanosti a sociálních věcí byla nadána relativně malým rozsahem kompetencí v rámci EU. Špidlovi byla vytýkána zejména nedostatečná komunikace s českou diplomacií a též jeho jazyková nevybavenost. Jeho úspěchem bylo například prosazení důležité agendy pro reformu pracovního trhu.

Po rozporuplném funkčním období Vladimíra Špidly nyní zastává post eurokomisaře Štefan Füle. Je evropským komisařem pro rozšiřování a evropskou politiku sousedství. Zisk tohoto portfolia byl úspěchem, neboť se považuje za jeden z významnějších v Komisi. Štefan Füle zastává funkci komisaře teprve necelých pět měsíců. V současné době nelze posoudit, jak si bude počínat, nicméně vzhledem k jeho zkušenostem lze přepokládat, že jeho úřadování bude pro EU spíše přínosem.

9. Relevantní judikatura

Na tomto místě bude pojednáno o některých judikátech Evropského soudního dvora (dále ESD)¹³⁴ vztahující se ke Komisi. Tyto vybrané judikáty jsou rozděleny do pěti oblastí, přibližně vymezených dle pravomocí Komise. První judikát spadá do oblasti kontrolních pravomocí Komise, druhý judikát pochází z oblasti hospodářské soutěže, roli Komise ve vnějších vztazích vymezuje v pořadí třetí judikát a poslední dva judikáty se vztahují k problematice komitologie.

Komise jako „strážkyně smluv“ – dozorčí žaloba

247/87 Star Fruit Company SA v. Komise¹³⁵

Star Fruit Company byla akciovou společností se sídlem ve Francii, jež se zabývala dovozem a vývozem čerstvých banánů. Domnívala se však, že francouzská právní úprava týkající se zásobování trhu s banány je v rozporu s článkem 34 SFEU/ ex článkem 28 SES, jež se týká zákazu množstevního omezení dovozu mezi členskými státy. Společnost Star fruit se proto obrátila na Komisi, aby zahájila proti Francouzské republice řízení u ESD o porušení smlouvy a zajistila tak, aby byla nejen zrušena francouzská právní úprava zavádějící kvóty pro dovoz banánů, ale i nahrazena škoda, která v důsledku této právní úpravy vznikla. Komise sdělila společnosti Star fruit, že přijme potřebná opatření, nicméně v příslušné dvouměsíční lhůtě neučinila žádné kroky, proto se společnost sama obrátila se žalobou na ESD. Na to Komise zareagovala svým návrhem odmítnout žalobu jako nepřijatelnou.

V případě, že se společnost Star fruit domáhala svého práva na základě žaloby na porušení Smlouvy, musela se tak opírat o článek 263 odst. 2 SFEU/ ex článek 230 odst. 2 SES, dle něhož jsou ovšem aktivně legitimované pouze členské státy, Evropský parlament, Rada nebo Komise. Soukromé osoby nejsou oprávněné dovolávat se zahájení řízení před ESD, proto byla žaloba shledána nepřijatelnou. Z hlediska Komise se nemohlo jednat ani o její nečinnost, resp. o porušení Smlouvy dle článku 265 SFEU/ ex článku 232 SES, neboť je třeba zdůraznit, že Komise není povinna, nýbrž oprávněna učinit opatření, které uzná za

¹³⁴ Dle současné platné právní úpravy (tedy dle Lisabonské smlouvy) se jedná o Soudní dvůr EU, ovšem v této kapitole bude použit název Evropský soudní dvůr, neboť uvedené judikáty byly přijaty před jeho přejmenováním. V jednotlivých judikátech opírajících se o ustanovení různých smluv bude vždy zmíněno vedle dřívějšího znění článků i jejich znění současné.

¹³⁵ Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:61987J0247:EN:HTML#DI> (navštíveno 27. června 2010)

vhodné. Nemůže jí být proto vytýkáno, že opomněla podat žalobu, neboť tak nemusí učinit ani v případě, že je přesvědčena, že došlo k porušení povinností ze strany členského státu. Není proto možné, aby společnost Star fruit vytýkala Komisi její rozhodnutí nepodat příslušnou žalobu.

Komise a hospodářská soutěž- zneužívání dominantního postavení

27/76 United Brands Company a United Brands Continentaal BV v. Komise (Chiquita bananas)¹³⁶

United Brands Company (dále UBC) byla v době vydání rozhodnutí největším prodejcem banánů na světě, měla též silné postavení v přepravě banánů a působila jako importér banánů do Společenství. UBC společně s United Brands Continentaal BV of Rotterdam a jejími dalšími pobočkami tvořily samostatnou ekonomickou jednotku, a proto byly soutěžiteli ve smyslu článku 102 SFEU/ ex článku 86 Smlouvy o EHS. Pro nízkou konkurenceschopnost ostatních konkurentů zaujímala společnost UBC dominantní postavení na trhu, kterou ovšem dle rozhodnutí Komise IV/26699 ze dne 17. prosince 1975 zneužila. Dle Komise UBC porušila článek 102 SFEU/ ex článek 86 Smlouvy o EHS tím, že požadovala od svých distributorů/ripeners v Belgicko- lucemburské hospodářské unii, Dánsku, Německu, Irsku a Holandsku, aby upustili od dalšího prodeje svých banánů, pokud jsou ještě zelené, s ohledem na své prodeje banánů Chiquita účtovala jiným obchodním společnostem odlišné ceny za ekvivalentní transakce a dánské společnosti Th. Olesen A/S, Valby, Copenhagen, Denmark odmítla dodávat banány, neboť převzala distribuci banánů jiných značek. Komise uložila UBC pokutu ve výši jednoho miliónu U.A. (units of account), proti čemuž se UBC odvolala k ESD. ESD ve svém rozsudku částečně zrušil rozhodnutí Komise a snížil uloženou pokutu na 850 000 U.A. I když ESD uvedl, že rozhodnutí Komise bylo v některých svých částech chybné, potvrdil, že účtování nepřiměřených cen, které měly neodůvodněný vztah k ekonomické hodnotě dodávaného produktu, bylo zneužitím. Tento judikát se stal významným zejména pro vymezení konceptu dominantního postavení na trhu.

¹³⁶ BEDNÁŘ, Josef. *Aplikace soutěžního práva v rozhodovací praxi : z rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, Komise a Evropského soudního dvora*. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 342-344.

Komise a vnější vztahy

22/70 Komise v. Rada (E.R.T.A)¹³⁷

Rozsudek se zabývá otázkou rozsahu pravomocí Společenství a to v tom smyslu, zdali má Společenství pravomoc k uzavření mezinárodní smlouvy i tehdy, nestanoví-li to Smlouva o EHS výslovně, ale pouze mlčky. Předmětem tohoto rozsudku byla žaloba Komise na zrušení usnesení Rady ze dne 20. března 1970 o jednání a uzavření Evropské dohody o práci osádek vozidel v mezinárodní silniční dopravě členskými státy EHS. Dle názoru Komise k přijetí této dohody nebyly oprávněny členské státy, ale samo EHS, resp. Rada sama měla přijmout společná pravidla pro mezinárodní dohodu tohoto typu. Komise se domnívala, že článek 91 SFEU/ ex článek 75 Smlouvy o EHS se musí vztahovat jak na vnější vztahy, tak na vnitřní opatření v oblasti dopravní politiky. Naopak Rada odmítala tento přístup s tím, že Společenství náleží pouze ty pravomoci, které mu byly svěřeny, pravomoc uzavírat dohody se třetími státy nemůže být předpokládána bez výslovného ustanovení Smlouvy. Jisté řešení přinesl vstup nařízení Rady č. 543/69 o harmonizaci některých ustanovení v sociálních věcech v oblasti silniční dopravy v platnost dne 25. března 1969, dle něhož byla Společenství svěřena pravomoc k uzavírání dohod, které se vztahují k oblasti upravené uvedeným nařízením, se třetími státy.

Komise v podstatě popírala platnost usnesení také z toho důvodu, že dle jejího názoru měla být dohoda přijata na základě článku 218 SFEU/ ex článku 228 Smlouvy o EHS, tedy Komise měla vést příslušná jednání o uzavření takovéto dohody. Z okolností přijetí dohody je nutno zmínit, že první verze dohody byla vypracována již v roce 1962, tedy v době, kdy byla společná dopravní politika nedostatečně vyvinutá a pravomoc k uzavření této dohody z tohoto důvodu náležela členským státům. Dále také to, že jednání o této dohodě byla započata ještě před přijetím nařízení Rady č. 543/69, tzn. ještě předtím, než byla pravomoc svěřena Společenství. Obecně lze tedy konstatovat, že členské státy postupovaly při uzavírání dohody v zájmu Společenství a jeho jménem v souladu s povinnostmi, které jim vyplývaly ze Smlouvy. Proto nedošlo k porušení žádného ustanovení Smlouvy a žalobní návrh byl zamítnut.

¹³⁷ Dostupné z http://curia.europa.eu/arrets/TRA-DOC-CS-ARRET-C-0022-1970-200406986-06_00.html (navštíveno 27. června 2010).

Komitologie

C-122/04 Komise v. Evropský parlament a Rada¹³⁸

Svou žalobou se Komise na základě článku 263 SFEU/ ex článku 230 SES domáhala, aby ESD zrušil článek 17 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2152/2003 ze dne 17. listopadu 2003 o monitorování lesů a environmentálních interakcí ve Společenství (Forest Focus) v rozsahu, v němž podřizuje přijetí prováděcích opatření k plánu Forest Focus regulativnímu postupu podle článku 5 rozhodnutí Rady 1999/468/ES ze dne 28. června 1999 o postupech pro výkon prováděcích pravomocí svěřených Komisi (rozhodnutí o komitologii). Dle názoru Komise ovšem měla být tato pravidla přijata řídicím, nikoli regulativním, postupem podle článku 4 rozhodnutí o komitologii. V případě, že Evropský parlament a Rada nezvolily řídicí postup, měly svůj výběr regulativního postupu náležitě odůvodnit. Komise se tedy domnívala, že byl porušen článek 2 písm. b) rozhodnutí o komitologii, jež stanoví kritéria pro výběr procedurálních podmínek pro přijetí prováděcích opatření.

ESD nejprve zdůraznil, že ačkoli kritéria stanovená v článku 2 rozhodnutí o komitologii nemají závazný charakter, pokud se zákonodárce Společenství při volbě postupu výboru od uvedených kritérií odchýlí, musí svou volbu odůvodnit. V tomto případě se ovšem ESD domníval, že nedošlo k porušení výše zmíněné článku rozhodnutí o komitologii. Soud zejména uvedl, že Rada se mohla právem domnívat, že některé prvky programu Forest Focus, které ještě nebyly nařízením Forest Focus rozvinuty dostatečně k tomu, aby je bylo možno považovat za řídicí opatření k provedení programu, mohly být kvalifikovány jako podstatné. Řídicí postup byl proto shledán nevhodným a volba regulativního postupu byla tedy učiněna ve shodě s rozhodnutím o komitologii. V důsledku toho byla žaloba Komise zamítnuta.¹³⁹

C-403/05 Evropský parlament v. Komise¹⁴⁰

Tento rozsudek se týká překročení prováděcích pravomocí svěřených Komisi Radou EU k provedení jejího nařízení. ESD zde rozhodoval o žalobě, kterou se Evropský parlament domáhal zrušení rozhodnutí Komise ASIA/2004/016-924, kterým se schvaluje projekt týkající se zabezpečení filipínských hranic a jeho financování z položky 19 10 02 souhrnného

¹³⁸ Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62004J0122:CS:HTML> (navštíveno 27. června 2010).

¹³⁹ Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0842:CS:HTML> (navštíveno 27. června 2010).

¹⁴⁰ Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005J0403:CS:HTML> (navštíveno 27. června 2010).

rozpočtu Evropských společenství. Toto rozhodnutí bylo vydáno regulativním postupem k provedení nařízení Rady (EHS) č. 443/92 ze dne 25. února 1992 o finanční a technické pomoci asijským a latinskoamerickým rozvojovým zemím a o hospodářské spolupráci s nimi. Evropský parlament se domníval, že Komise vydáním napadeného rozhodnutí překročila své prováděcí pravomoci, které jí byly přiznány nařízením č. 443/92. Tyto pravomoci byly obsaženy v článku 15 příslušného nařízení, dle něhož Rada svěřila Komisi pravomoc vykonávat správu finanční a technické pomoci, jakož i hospodářské spolupráce s rozvojovými zeměmi Latinské Ameriky a Asie. Předmětem a právním základem napadeného rozhodnutí byl ovšem boj proti mezinárodnímu terorismu a mezinárodní kriminalitě, přičemž nařízením č. 443/92 tyto cíle neobsahovalo. Proto napadené rozhodnutí nemohlo spočívat na uvedeném právním základě a bylo tudíž označeno Evropským parlamentem za protiprávné. Evropský parlament dále uvedl, že Komise nebyla ani oprávněna přidělit výdaje nezbytné k financování dotčeného projektu. Komise se hájila tím, že nedostatek výslovné zmínky o boji proti terorismu není důvodem pro možné protiprávní následky jejího rozhodnutí. Uvedla, že *„napadené rozhodnutí se neomezuje pouze na boj proti terorismu, ale směřuje rovněž k potírání obchodu s omamnými látkami, jakož i obchodu s lidmi. Z tohoto důvodu má projekt kladný dopad v oblasti vnitřní bezpečnosti, zejména v oblasti cestovního ruchu. Komise dodává, že projekt přispívá k vytvoření podmínek příznivějších pro hospodářský rozvoj a investice, a že tedy rovněž spadá do rámce nařízení č. 443/92.“*¹⁴¹ Komise dále argumentovala tím, že v souvislosti s vývojem rozvojové politiky je nutné posilování institucí nezbytné pro udržitelný rozvoj a jelikož nařízení představuje určitý finanční nástroj globální politiky, musí mu být přičtena určitá pružnost extenzivní výklad.

ESD konstatoval, že je nutné určit, zda boj proti terorismu je cílem sledovaným nařízením č. 443/93 a zda spadá do jeho působnosti. I přes výše uvedené argumenty Komise rozhodl, že napadené rozhodnutí sleduje cíl v oblasti boje proti terorismu a mezinárodní trestné činnosti, který překračuje rámec politiky rozvojové spolupráce sledované nařízením č. 443/92, takže Komise překročila prováděcí pravomoci, které jí byly svěřeny Radou v článku 15 uvedeného nařízení. Proto bylo rozhodnutí Komise zrušeno.

¹⁴¹ Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005J0403:CS:HTML> (navštíveno 27. června 2010).

10. Závěr

Cílem této práce bylo objasnit význam, postavení a mechanismy fungování instituce, jež stojí v centru dění celé EU. Bez Komise, byť bývá v mnohých ohledech kritizována, by fungování EU nebylo možné. Rok 2009, především jeho závěr, byl zlomový pro celou EU. Vstoupila v platnost LS, která přináší důležité změny, o to více důležité, neboť se pravděpodobně jedná na dlouhou dobu o poslední velké změny, které se dotkly institucionálního rámce EU, nevyjímaje Komisi. Moje práce se snaží tyto změny reflektovat a ukázat tak Komisi v novém světle. Nejprve podává přehled o vývoji a předchůdcích Komise s nezbytným historickým úvodem o vývoji evropské integrace. Dále se zaměřuje na charakteristiku a složení Komise včetně jejich vztahů s administrativně-technickým aparátem, přičemž hlavní a největší část je věnována pravomocem Komise, bez nichž by nebylo možné porozumět jejímu fungování a každodenní činnosti. Pro celkové pochopení postavení Komise v rámci EU je nutné osvětlit i její vztahy s dalšími institucemi EU. Závěr práce pak přibližuje současnou Komisi v čele s jejím předsedou Chosé Manuelem Barrosou a relevantní judikaturu.

Nyní je třeba poskytnout prostor otázkám položeným v úvodu práce. Ačkoli odpovědi na tyto otázky obsahují předcházející stránky, pokusila bych se na tomto místě o jejich shrnutí. První z vznesených otázek byla, jakou roli Komise zastává v EU. Komise plní roli nezávislého exekutivního orgánu nadnárodní povahy, jež chrání zájmy čistě EU, nikoli jednotlivých členských států. Je to instituce, jejíž činnost je chápána jako základ pro fungování politiky EU, neboť pouze ona je oprávněna iniciovat činnost EU a podávat podněty k vydávání legislativních aktů. Komise též vystupuje jako kvazisoudní orgán, neboť je oprávněna v rámci ochrany hospodářské soutěže kontrolovat subjekty pro podezření z nekalé soutěže či zneužívání dominantního postavení na trhu. Neméně potřebná je její funkce jakožto orgánu vystupujícího v roli ochránce komunitárního práva, jež každé jeho porušení dostatečně trestá prostřednictvím žalob k Soudnímu dvoru EU. Nezanedbatelná je role Komise na mezinárodním poli, neboť nejenom že vyjednává uzavírání mezinárodních smluv, ale také zastupuje EU navenek, zejména ve styku EU s jinými organizacemi. Z výše uvedeného nepochybně vyplývá, že Komise je mocným orgánem, v jehož rukou dochází ke kumulaci legislativních, exekutivních a soudních funkcí, což bývá velmi často vnímáno negativním způsobem. Na druhou stranu EU potřebuje dostatečně silnou a sebevědomou instituci, která

dokáže prosadit a hájit zájmy EU jako celku a k tomu zákonitě musí disponovat určitými kompetencemi.

Pokud bych měla odpovědět na otázku, jak Komise fungovala dříve a jak dnes, lze shrnout, že Komise byla vždy chápána jako nezávislý orgán vystupující v zájmu EU, i když v rámci svého vývoje prošla určitými změnami. Již Vysoký úřad ESUO, který je označován jako předchůdce Komise a následně i Komise EHS a Komise EURATOM, byly vytvořeny jako orgány nadnárodní povahy, ovšem Vysoký úřad měl silnější postavení spočívající vedle iniciační pravomoci i v určitých pravomocech rozhodovacích. Obě další Komise zastávaly spíše roli poradního orgánu. I přesto ale první Komise EHS vedená Walterem Hallesteinem je označována jako jedna z nejsilnějších a nejúspěšnějších. Po krizi, kterou Komise utrpěla v 60. letech 20. století, nastalo upevnění pozice Komise až díky předsednictví Jacquese Delorse, které lze označit za stejně úspěšné jako předsednictví Waltera Hallsteina. Pokud jde o Maastrichtskou smlouvu, Amsterdamskou smlouvu a Smlouvu z Nice, největší změnu přinesla poslední uvedená, jež zavedla princip jeden stát- jeden komisař, který se uplatňuje i dnes. Domnívám se, že dnešní Komise má silnější postavení, než tomu bylo dříve, ovšem je nutno podotknout, že v rámci téměř šedesátiletého vývoje se kompetence Komise příliš nerozrostly. Státy i nadále zůstávají v pozici, kdy se brání přenést na tento společný orgán příliš mnoho pravomocí.

Třetí vznesená otázka se týkala vnitřní struktury Komise a vztahu Komise k ostatním institucím. Komise může být chápána jako sbor komisařů, tedy osob navrhovaných vládami členských států, jmenovaných Evropskou radou a schvalovaných Evropským parlamentem, či jako celý úřednický aparát Komise. Komisař musí být především osobnost, neboť jak již bylo výše uvedeno, Komise je centrem dění EU, a proto musí být tvořena především schopnými jedinci, kteří budou způsobilí určovat správné směřování EU. Většinou se jedná o politiky zastávající na národní úrovni ty nejvyšší politické funkce. Tyto jejich cenné zkušenosti z domácí politické sféry by měli být schopni využít i v rámci evropských záležitostí, ovšem již bez národního vlivu. Na druhou stranu, nelze přepokládat, že se v jejich činnosti žádný národní prvek neobjeví. Každý komisař má k dispozici kabinet, který zajišťuje poradní a politický servis a stojí v čele jednoho nebo i více generálních ředitelství, zajišťující jeho činnost po stránce administrativní a technické. Celkový administrativní aparát Komise je velmi rozsáhlý a velmi přísně hierarchizovaný. Komise proto často bývá označována jako byrokratický orgán bez parlamentní kontroly a odpovědnosti vůči občanům. Tato kritika není vždy spravedlivá, vždyť náročné úkoly Komise a její poměrně rozsáhlé kompetence si

vyžadují vysoce kvalifikovaný personál. Relativně nový post představuje v rámci složení Komise vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, který je zároveň místopředsdou Komise. Jeho úkolem je zastupovat EU navenek v oblasti zahraniční politiky, což vzbuzuje u členských států obavy z možného zastínění či dokonce nahrazení jejich vlastních zahraničních politik. Není zcela jasný i vztah vysokého představitele Unie a zbytku Komise, neboť vnějšími vztahy se zabývají i další komisaři. Z pozice své funkce by vysoký představitel Unie měl koordinovat jejich činnost. V současné době ještě není možné zhodnotit přínos této nové funkce, stejně tak celá evropská společnost bude se zájmem přihlížet, jakým způsobem se vysoká představitelka Catherine Ashtonová zhostí svého úkolu.

Náležitá koordinace vztahů mezi institucemi EU je klíčem k úspěšnému fungování celé EU, na němž má největší podíl právě Komise, neboť ta je označována za „motor evropské integrace.“ Komise ale nemůže takto jednat bez pomoci a navázání vztahů s ostatními institucemi. Nejužší vztah má Komise zejména k Evropskému parlamentu, neboť ten se společně s Evropskou radou podílí na její kreaci. V rámci legislativního procesu Komise vedle Evropského parlamentu spolupracuje s Radou EU. Pokud bych se měla zamyslet nad postavením těchto institucí vůči Komisi, musela bych říci, že se Komise oproti nim nachází ve slabším postavení a to především z hlediska vývoje jejich pravomocí. Pravomoci ostatních orgánů, zvláště pak Evropského parlamentu, v průběhu času výrazně posílily, zatímco pravomoci Komise zůstávají z velké části neměnné. Jistou změnou je LS, která sice opět posílila Evropský parlament, ovšem přinesla i posílení pravomocí Komise, spočívající zejména v rozšíření jejího iniciačního monopolu v důsledku zrušení pilířovité struktury.

Na závěr je třeba zamyslet se nad poslední položenou otázkou, zda změny v počtu komisařů nezpůsobily těžkopádnost fungování Komise. Otázka optimálního počtu komisařů zajišťujícího legitimitu a výkonnost Komise byla vždy předmětem mnoha diskuzí. Najít odpověď se snažila již Amsterodamská smlouva, ovšem neúspěšně. Smlouva z Nice se k této otázce postavila svérázněji a stanovila princip jeden stát- jeden komisař, přičemž po dosažení 27. členu měl být nastolen systém rotace. LS se drží principu jeden stát- jeden komisař, ale po roce 2014 se současné dvacetisedmičlenné kolegium již nemá rozrůstat a počet komisařů má odpovídat dvěma třetinám počtu členských států. Tuto změnu shledávám jako pozitivní. Komise je kolektivní orgán, jehož základním rysem je kolektivní odpovědnost. Členové Komise neodpovídají za přijaté rozhodnutí individuálně, ale je za něj odpovědná Komise jako celek. Větší počet komisařů by dle mého názoru vedl k již zmíněné těžkopádnosti Komise při

přijímání rozhodnutí, až k jisté nacionalizaci této instituce. Jsem proto zastáncem menšího počtu komisařů i na úkor ztráty komisaře, přestože by tato ztráta mohla vést k určitému vědomostnímu deficitu ohledně dění ve státech nemajících v Komisi svého zástupce.

Úplným závěrem lze konstatovat, že i přestože je ČR již šest let členem EU, z výsledků různých průzkumů stále vyplývá neznalost fungování evropských institucí a tedy i Komise. Často se tak objevuje zaujatá kritika a nedůvěra v instituci, o níž se ví pouze z doslechu jako o byrokratickém orgánu, v jehož rukou dochází k centralizaci moci. Jsem přesvědčena, že je nutno zvýšit povědomí o této instituci, jež hraje v institucionální struktuře EU nezastupitelnou roli a zvýšit tak důvěru v ni i ze strany evropských občanů.

Shrnutí

Tato diplomová práce se věnuje jedné z nejvýznamnějších institucí EU, Komisi. Přibližuje její význam, funkci, postavení v institucionální struktuře EU a objasňuje mechanismy jejího fungování. Představuje Komisi jako permanentní, kolektivní a nezastupitelný orgán stojící v centru dění celé EU, který je nezávislý na členských státech, a který má především prosazovat celoevropský zájem nad zájmy členských států.

První částí této práce je charakteristika Vysokého úřadu, supranacionální a nezávislé instituce, jež se stala předobrazem dnešní Komise, a jeho kompetencí, včetně popisu obou dalších Komisí, Komise EHS a Komise EURATOM, se zmínkou o jejich čelních představitelích. Na tuto historickou část práce navazuje část zabývající se obecnou charakteristikou Komise, přibližující proceduru jmenování a ztrátu mandátu komisařů, věnující se taktéž charakteristice komisařů, s důrazem na předsedu Komise a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, a přibližující celkové fungování Komise, které je zajištěno příslušným administrativně-technickým aparátem.

Hlavní a nejdůležitější část práce je věnována pravomocem Komise, bez nichž by nebylo možné pochopit její každodenní činnost. V této části jsou popsány pravomoci, legislativní, exekutivní i soudní, přičemž není opomenuta ani role Komise při zastupování EU navenek v mezinárodních jednáních, při zprostředkování komunikace mezi členskými státy a EU, při vyjednávání a uzavírání smluv. Nemalá část práce je věnována iniciačnímu monopolu Komise, neboť hlavní náplní její práce je příprava návrhů legislativních aktů.

Pro celkové pochopení významu a funkce Komise je potřeba objasnit i její vztah k ostatním institucím EU, zejména k Evropskému parlamentu, neboť ten se společně s Evropskou radou podílí na její kreaci. Propojení Komise a ostatních orgánů EU má velký význam pro náležité fungování EU.

Závěr práce se zabývá shrnutím nejvýznamnějších změn postlisabonské úpravy, včetně vlivu zrušení pilířové struktury EU na postavení Komise v bývalých mezivládních pilířích, přičemž úplný závěr je věnován ustavení a charakteristice současné Komise a relevantní judikatuře.

Summary

This diploma thesis is concerned with one of the most important institutions of the European Union (EU), the European Commission (Commission). It presents its importance, function, position in the institutional structure of the EU and clarify the mechanisms of its functioning. It represents the Commission as permanent, collective and irreplaceable institution situated in the centre of the EU, which is independent of the member states and which is mainly supposed to promote the EU's interest instead of the member states' interests.

The first part of the thesis deals with the characteristic of the High Authority, supranational and independent institution which was a prototype of the Commission, and its competencies, including the description of two other Commissions, the Commission of the European Economic Community and the Commission of the European Atomic Energy Community with an overview of their presidents. This historic part is followed by the part dealing with the general characteristic of the Commission which describes the appointment procedure and the loss of commissioners' mandates. It also deals with the characteristic of commissioners with an emphasis on the president of the Commission and the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy and also describes the functioning of the Commission which is ensured by administrative-technical components.

The main and also the most important part of the thesis deals with the Commission's competencies without which it is not possible to understand its everyday's work. In this part there is the description of legislative, executive and judicial powers but also the role in representing the EU externally in international negotiations, in mediating communication between the member states and the EU, in negotiating international agreements. The considerable part of the thesis deals with the initiation monopoly because the main content of its work is the preparation of legislative proposals.

For an overall understanding of the importance and functions of the Commission is necessary to clarify its relation to other institutions of the EU, particularly to the European Parliament because the European Parliament together with the Council of the EU is involved in its creation. Interconnection of the Commission and the other institutions has a big importance for proper functioning of the EU.

The conclusion of the thesis deals with a summary of major changes brought by the Treaty of Lisbon, the Commission's role in the former intergovernmental pillars and at the very end the thesis deals with establishment and characteristic of the current Commission and relevant judicature.

Prameny a literatura

Literatura

- 1) BEDNÁŘ, Josef. *Aplikace soutěžního práva v rozhodovací praxi : z rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, Komise a Evropského soudního dvora*. Praha: C. H. Beck, 2005. 625 s.
- 2) BLAHOŽ, Josef, KLÍMA, Karel, SKÁLA, Josef, a kol. *Ústavní právo Evropské unie*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2003. 939 s.
- 3) BLAHUŠIAK, Igor. *Postavenie Európskeho parlamentu v priebehu vývoja európskej integrácie – analýza príkladu ustanovenia Európskej komisie*. Brno, 2008. 89 s. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
- 4) BROMLEY, Simon. *Governing the European Union : edited by Simon Bromley*. London: SAGE Publications, 2001. 325 s.
- 5) CINI, Michelle. *The European Commission : leadership, organisation and culture in the EU administration*. Manchester: Manchester University Press, 1996. 244 s.
- 6) CRAIG, Paul, BÚRCA, Gráinne de. *EU law : text, cases, and materials*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2008. 1148 s.
- 7) DEFARGES, Philippe Moreau. *Evropské instituce*. Praha: Karolinum, 2002. 221 s.
- 8) DUŠEK, Jiří. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. 343 s.
- 9) FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s.
- 10) FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Rozšiřování ES/EU*. 3. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003. 248 s.
- 11) GERBERT, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 450 s.
- 12) GERLOCH, Aleš. Wintr, Jan (eds). *Lisabonská smlouva a ústavní pořádek ČR*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 378 s.
- 13) GREENWOOD, Justin. *Interest representation in the European union*. 2nd ed. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007. 249 s.
- 14) HAMULÁK, Ondrej. *Ústavní právo Evropské unie : rukověť pro seminární výuku*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 196 s.
- 15) HAYWARD, Jack. *Leaderless Europe*. Oxford; New York: Oxford University Press, 2008. 316 s.
- 16) HIX, Simon. *The political system of European Union*. 2nd ed. New York: Palgrave Macmillan, 2005. 490 s.
- 17) HOOGHE, Liesbet. *The European commission and the integration of Europe : images of governance*. 1st pub. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. 279 s.
- 18) NUGENT, Neill. *At the heart of the Union : studies of the European Commission*. 2nd edition. Basingstoke: Macmillan Press, 2000. 332 s.
- 19) NUGENT, Neill. *The European Commission*. Houndmills: Palgrave, 2001. 366 s.
- 20) NUGENT, Neill. *The government and politics of the European Union*. 5th edition. Houndmills: Palgrave, 2003. 555 s.

- 21) OUTLÁ, Veronika a kol. *Právo Evropské unie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 388 s.
- 22) PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. Praha: Linde, 2010. 346 s.
- 23) PINDER, John. *European Community : the building of a Union*. Oxford: Oxford University Press, 1995. 277 s.
- 24) PITROVÁ, Markéta. *Institucionální struktura Evropské unie*. Brno: Masarykova univerzita. Mezinárodní politologický ústav, 1999. 111 s.
- 25) PLECHANOVÁ, Běla. *Institucionální vývoj Evropské unie od Maastrichtské smlouvy k východnímu rozšíření : hledání rovnováhy mezi společenstvím a jeho členskými státy*. Praha: Karolinum, 2004. 355 s.
- 26) ROMANCOV, Michael, ROMANCOVÁ, Eva. *Evropské politické a ekonomické instituce*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 150 s.
- 27) SMITH, Andy. *Politics and the European Commission : actors, interdependence, legitimacy*. London: Routledge, 2004. 230 s.
- 28) SPENCE, David, EDWARDS, Geoffrey. *The European Commission*. 3rd ed. London: John Harper publishing, 2006. 592 s.
- 29) STEINER, Josephine, WOODS, Lorna. *EU law*. 10th ed. Oxford ; New York, N.Y. : Oxford University Press, 2009. 776 s.
- 30) SVOBODA, Pavel. *Úvod do evropského práva*. 2. podstatně přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 296 s.
- 31) ŠIŠKOVÁ, Naděžda, STEHLÍK, Václav. *Evropské právo 1 : ústavní základy Evropské unie*. Praha: Linde Praha - právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007. 310 s.
- 32) ŠLOSARČÍK, Ivo. *Politický a právní rámec evropské integrace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. 452 s.
- 33) ŠONKA, Jaroslav, a kol. *Srozumitelně o Evropské unii : k čemu je Evropská unie (a pro koho vlastně)?* Praha: Plot, 2004. 159 s.
- 34) *The European Commission, 1958-72 : history and memories*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007. 626 s.
- 35) TICHÝ, Luboš a kol. *Dokumenty ke studiu evropského práva*. 3. přepracované vydání. Praha: Linde Praha - právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2006. 910 s.
- 36) TICHÝ, Luboš a kol. *Evropské právo*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. 928 s.
- 37) VAUBEL, Roland. *Evropské instituce jako zájmová skupina : dynamika stále těsnější unie*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2009. 74 s.
- 38) ZBÍRAL, Robert. *Institucionální rámec Evropské unie : právně-politologický pohled*. Praha: Linde Praha - právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2007. 239 s.

Odborné časopisy

- 1) FIALA, Tomáš. Vyšetřovací pravomoci Evropské komise a Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z pohledu ochrany základních práv a svobod. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 21, s. 775-780.
- 2) PETRLÍK, David. Konec bezstarostného porušování komunitárního práva v Evropě? Aneb ke zpřísnění režimu dohledu nad jeho dodržováním členskými státy. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 13, s. 473-480.

Judikatura

Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 31. března 1971, *Komise v. Rada*, 22/70, Sb. rozh. s. 00263.

Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 14. února 1978, *United Brands Company a United Brands Continentaal BV v. Komise*, 27/76, Sb. rozh. s. 00207.

Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 23. dubna 1986, *Parti écologiste "Les Verts" v. Evropský parlament*, 294/83, Sb. rozh. s. 01339.

Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 14. února 1989, *Star Fruit Company SA v. Komise*, 247/87, Sb. rozh. s. 00291.

Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 4. října 1991, *Evropský parlament v. Rada*, C-70/88, Sb. rozh. s. I-04529.

Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 4. července 2000, *Komise v. Řecko*, C-387/97, Sb. rozh. s. I-05047.

Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 12. července 2005, *Komise v. Francie*, C-304/02, Sb. rozh. s. I-06263.

Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 13. září 2005, *Komise v. Rada*, C-176/03, Sb. rozh. s. I-07879.

Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 23. února 2006, *Komise vs. Evropský parlament a Rada*, C-122/04, Sb. rozh. s. I-2001.

Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 23. října 2007, *Evropský parlament v. Komise*, C-403/05, Sb. rozh. s. I-09045.

Právo Evropské unie

Smlouva o založení Evropských společenství (ve znění Smlouvy z Nice)

Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli

Smlouva o Evropské unii (ve znění Smlouvy z Nice, ve znění Lisabonské smlouvy)

Smlouva o fungování Evropské unie (ve znění Lisabonské smlouvy)

Sekundární legislativa Evropské unie

Rozhodnutí Rady 87/373/EHS ze dne 13. července 1987 o komitologii

Nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku 93 Smlouvy o ES

Rozhodnutí Rady 1999/468/ES ze dne 28. června 1999 o postupech pro výkon prováděcích pravomocí svěřených Komisi

Nařízení Rady (ES, Euratom) č. 1605/2002 ze dne 25. června 2002, kterým se stanoví finanční nařízení o souhrnném rozpočtu Evropských společenství

Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy

Rozhodnutí Komise ze dne 24. května 2004 o řízení podle článku 82 Smlouvy o ES a článku 54 Dohody o EHP proti společnosti Microsoft Corporation, věc č. COMP/C-3/37.792 – Microsoft

Směrnice Komise 2006/111/ES ze dne 16. listopadu 2006 o zprůhlednění finančních vztahů mezi členskými státy a veřejnými podniky a o finanční průhlednosti uvnitř jednotlivých podniků

Rozhodnutí Rady 2006/512/ES ze dne 17. července 2006, kterým se mění rozhodnutí 1999/468/ES o postupech pro výkon prováděcích pravomocí svěřených Komisi

Další akty

Jednací řád Evropské komise

Jednací řád Evropského parlamentu

Jednací řád Evropské rady

Jednací řád Rady Evropské unie

Internetové zdroje

<http://www.businessinfo.cz/cz/>

<http://www.cdk.cz/>

<http://www.ena.lu/>
<http://www.epravo.cz/>
<http://www.euractiv.cz/>
<http://ec.europa.eu/>
<http://eur-lex.europa.eu/>
<http://europa.eu/>
<http://www.europarl.europa.eu/>
<http://www.europeum.org/>
<http://www.euroskop.cz/>
<http://www.eu2009.cz/>
<http://www.evropsky-parlament.cz/>
<http://www.finance.cz/>
<http://ihned.cz/>
<http://knihovna.muni.cz/>
<http://www.natoaktual.cz/>
<http://www.psp.cz/>
<http://www.revuepolitika.cz/>
<http://www.vlada.cz/>
<http://www.upol.cz/>

Přílohy

Složení Evropské komise- Členové Barrosovy Komise (2010-2014)

José Manuel Barroso
předseda

Catherine Ashton
místopředsedkyně
Vysoká představitelka Unie pro
zahraniční věci a bezpečnostní politiku

Viviane Reding
místopředsedkyně
Spravedlnost, základní
práva a občanství

Joaquín Almunia
Místopředseda
Hospodářská soutěž

Siim Kallas
místopředseda
Doprava

Neelie Kroes
místopředsedkyně
Digitální agenda

Antonio Tajani
místopředseda
Průmysl a podnikání

Maroš Šefčovič
místopředseda
Interinstitucionální vztahy a administrativa

Janez Potočnik
Životní prostředí

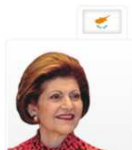
Olli Rehn
Hospodářské a měnové záležitosti

Andris Piebalgs
Rozvoj

Michel Barnier
Vnitřní trh a služby

Androulla Vassiliou
Vzdělávání, kultura,
mnohojazyčnost a mládež

Algirdas Šemeta
Daně a celní unie, audit a boj proti
podvodům

Karel De Gucht
Obchod

John Dalli
Zdraví a spotřebitelská politika

Máire Geoghegan-Quinn
Výzkum, inovace a věda

Janusz Lewandowski
Finanční plánování a rozpočet

Maria Damanaki
Námořní záležitosti a
rybolov

Kristalina Georgieva
Mezinárodní spolupráce, humanitární pomoc a
řešení krizí

Günther Oettinger
Energetika

Johannes Hahn
Regionální politika

Connie Hedegaard
Opatření v oblasti
změny klimatu

Štefan Füle
Rozšíření a politika sousedství

László Andor
Zaměstnanost, sociální věci a
sociální začlenění

Cecilia Malmström
Vnitřní věci

Dacian Cioloș
Zemědělství a rozvoj
venkova

zdroj: *Členové Barrosovy Komise (2010–2014)* [online]. *Europa: portál Evropské unie*, 22.června 2010 [cit. 27. června 2010]. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/index_cs.htm>.